

1937г.

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ГОДИНА XXIX

КНИЖКА 3-4

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗЪ
ИЗДАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО

Редакторъ СТЕФАНЪ ПОПОВЪ, Гурко, 51 Абонаментъ за нечленове 100 лева
Администрация — София. Цар. Иоанна, 18. Телефонъ 2-75-89, Пош. чекова с-ка № 672

DER BULGARISCHE TURIST

Zeitschrift des Bulgarischen Turistenvereins. Hauptschriftleiter: STEPHAN POPOV
Schriftleitung: Tzaritza Joanna, 18, Sofia, Tel. 2-75-89

Година XXIX

Мартъ—Априлъ 1937

Книжка 3—4

ТУРИСТИЧЕСКОТО СЕЛО

Нашата малка статистика показва като общъ брой на организираниѣ туристи при Б. Т. С. всичко цифрата 5,000 души.

Петъ хиляди души въ България всичко издигатъ погледа си къмъ небесната дантела на българскитѣ планини и осъществяватъ и на дѣло своя блѣтъ къмъ тѣхнитѣ простори. Петъ хиляди души въ България всичко сж прозрѣли красотата на планинския свѣтъ и сж пожелали да внесатъ частица отъ нея и въ своя беденъ — духовно и материално — животъ. Нима това е убедителна за нашата дейность цифра? Толкова ли сж всичко въ България хората, които биха искали да живѣятъ не само съ омръзналата програма на градското ежедневие, а да освежатъ живота си съ преживяванията всрѣдъ природата?

Петъ хиляди души! Едно туристическо село всрѣдъ хилядитѣ селища на България, но една духовна община, на която въздействието и творчеството надминаватъ по размахъ и постижения далечъ шумнитѣ сбиршиа на суетата и грубитѣ интереси.

Нима не се открива предъ погледа на всички българи необятното поле за

работа, което да завладѣе туристически цѣлата страна и да направи туризмътъ у насъ не изолирано и малобройно явление, а общонародна проява? Нима не се изправя поведителната задача да забиемъ туристическия флагъ върху всичкитѣ селища на България и да направимъ българитѣ единъ туристически народъ, къмъ многото качества и достойнства на когото да се прибави и това за пълното приобщаване къмъ собствената му природа?

Петъ хиляди души сж твърде малко като брой. Но петъ хиляди души сж твърде много, ако всички сж изпълнени съ благородната амбиция да заразятъ съ своята висока идея и култура цѣлото годно общество и да проведатъ една туристическа мобилизация, която да насочи къмъ върховетѣ на България всички ония, които прекарватъ празния си животъ безсмислено и лишень отъ всѣка красота въ тѣхнитѣ подножия.

И тогава петтѣхъ хиляди души ще станатъ петдесетъ, а туристическото село ще се обърне на цѣлъ градъ, истинската културна столица на България.

„Български туристъ“

СЪДЪРЖАНИЕ: Василь А. Радевъ — Юмрукчалъ-Мазалатъ; Д-ръ Любенъ Пеневъ — Цугшпице; Петъръ Петровъ — Отъ Неврокопъ до Поповото езеро; † Софийски Стефанъ — Забравенъ, но не изоставенъ край; Стефанъ Поповъ — Човѣкътъ и планината; Проф. Василь Захариевъ — Зименъ туризмъ (край); Георги Георгиевъ — Релефъ и планинарство; Д. Тишинъ — Зиме по Камчия; Опитътъ на Хиденъ Пикъ.

XXX-и

СЪЮЗЕНЪ РЕДОВЕНЪ СЪБОРЪ ЩЕ
СЪСТОИ ПРЕЗЪ ДНИТЪ 18—19 ЮЛИ ВЪ

СЕВЛИЕВО
ГОТВЕТЕ СЕ ВСИЧКИ ДА ГО ПОСЕТИМЪ!

ПЪРВОТО ИЗКАЧВАНЕ НА ОЛИМПЪ

По поводъ съобщението въ кн. 7 отъ миналата годишнина на списанието (стр. 227) за „българско изкачване на Олимпъ“ отъ г. г. докторитѣ Ем. Шаранковъ и Л. Телчаровъ, въ редакцията на „Български туристъ“ се получи едно писмо отъ г. Андрей Пиперовъ, въ което се обръщаше внимание върху това, че споменатото изкачване на Олимпъ не е първото българско, защото нѣколко дена преди това върха е билъ изкаченъ отъ членоветѣ на една научна експедиция на Естествено-историческия музей на Н. В. Царя.

Макаръ, че ние не бѣхме отбелѣзали изрично горното изкачване като „първо“, за избѣгване на грѣшно впечатление въ тази насока и за установяване на интересния по себе си фактъ за първото изкачване отъ българи на Олимпъ, се отнесохме до Царския Ест. истор. музей, отъ което получихме следното писмо, което предаваме изцѣло:

София, 5. II. 1937 г.

До господина редактора на списанието „Български туристъ“.

Тукъ.

Въ отговоръ на Вашето писмо огъ 1. II. 1937 г., тукъ Ви давамъ нѣкои сведения относно изкачването ни по пл. Олимпъ.

Въ природонаучната екскурзия, организирана отъ Царскитѣ научни институти, участвувахме трима души, а именно г. В. Шахтъ отъ Царскитѣ ботанически градини, г. Д. Папазовъ, отъ Царската зоологич. градина и азъ отъ Царския Ест. исторически музей. За обекти имаме Атонския полуостровъ и планината Олимпъ.

На пл. Олимпъ посвѣтихме 9 дни, отъ които 5 дни употребихме въ проучвания по билото и по върховетѣ на планината, а останалитѣ 4 дни въ изследвания изъ по-низкитѣ пояси.

Специално на вр. Митика (2918 м.),

който е най-високия пунктъ на Олимпъ и представлява отъ себе си група отвесни скалисти жбери наредени въ една тѣсна редица, ние се изкачихме на 5. VII. 1936 год. Давамъ тази дата като положителна, защото направения опитъ отъ единъ отъ другаритѣ ни да се изкачи самъ на върха по първия день, т. е. на 4. VII., поради гжстата мъгла, липсата на пътека и особенното естество и разположение на жберитѣ, завърши съ съмнително сполучливъ резултатъ. Въ това време останалитѣ двама обикаляхме съседния връхъ Сколионъ (2916 м.) и прѣспитъ подъ него.

На върха Митика, подъ една отъ пирамидкитѣ, имаше оставени бутилки съ устата на долу на запазено мѣсто. Въ тѣхъ посетителитѣ на върха оставятъ визитнитѣ си картички. Сжщото направихме и ние, като отбелязахме и датата на изкачването ни. Нѣколко думи за изкачването си по планината изобщо и на вр. Митика въ частностъ написахме въ специална за тази цель оставена тетрадка въ единствената хижа на планината, хижа „Олимпъ“.

Впрочемъ, кой българинъ пръвъ се е качилъ на вр. Митика, най-високата точка на пл. Олимпъ, не е отъ такова голѣмо значение, че да се води специаленъ споръ по това. Ако преди 5. VII. 1936 г. другъ българинъ не се е качвалъ тамъ, то членоветѣ на нашата група сж първитѣ, които сж сторили това. Когато се решихме да се изкачимъ, по мжчнодостъпнитѣ отвесни жбери на Митика, ние преследвахме само нашата природонаучна цель. Искахме да намѣриме нѣкои само тамъ растящи, въ пукнатинитѣ на недостъпнитѣ скали, растения, а не да бждеме първи. Затова, ние не държиме много за първенството, стига да има другъ нѣкой, който фактически да го притежава.

Съ почитание: Д-ръ Кр. Тулешковъ

Асистентъ въ Царския Ест. ист. музей

СПОРТЪТЪ САМОЦЕЛЪ ЛИ Е?

Подъ горното заглавие Швейцарският Алпийски клубъ ни изпраща за помѣстване следното комюнике:

Да се прави спортъ, заради самия спортъ днесъ е на дневенъ редъ. Човѣкъ може лесно да се убеди въ този фактъ, като си помисли, какво мѣсто има спортната хроника въ ежедневноста преса. Голѣмата частъ на спортуващитѣ не мисли за това при упражняването на спорта да си почине и да поощри хармоничното си развитие. Тѣ се интересуватъ много повече отъ състезанията. Кой не би искалъ да надмине другитѣ, кого не примахва една награда, и колко много за пари се мжчатъ да дадатъ голѣми постижения! Това погрѣшно разбиране на спорта изглежда да преминава и къмъ алпинистиката. Въ нѣкои крѣгове вече се обещава въ отличия за особено мжчни планинарски постижения. Въпросъ е дали раздѣлянето алпинизма на степени за мжчноти не се прави само за да се раздѣлятъ планинаритѣ въ категории първа, втора и трета степенъ.

Централниятъ комитетъ на Швейцарския Алпийски клубъ не веднажъ е билъ запитванъ за неговото мнение по този въпросъ, особено въ връзка съ отличителнитѣ знаци на международния олимпийски комитетъ за най-голѣмото алпийско постижение. Той винаги е застъпвалъ становището — и го застъпва и

днесъ — че подобни отличия нѣматъ нищо общо съ истинския алпинизмъ. Имен но алпинизмътъ се отличава отъ останалия спортъ по своитѣ по-високи идеални стремежи. Рекордната жажда нѣма мѣсто при алпинизма. Въ момента, когато единъ планинаръ изкачва нѣкои връхъ съ пресиленото чувство, да е направилъ нѣщо повече отъ другитѣ и се радва на впечатлението, което ще произведе на другитѣ и на тѣхнитѣ акламации, отиватъ загубени най-благороднитѣ чувства и не остава нищо отъ вътрешното преживяване, което прави хората на всѣкидневие да се издигатъ надъ него и имъ дава нова жизнерадостъ. И колко лесно привлекателната целъ на едно отличие може да доведе до непредпазливост!

Засадаващиятъ презъ ноемврий 1936 г., въ Зитенъ, конгресъ на Швейцарския Алпийски клубъ се иска за угрозитѣ, които заплашватъ алпинизма и взе решението да се бори срещу даване на отличия и значки.

Тази борба засѣга всички истински алпинисти, безразлично на коя организация и страна сж членове и граждани и тѣ трѣбва да подпомогнатъ усилията да се спаси алпинизма отъ печални отклонения, да се премахне жаждата за рекорди въ него и да остане винаги въодушевенъ отъ идеалния духъ.

БЪЛГАРСКА ТУРИСТИЧЕСКА КООПЕРАЦИЯ

ул. Кн. Клементина 4

Телефонъ № 2-61-19

Предлага на много низки цени всички принадлежности за ски-ори, туристи и спортисти. На г.г. чиновницитѣ тримесечно изплащане. Уренда всѣки празникъ и недѣля излети съ автомобили до хиона Алеко, Мусала, Мальовица, Заврачица и др.

Туристи и спортисти, за вашата екипировка търсете всичко отъ

БЪЛГАРСКА ТУРИСТ. КООПЕРАЦИЯ!

ЗА СПАСИТЕЛНАТА СЛУЖБА ВЪ ПЛАНИНИТЕ НА ГЕРМАНИЯ

Съ широко погледъ за своята тежка и разбира се високо духовна работа, въ германскитѣ алпи срещу всѣки празникъ и на самия празникъ между хилядитѣ зажадняли за пригрѣдката на планината, движатъ се, прѣснати на групи по двама, изъ всички хижни райони, нѣколко стотици жиливи младежи, съ знака на „бдящитѣ въ планината“. Това сж спасителитѣ — тѣхната рѣдка пожертвувателностъ, изразена не само въ шумнитѣ спасителни действия, но главно въ мълчанието на редовната, последователната, непрекъснатата дейностъ, както за предвардване нещастията, така и за защита на самата планина, страдаща отъ рушешката ржка на своитѣ гости, затрогва.

Ето какъ напжтватъ тѣ оногова, който съ пълни шепи черпи възторгъ въ планината, забравяйки тѣй често своята сигурностъ и нейното целомъдрие; и какъ родно звучи тѣхниятъ повикъ — защото планината врѣдъ е една и за непосредственото преживѣване природата въ нейната безкрайна различностъ и промѣнливостъ нѣма два образа; защото планинарътъ врѣдъ е единъ и въ непосредствения си допиръ съ кждравитѣ дилпи на земята, той нѣма две сърдца за своитѣ, за роднитѣ и за „чуждитѣ“ планини.

„Спасителната служба въ планината предупреждава!“

„Съ нарастването броя на посетители-тѣ въ нашитѣ планини злополукитѣ въ тѣхъ значително се увеличиха. И не толкова опитниятъ планинаръ, колкото случайниятъ посетителъ на планината попелва главната частъ отъ общия брой на нещастията. Означенитѣ въ присжщо планинарската книжина мжчнотии иматъ цена само за планинаритѣ, не за случайнитѣ пжтешественици. Описаната тамъ като „срѣднотрудна“ или даже „лека“ планина, може да притулва за неопитния значителни опасности. Въ всѣка група на нашата алпийска верига има голѣмъ брой най-хубави върхови пжтеки и преходи, които, при спазване напжтствията, могатъ безъ следа отъ опасностъ, да бждатъ прекосени.

Внимавай върху следнитѣ точки:

1. Не се отбивай отъ набелязания пжтъ, и особено при сливане. Въ залесенитѣ мѣста се криятъ сжщо голѣми опасности.

2. Следи за времето. Предъ голѣмъ излетъ проучвай картата за времето.

3. Обличай се целесъобразно. Въ високата планина даже и всрѣд лѣто може за нѣколко часа да настѣпи зима.

Къмъ целесъобразното облекло на първо мѣсто стоятъ обковани планински обувки, устойчива на валежи дреха, авъ раница — пуловеръ или друга топла дреха.

4. Планинска карта и компасъ често сж неизбѣжни.

5. Когато качвашъ връхъ, за който нѣма набелязанъ пжтъ, взимай само сведующъ другаръ. Нѣмашъ ли такъвъ, върви съ опитния планински водачъ.

6. Вписвай името си въ книгитѣ по хижитѣ, затова сж тѣ тамъ. Съобщавай у дома си или въ хижата, кжде отивашъ и времето на своето завръщане.

7. Нека въ джоба ти стои описанието на Алпийския тревоженъ сигналъ.

8. Не се увличай по излети, за които не си достатъчно порасълъ. Планината не е уредъ за упражнения.

Обаче не само тебе те грози опасностъ въ планината; и планината е застрашена отъ тебе:

Остави растенията и цвѣтята, дето си сж. И следващитѣ поколения искатъ да имъ се радватъ, Голѣмата частъ отъ алпийскитѣ цвѣта сж подъ закрила. Кжсането имъ е наказуемо.

Срѣдъ гората и въ тревата не клади огънь. Не хвърляй угарки и др. върху сухата шума на гората.

Не разпилвай остатъка отъ твоя обѣдъ всрѣдъ изгледа.

Дръжъ се съ другитѣ планинари и мѣстнитѣ жители тѣй, че и втори пжтъ съ радостъ да бждешъ срѣщанъ.

Когато се радвашъ на хубавото, което те обкржжава, недей съ крясъкъ (зповѣдва радостъта си. Съ това смущавашъ само и човѣка и дивеча.

Подбирай своето планинско облекло така, че да не будишъ смѣхъ у другитѣ.

Водачъ на нѣмската спасителна служба въ планината: А. Б.

А ето и особения знакъ, който намиращитѣ се въ беда използватъ, за да призоватъ своитѣ спасители.

„Алпийскитѣ тревоженъ сигналъ:

Планинари, които се намиратъ въ беда и зоватъ за помощъ, надаватъ тревожния сигналъ по следния начинъ: вжтре въ една минута презъ равни временни разстояния отъ 10 секунди се надава 6 пжти тревожниятъ знакъ, следъ това за една минута пълно мълчание а после се повтаря въ третата минута сжщия знакъ презъ 10 секунди (6 пжти), и така, додето последва отпкжде отговоръ. Отговорътъ на спасителитѣ пжкъ е следениятъ: за една минута се подаватъ презъ разни временни разстояния (отъ 20 секунди) три знака.

Тревожните знаци могат да бждат слухови: високо викане, свирене, стреляне и др.; или зрителни: вдигане на отдалечен видим предмет; бѣла кърпа, огледало, фенерче и т. н.“

Време е у насъ, и то отдавна даже е дошло, поне влѣзлитъ въ редоветъ на планинскитъ дружества планинари да образуватъ ядрото за насаждане и раз-

саждане на „планинарскитъ добродетели“. Защото повикътъ: да пазимъ себе си и другитъ отъ планината, да пазимъ и планината отъ себе си и другитъ — е не само красивъ като изразъ, е не само цененъ поради своята наситеност на истина; този повикъ е и целъ и красота -- той е нашето дѣло.

Д-ръ Ем. Шаранковъ

НАНГА-ПАРБАТЪ

Следъ нѣколко месеца борбата въ Хималитъ отново ще закипи. За трети пътъ германскитъ алпинисти се заплътватъ къмъ най-западния стожеръ на огромната азиатска планинска верига. За трети пътъ пакъ Нанга Парбатъ ще изгръе като мощно видение, което за дълго време ще бжде фокуса на много мечти.

Вече четиридесетъ години Нанга Парбатъ е непрекъснатъ обектъ на човѣшкитъ нападения. Никой другъ, а самъ голѣмиятъ английски алпинистъ Мъмери откри борбата съ този връхъ, за да остане завинаги мъртавъ пленникъ на неговитъ бѣли селения. Това е било още въ 1895 година. Следъ войната нови генерации влѣзоха въ тази неравна борба. Начело на първата организирана група срещу Нанга Парбатъ застана Вило Велценбахъ, печалниятъ герой на голѣмата трагедия отъ 1934 г. около върха. Презъ 1932 г. една смѣсена германо-американска експедиция подъ водителството на Вили Мерклъ, атакува за първи пътъ организирано върха.

Никакъвъ успѣхъ, ако за такъвъ не се смѣта откриването на линията, по която неговото изкачване теоретично е възможно.

Презъ 1934 г. елитътъ на германската алпинистика се отправи къмъ този вече „пѣмски“ връхъ. (вж. Български Туристъ, год. 28, кн. 2, стр. 58). Но вмѣсто победа, тамъ останаха бѣлитъ паметници на четиримата: Ули Виландъ, Вило Велценбахъ, Вили Мерклъ и загиналиятъ преди това Дрекселъ. Съ страхотна жестокостъ планината отблъсна и този пътъ своитъ нападатели.

Три години пауза бѣ достатъчна за да се насъбере отново куражъ и воля за нова атака на върха. И този пътъ германцитъ сж, които даватъ клетвата за нова победа.

Германскитъ хималайски институтъ, следъ успѣшната миналогодишна експедиция на Бауеръ въ Сикимъ-Хималай, нареди презъ настоящата година третото нападение. Високата Нанга-Парбатъ отново ще съгледа въ своитъ подножия

бѣлитъ джуджета, които съ свръхчовѣшки усилия ще се стремятъ къмъ гледката надъ нейнитъ бездни.

Всички приготовления сж вече привършени, необходимитъ формалности по пътуването уредени и въ близкитъ дни новата група ще напусне Германия на пътъ за Индия. Както никога, сега за първи пътъ хранителнитъ припаси сж изпратени още миналата година напредъ за да бждатъ своевременно превозени въ подножието на планината и самиятъ превозъ да не прави мъжнотии и предизвиква закѣснения на самата експедиция.

Съставътъ на групата вдѣхва всички надежди. Начело е д-ръ Карлъ Винъ, известенъ не само съ миналогодишнитъ си победи надъ Синиолху и Симву, участникъ въ много хималайски експедиции (Кангчендзѡнга, 1931) но и победителъ на Пикъ Ленинъ въ Памиръ (7130 м.). Бивши участници и съ „хималайска“ опитностъ сж и следващитъ участници: Петеръ Мюлритеръ, (единъ отъ малкото спасили се презъ експедицията 1934 на Нанга-Парбатъ), Адолфъ Гьотнеръ, д-ръ Гюнтеръ Хеппъ и д-ръ Хансъ Хартманъ. Като нови сили сж привлѣчени мюнхенецътъ Мартинъ Пфеферъ и тиролецътъ Пертъ Франкхаузеръ. Освенъ тѣхъ участвуватъ като научни сътрудници: проф. С. Троллъ отъ Берлинския университетъ и д-ръ Улрихъ Луфтъ, сжщо отъ Берлинъ.

Срѣдствата за експедицията се псставятъ на разположение отъ германския хималайски институтъ, както и отъ частни помощи.

Въ началото на априлъ групата вече е поела своя пътъ и понастоящемъ тя пътува отъ Генуа за Калкута, жриляна отъ сребристия сънъ на своитъ надежди.

Българскитъ планинари пожелаватъ отъ все сърдце успѣхъ на смѣлитъ хималайски борци!

Б. Р. Съобщението въ бр. 2 на списанието за експедицията до върха Кангчендзѡнга — взето отъ ежедневния германски печатъ — трѣбва да се коригира въ горния смисълъ.

СЪЮЗЕНЪ ЖИВОТЪ

Нови клонове къмъ Съюза. Въ течение на последнитъ два месеца Ц. Н-во е приело до събора, като нови клонове на съюза образуванитъ туристически дружества въ Доленъ Чифликъ (Варненско) Бобовъ-долъ и Белица. Едновременно съ това е подготвено и образването на клонове въ Разградъ и Троянъ, отъ кждето на пролътнитъ срещи ще участвуватъ и новитъ съюзни другари.

Възстановенъ е също така „гълъхналия по-рано клононъ „Смолянски Карлъкъ“ въ гр. Смолянъ, който наново е отпочналъ своята дейность.

Изложение до М. Н. П. Ц. Н-во на Съюза е приготвило и поднесло на г. Министра на просвъщеніето едно дълго изложение за дейността и нуждитъ на съюза, въ което настоява да се разрешатъ всичкитъ въпроси, свързани съ живота на туристическитъ организации.

Сжщо така Ц. Н-во е изработило и поднесло на г. м-ра на финанситъ едно изложение по въпроса за „свобождаване съюзнитъ сгради и хижки отъ ъкциза 3%“.

Клоновитъ отчети за 1936 г. даватъ на Ц. Н-во и статистичната служба при него погледъ на добититъ резултати въ изминалата 1936 година. Споредъ предварителнитъ данни въ членския съставъ на съюза има следнитъ промѣни: 41 клона сж увеличили членоветъ си въ течение на миналата година, 7 сж запзили стария брой членове, а 14 сж намалили по различни причини броя на своитъ членове. Общия брой на членоветъ има едно неочаквано голѣмо увеличение. По отношение абонатитъ на списанието цифритъ сж малко различни: следъ голѣмия скокъ миналата година, за настоящата 25 клона сж увеличили още абонатитъ си, 23 сж запзили стария си брой, а само 14 клона сж намалили броя на абонатитъ. Само четири клона сж намалили, както броя на членоветъ, така и този на абонатитъ: клоноветъ въ Калюферъ, Клисуре, Радомиръ и Чепеларе.

Срещу това, Ц. Н-во отбелязва съ удоволствие имената на клоноветъ, които сж увеличили, както членоветъ си за 1936 година, така и абонатитъ за настоящата година. Тѣ сж 18 клона въ: Ай-тосъ, Асѣновградъ, Бургазъ, Габрово, Казанлъкъ, Кюстендилъ, Надежда, Нова Загора, Пазарджикъ, Пловдивъ, Провадия, Русе, Самоковъ, Свети Врачъ, Севлиево, София — Планинецъ, Тетевенъ и Тръвна. Нека тѣхния примѣръ служи и на другитъ за усърдие за настоящата година да заслужатъ сжщата похвала.

Въ едно отъ последнитъ си заседа-

ния Ц. Н-во се е занимало съ задълженията на клоноветъ и констатирало, че въпрѣки явния напредѣкъ въ тѣхъ, все още има клонове, които не само не сж изплатили задълженията си, но и сж увеличили тѣзи отъ 1935 година. На тѣзи клонове — а именно въ Красно-село, Пловдивъ, Провадия, Плачковци, Разлогъ, Св. Врачъ, София — Еделвайсъ, Тетевенъ, Тополовградъ — Ц. Н-во е решило занаяпредъ да не изпраща нито съюзното списание, нито нови материали, докато не се отчетатъ за миналитъ си задължения.

По докладъ на своя членъ Г. Георгиевъ Ц. Н-во на Съюза е решило отъ сега да започне подготовката на **голѣмата съюзна изложба** презъ юбилейната 1939 година за Съюза. Изложбата ще бѣде най-голѣмата каквато до сега въобще е била уреждана; за нейната подготовка Ц. Н-во отъ сега е избрало комисия въ съставъ: Георги Георгиевъ, Киро Кировъ и Тодоръ Тодоровъ. Страницитъ на списанието сж вече отворени за всѣкакви идеи, предложения, обсъждания въ връзка съ тази изложба.

По молба на Управителния съветъ на **Съюза на глухонѣмитъ** въ България, Ц. Н-во е разрешило сжщитъ да членуватъ въ Съюза съ крайно намаленъ членски вносъ, за да даде възможность на тѣзи нещастни поради сждбата си хора да се радватъ поне на българската природа. По този случай въ настоящия брой на списанието помѣстваме едно излетно описание отъ глухонѣмия туристъ Д. Тишинъ, за да видятъ нашитъ читатели какъ единъ глухонѣмъ вижда и чувства природата. Характерното въ това описание е и липсата на всѣкакво звуково впечатление.

Подготовката на **Съюзния съборъ въ Севлиево** е започнала отъ сега: следъ направеното за тази цель посещение на съюзния секретаръ въ Севлиево, клононътъ тамъ е избралъ всички комисии и е започналъ усилено своята работа за да имаме презъ настоящето лѣто най-добре уредения съюзенъ съборъ. Съюзнитъ членове впрочемъ трѣбва да помнятъ: презъ м. юлий всички на събора въ Севлиево!

Българската туристическа кооперация е приключила успѣшно годината, за което стариятъ управителенъ съветъ на общото годишно събрание, състояло се на 22 мартъ т. г. е далъ отчетъ.

Следъ това е избранъ новъ управителенъ съветъ, начело съ М. Кузовъ.

ПРОЛЪТНИТЪ СЪЮЗНИ СРЕЩИ

Ц. Н-во на съюза е изпратило до клоноветъ окръжно № 5, въ което дава нареждениета си за пролътнитъ съюзни срещи, които ще се състоятъ на 18 април въ градоветъ: Провадия (представител на Ц. Н-во Иванъ Раевъ), Нова Загора (Т. Хаджиевъ), Чепеларе (Стефанъ Поповъ), Гор.-Джумая (Д-ръ Божко Ковачевски), Фердинандъ (Тод. Тодоровъ), Ловечъ (Миланъ Кузовъ), Елена (Василъ Радевъ) и Калоферъ (Д-ръ Пъю Пъевъ).

Очаква се всички клонове да посетятъ срещитъ, които поради своя интересенъ дневенъ редъ, посветенъ на конкретната съюзна дейность, ще допринесатъ много за издигане на желаното живо съюзното творчество.

АЛЕКОВИТЪ ТЪРЖЕСТВА

Пазарджишкиятъ клонъ отъ Съюза „Белмекенъ“ е построилъ въ честь на Алеко Константиновъ единъ голъмъ паметникъ въ мѣстността Острова. Освещаването на този паметникъ ще стане на 23 май при специална програма и на него ще бждатъ поканени всички съюзни клонове и туристически дейци. Ц. Н-во ще излъзе съ специално окръжно до клоноветъ за участието имъ въ тѣзи голъми туристски тържества. Готви се и отпечатването на специаленъ Алековъ листъ.

ХИЖИТЪ ВЪ ВИТОША

По инициатива на Ц. Н-во се състояха много срещи на всички представители на хижитъ въ Витоша съ цель да се учреди единъ общъ режимъ за всички хижи и туриститъ се ползватъ съ еднакви привилегии навсѣкжде. Досега е решено: а) „денувка“ туриститъ занапредъ ще плащатъ, само ако употребяватъ подслона и инвентаря на хижата; б) такситъ да останатъ досегашнитъ еднакви, като хижа „Тинтява“ увеличи нощувката на лв. 30. — в) безплатна денувка могатъ да иматъ въ хижитъ само членоветъ на Б. Т. С., Ю. Т. С. и Б. А. К.; г) членоветъ на планинската спасителна служба по служба ще нощуватъ безплатно въ хижитъ; д) избра се комисия за изработване общъ правилникъ за всички хижи.

Съ това се тръгва къмъ разрешаването на единъ твърде боленъ въпросъ за всички софийски туристи.

Министерството на вътрешнитъ работи нар. здраве е изпратило следното окръжно до г. г. областнитъ директори въ Царството.

Въ изпълнение на закона за физическото възпитание на българската младежъ отъ 1931 год. (Д. В. брой 273 отъ 10.IX.1931 год.) наредете до всички градски и селски кметове въ района на областта Ви, да пристѣпятъ незабавно къмъ приложение на чл. 19 отъ сѣщия законъ.

За подробности по изпълнението на настоящето окръжно влѣзте въ връзка съ Министерството на народното просвѣщение.

Главенъ секретар: (п.) **Ил. Кожухаровъ**.
Нач. на отдѣлението (п.) **Д. Никифоровъ**

Б. Р. Чл. 19 предвижда свикването на мѣстнитъ съвети за физ. възпитание. Съ тѣхното учредяване се прави голъма крачка напредъ.

Посещение на клоноветъ. И презъ настоящата година Ц. Н-во продължи систематично посещенията си въ клоноветъ. Съюзниятъ подпредседателъ г. К. Кировъ въ днитъ 10 и 12 II, посети градоветъ Дупница и Плѣвенъ, гдето е изнесълъ сказки на тема: „Туристическа България“, а съюзниятъ секретаръ г. Ст. Поповъ посети на 18 II Севлиево, гдето е държалъ сказка на тема: „Човѣкътъ и планината“, а на 13 III отъ името на читалище „Развитие“ въ Враца е говорилъ върху общественото значение на туризма.

† Проф. Ан. Иширковъ

На 6 того въ София, следъ дълго боледуване почина професорътъ по българска география въ Софийския университетъ г. Ан. Иширковъ. Безъ да можемъ въ настоящата книжка — която бѣ вече подъ печатъ въ деня на неговата смъртъ — да отдадемъ нуждната възхвала на научното дѣло на професора Ан. Иширковъ, което ще сторимъ въ следващата книжка, не можемъ да премълчимъ предъ голъмата загуба, която българската наука, така тѣсно свързана съ туризма, претърпѣ въ лицето на покойния професоръ. Ан. Иширковъ бѣ голъмия българинъ, отдалъ се съ страсть и все пакъ съ пиететъ къмъ научната истина, на изучаване българската природа. Тя вѣчно ще му бжде благодарна за това. Богъ да го прости!

СЛЕДВАЩИЯТЪ ПРОЛЪТЕНЪ БРОЙ НА „БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ“, ПОСВЕТЕНЪ НА СЪЮЗНАТА АГИТАЦИОННА СЕДМИЦА, ЩЕ ИЗЛЪЗЕ ОЩЕ ВЪ НАЧАЛОТО НА М. МАЙ.

КЛОНОВЪ ЖИВОТЪ

СОФИЙСКИ КЛОНОВЕ

Софийски клонъ „Алеко Константиновъ“. Общото годишно събрание на клона се състоя на 24 мартъ т. г. Отъ отчетъ на настоятелството, който бѣ отпечатанъ въ брошура и разпратенъ на членоветъ, се вижда, че клонътъ и презъ 1936 г. е запазилъ броя на своитѣ членове, които възлизатъ на 935 — 824 възрастни и 111 юноши. Стойността на недвижимитѣ имоти — хижа, заслони, бюфети и др. — възлиза на 1.137.000 лв. фондоветъ — на 295.000 лв. Сметката „печалби и загуби“ презъ 1936 г. показва 253 739 лв. Хижа „Алеко“ е била посетена отъ 14.000 души и е дала приходъ общо 195.0700 лв. Клонътъ, обаче, се намира въ тежко финансово положение, защото има 300.000 лв. задължения за разширението на хижата и постройката на хижа-наблюдателница „Черни-връхъ“. За стопанисване на хижата, благоустройството, маркировката и др. сж изразходвани 120.000 лв. Презъ отчетната година сж погасени 75.000 лв. задължения.

Освенъ голѣмата дейность въ планината, въ сравнение съ миналитѣ години, е развита по-оживена културно-просвѣтна дейность, изразена въ уреждане на сказки, издаване на сборникъ „Алеко“ 1936 г., пропаганда въ периодичния и всѣкидневния печатъ и пр. Излетната дейность сжщо е засилена; уреждани сж официални и групови излети. Традиционниятъ излетъ до Черни-връхъ на 28 августъ, св. Богородица, е посетенъ отъ хиляди излетници отъ София и Перникъ.

Настоятелството на клона е взело дейно участие въ Ладженския съборъ и конференциитъ на Б. Т. С., въ събора на Асоциацията на славянскитѣ туристически дружества и е подкрепило различнитѣ почини отъ туристически характеръ, като изграждането на Паметника на другарството на Витоша, който бѣ осветенъ на 6 декемврий 1936 г., организиране на секции и групи при клона и др.

Следъ освобождаване отъ отговорность на н-вото и контр. комисия, събрание прие бюджета за 1937 г., който възлиза на 180.000 лв., и провъзгласи за почетенъ членъ на клона г. Владо Топузовъ, за морални и материални услуги при разширението на хижа „Алеко“.

Събранието бѣ много добре посетено. Новоизбраното настоятелство се конституира, както следва: председател — д-ръ П. Пѣевъ, подпредседатели — Г. Клисаровъ и Д. Пантелеевъ, секретаръ Божидаръ Божиловъ, касиеръ Димо Парлапановъ, библио. домакинъ Атанасъ

Янковъ, съветници: Хр. Д. Бръзцовъ, Асенъ Пожарлиевъ и Димитъръ Мишевъ. Контролна комисия: Василъ Христовъ, Димитъръ Рунтовъ и Асенъ Х. Петковъ.

Като първа задача новото настоятелство си поставя: увеличение на членоветъ; организиране на секции при държавнитѣ и общественитѣ учреждения; участие въ седмицата на гората и тържествата въ паметъ на туристическия патронъ Алеко Константиновъ презъ май т. г., по случай 40 годишнината отъ неговата трагична смъртъ; засилване на излетната дейность и пр.

Чествуване първитѣ туристи

По починъ на софийския клонъ „Алеко Константиновъ“ на 25 февруарий т. г. въ ресторантъ „Балабановъ“ се уреди чествуване на живитѣ първи и заслужили дейци въ нашето туристическо движение. Чествуването се изрази въ скромна другарска среща, на която присъствуваха туристическитѣ ветерани, които въ 1899 г. основаха първото туристическо дружество „Алеко Константиновъ“ а следъ това туриха началото на Българското туристическо дружество, сега Съюзъ, и основаха сп. „Български туристъ“, а именно: арх. Георги Козаревъ, проф. Александъръ Теодоровъ-Баланъ, Христо Костовъ, д-ръ П. Козаровъ, д-ръ Хр. Пиперовъ, Иванъ Сандовъ, Иванъ Ламбовъ, Коста Бранковъ, Димитъръ Ганевъ и др. Присъствуваха представители на Централното настоятелство на Б. Т. С., на Софийския клонъ „Алеко“, Самоковския клонъ „Рилски туристъ“, начело съ председателя г. Димитъръ Кокошковъ и др. Говориха за дѣлото на първитѣ труженици въ нашата туристика, които подѣха завета на Алеко Константиновъ — г. д-ръ П. Пѣевъ, председател на „Алеко“, г. Иванъ Раевъ — председател на Б. Т. С. и първия председател на „Алеко“ г. арх. Г. Козаровъ, който подчерта, че туристическата организация е въплъщение на идеята да се работи за обществото и направи апелъ да се заработи още по-усилено за организиране и на така нареченитѣ „диви туристи“. Първиятъ и дългогодишенъ председател на Б. Т. Д. и редакторъ на сп. „Български туристъ“ г. проф. Александъръ Теодоровъ-Баланъ, разказа интересни спомени за свои излети изъ Славенскитѣ Алпи и Витоша — една легенда за Самодивската поляна. Говориха сжщо и Иванъ Сандовъ, бившъ дългогодишенъ касиеръ на Ц. Н., известенъ подъ името генералъ Мота, д-ръ Христо

Пиперовъ и д-ръ П. Козаровъ. Артистътъ отъ Народния театъръ г. Камбуровъ, самъ деенъ туристъ, разказа туристически спомени, видове и др. Срещата завърши съ веселие и изпѣване на туристическия химнъ.

— На 30 мартъ т. г. отъ името на клона „Алеко“ бѣ уредена туристическа сказка отъ д-ръ Кръстю Тулешковъ, асистентъ въ ентомологическата станция, на тема: „Единъ излетъ изъ Олимпъ-планина“. Сказката бѣ придружена съ множество свѣтливи картини и бѣ изслушана съ задоволство и голѣмъ интересъ отъ слушателитѣ, учени, туристи и любители на природата.

— Отъ канцеларията на клона „Алеко“, ул. „Царица Йоанна“ 18, могатъ да се набавятъ следнитѣ туристически издания, които представляватъ интересъ не само за българскитѣ планинари, а и за по-широкъ кръгъ читатели: Сборникъ „Алеко“, посветенъ на Витоша — 30 лв., карта на Пиринъ отъ д-ръ Хербергъ Луизъ — 50 лв. Водачъ изъ Пирина — 15 лв., карта на Рила отъ П. Делирадевъ — 40 лв., подвързана 80 лв., Витоша отъ П. Делирадевъ — 50 лв., водачъ на туриста изъ България, издание на Б. Т. С. — 20 лв., Опасноститѣ въ планината отъ Пѣйо — 10 лв., Чрезъ туризмъ къмъ националенъ подеъмъ отъ Иванъ Козловски — 10 лв.

„Планинецъ“ — София. Годишното събрание на клона, състояло се на 11 м. м. мина при образцовъ редъ. Присѣствуваха значителна частъ отъ редовнитѣ членове, което свидетелствуваше за голѣмия интересъ проявенъ къмъ дружественитѣ работи. Изслушани бѣха отчетъ на настоятелството и доклада на контролната комисиия, които следъ обстоятелни и справедливи разисквания бѣха приети, а рѣководнитѣ тѣла освободени отъ отговорностъ. Отбелѣзанъ бѣ отрадния фактъ, че както години наредъ, така и тази година, членоветѣ сж оказвали ентусиазирано съдействие на настоятелството, което е главната причина „Планинецъ“ да се радва на постояненъ и всестраненъ напредѣкъ, мимо своя скроменъ бюджетъ въ сравнение съ другитѣ му по-голѣми събратя. Следъ избора на нови четирима души за настоятелство и трима души за контролна комисиия, се състоя другарска вечеря, посетена отъ почти всички присѣстващи на събранието, която се отличаваше съ непринудено другарско веселие и на която се събраха повече отъ 1500 лв., предимно за фондъ „Радио на хижата въ Витоша“, благодарение на почина и жеста на нашия отличенъ другаръ и

досегашенъ председателъ Кирилъ Чолаковъ, който прѣвъ подари 500 лв. за тоя фондъ. Новото настоятелство се конституира: председателъ Илия Грънчаровъ, подпредс. Досю Дянковъ, секретаръ Димитъръ Талевъ, касиеръ Свѣтославъ Станевъ, домакинъ Никола Тепавичаровъ, заведующъ излетитѣ Наумъ Миладиновъ, съветници: Миланъ Ангеловъ и Кирилъ Домазетовъ, контролна комисиия Иванъ Чолаковъ, Иванъ Партиновъ и Иванъ Варадиновъ.

Клонъ „Еделвайсъ“ — София е избралъ ново настоятелство въ следния съставъ: председателъ м-ръ Ради Василевъ, подпредседателъ Цеко Цековъ, секретаръ Хр. Богатиновъ, касиеръ Алфредъ Зайдманъ, домакинъ Василь Блъсковъ, съветници: Дим. Ковачевъ, Кирилъ Ганчевъ и Тули Хаимовичъ.

Клонови настоятелства

На 7 февруарий т. г. клонътъ „Чудни Скали“ гр. Айтосъ е ималъ общо годишно събрание, на което е било избрано ново настоятелство въ следния съставъ: председателъ: Ненчо Димовъ, подпредседателъ Симеонъ Симеоновъ, секретаръ Илия Караджовъ, касиеръ Руси Д. Макаковъ, домакинъ Симеонъ Панайотовъ. Контролна комисиия: Щ. Янакиевъ, Тончо Димитровъ и Стамо Стамовъ.

На общото годишно събрание, състояло се на 21 мартъ т. г. Асеновградския клонъ „Безово“ е избралъ ново настоятелство въ следния съставъ:

Председателъ Стоянъ Атанасовъ, подпредседателъ Димитъръ Басмаджиевъ, секретаръ Ат. Константиновъ, касиеръ Ангелъ Саровъ, домакинъ Иванъ Йордановъ, съветници: Кирилъ Шабановъ и Георги Обущаровъ.

„Родни Балкани“ — Варна. Въ общото годишно събрание на клона е избранъ следъ конституиране, следниятъ управителенъ съветъ за 1937 год.: председателъ Ил. Антоновъ, подпредс. д-ръ Мих. Богдановъ, секретаръ Бор. Вознишки, касиери: Ник. Георгиевъ, Вълчо Вълчевъ и Аврамъ Йосифовъ, домакинъ-библиотекаръ Ал. Геронъ, съветници: Ив. Стефановъ и Г. Гюровъ, домакинъ на хижата Вас. Добревъ, завед. излетитѣ П. Пехливановъ.

Клонъ „Бонония“ — Видинъ, на годишното си събрание на 7 февруарий т. г. е избралъ ново настоятелство, както следва: председателъ: д-ръ Ал. Петровъ, подпредседатели: Лаз. Филковъ и Дим. Спасовъ; секр.: Мойсей Сжбевъ; касиеръ Йосифъ Йосифовъ; домак.: Ив. Савовъ; съветници: д-ръ Б. Бончевъ, Мил. Огня-

нова и Хр. Цокровъ, търговецъ; контр. комисия: Йорд. Калчевъ, Ж. Тодоровъ и Н. Алшекъ.

Въ първото си заседание новото настоятелство е решило въ най-скоро време да се проведе една зимна агитационна седмица, презъ която да се изнесатъ нѣколко сказки, да се прожектира подходящъ филмъ и на всѣка цена да се даде традиционната зелена вечеръ.

Видинскиятъ клонъ „Бонония“ следъ дългъ застой на 20 февруарий т. г. изнесе традиционната си вечеръ-седѣнка, съ добре подбрана литературно-музикална програма, подъ мотото: „който не познава добре родината си, не я обича достатъчно“. При препълненъ салонъ отъ посетители, между които и множество официални лица, украсенъ съ зеленина, портрети, табла съ снимки, плакати съ поучително съдържание, разни картини и пр., програмата бѣ открита съ приветствено слово отъ председателя на клона д-ръ Петровъ. Въ програмата, която се състоеше отъ най-разнообразни номера и завърши съ сценка „Изъ туристическия животъ“, вземаха участие туристи: Мила Огнянова, Мойсей Сѣбевъ, Костовъ и др. Всрѣдъ веселби и народни игри, вечеринката продължи късно презъ нощта като остави неизгладими спомени у присѣдстваващитъ.

На 27 февруарий 1937 г. **Врачанскиятъ клонъ „Веслецъ** отъ Б. Т. С. даде своята забава въ великолепно освѣтения туристически домъ, посетена много добре отъ всички туристи и семействата имъ.

На 28 с. м. клона има своето общо годишно събрание, посетено сѣщо много добре. Председателътъ на клона даде подробенъ отчетъ за дейността на настоятелството, за презъ изтеклата година, който отчетъ бѣ приетъ и одобренъ. Клонътъ е работилъ най-много за пропагандиране хубоститъ на Врачанскитъ околности и привличане на посетители туристи отъ цѣла България.

Следъ изчерпване на дневния редъ, събранието избра единодушно за членове на настоятелството: председател: арх. П. Догромаджиевъ; подпредседател: Димитъръ Тодоровъ адвокатъ; секретаръ: Петъръ Дановъ; касиеръ Манчо Догромаджиевъ; домакинъ: Иванъ Н. Роджевъ; съветници: Злати Златевъ и арх. Никола Николовъ; заведущъ излети Димитъръ Орозовъ; контролна комисия: Христо Дановъ, В. Огородникъ и Йорд. Радевъ и увесел. комисия Ел. Догромаджиева, В. п. Симеонова и Асенъ Тодоровъ.

На 28 II т. г. **Габровскиятъ клонъ „Узана“** въ общото годишно събрание е

избралъ ново настоятелство въ следния съставъ: председателъ Коста Пенчевъ, подпредседателъ Б. Кехайовъ, секретаръ Дянко Чолаковъ, касиеръ В. Калцуневъ, домакинъ Пенчо Шандурковъ, съветници: д-ръ Райчо Райковъ, Петко Петковъ и Георги Тотевъ. Стопански комитетъ: арх. Никола Кротевъ, Илия Тимевъ и Хр. Негенцовъ. Контролна комисия: Минко Пенчевъ, Недю Гждевъ и Влад. Димитровъ.

Дръновскиятъ клонъ „Бачо Киро“ въ годишното си събрание е избралъ ново настоятелство въ следния съставъ:

Председателъ: Иванъ Илиевъ; подпредседателъ, Никола К. Рачиковъ, секретаръ Николай Бончевъ, касиеръ Косю Н. Маревъ, зав. излетитъ Ст. П. Крусевъ, съветници: Ганчо Катранджиевъ, Денчо П. Сяровъ и Денчо Мутафчиевъ.

Контролна комисия: Иванъ Божиновъ, Иванъ Енкинъ и Иванъ п. Недевски.

Еленскиятъ клонъ „Чумерна“ въ общото си годишно събрание на 26 февруарий т. г. е избралъ ново настоятелство въ следния съставъ: председателъ Хр. Л. Бояджиевъ, подпредс. Ив. Катрафиловъ, секретаръ Мика Драганова, касиеръ Хр. Христовъ, домакинъ Борисъ Кожухаровъ, съветници: Еленка Джурова и Ст. Ив. Сутровъ.

Карловскиятъ клонъ „Юмрукъ-Чалъ“ въ общото си годишно събрание, състояло се на 17 мартъ, е избралъ ново настоятелство въ съставъ:

Председателъ Иванъ Златаревъ, подпредседателъ Георги Капзмаловъ, секретаръ Иванъ Енкинъ, касиеръ Василъ Чардаклиевъ, домакинъ Стефанъ Спасовъ, съветници: Василъ Александровъ, Н. Недѣлковъ и П. х. Недевъ.

На 14 мартъ клонътъ **„Чалж-Кавакъ“** отъ Б. Т. С. въ гр. Карнобатъ е ималъ годишно събрание, въ което е избрано ново настоятелство въ съставъ: председателъ Ат. Караивановъ, подпредс. Бандо Желѣзовъ, секретаръ Дим. Яневъ, касиеръ: Славъ Кеновъ, зав. излетитъ Ст. Христовъ, домакинъ Борисъ Дечковъ и членове: Васила Калева, Гено Хардалевъ.

На 21 II клонъ **„Царичина“** отъ Б. Т. С. въ гр. Клисурѣ е избралъ на годишното си събрание ново настоятелство въ съставъ: предс. Василъ Цвѣтковъ, подпредс. Р. Хр. Рашковъ, секретаръ Диме. Рѣвски, касиеръ Григоръ Маджуновъ, членъ-съветникъ Стоянъ Еневъ. Контр. комисия: Л. Стефановъ, Б. Шойлековъ и М. Т. Дамяновъ.

Костенският клон отъ Б. Т. С. „Равни Чалъ“ е ималъ 8-то си редовно годишно събрание на 14 II., на което е избрано ново настоятелство въ съставъ: председател Ангелъ Ив. Кулински, подпредседател Г. Коцевъ, секретаръ Люб. Гуцалски, касиеръ Влад. П. Йонковъ, библи. Ив. Манджуковъ, домакинъ Ив. Доцева и съветници: Хр. Велчевъ, Из. Стоевъ. За голъми морални заслуги къмъ клона, като основателъ и непрекъснато неговъ председател отъ основаването му, г. Ал. М. Керемидаровъ е провъзгласенъ отъ общото събрание за почетенъ председател на клона.

На 10 февруарий т. г. по покана на настоятелството се е състояло общото годишно събрание на клона „Осогово“ — **Кюстендилъ**, на което е избрано ново настоятелство въ съставъ: председател Асенъ Икономовъ, подпредседател д-ръ К. Костандиевъ, секретаръ Стоянъ Грънчаровъ, касиеръ Н. Стефановъ, домакинъ-библиотекаръ Захари Поповъ, съветници: Вела Ковачевска, Жакъ Симоне и Георги Дюлгеровъ. Контролна комисия: Димитъръ Антоновъ, Борисъ Китановъ и Кирилъ Спасовъ.

Луковитският клон „Златна Панега“ е избралъ ново настоятелство въ следния съставъ:

Председател д-ръ Д. Златевъ, подпредседател Петко Видински, зав. излетитъ Петко Чорбановъ, секретаръ Пенчо Влаховъ, касиеръ Цвѣтанъ Желъзаровъ, домакинъ-библиотекаръ Радка Босолов, дописникъ Иванъ Дюлгеровъ, членъ Дора Бойкова.

Пазарджишкият клон „Белмекенъ“ въ общото си годишно събрание, състояло се на 28 февруарий т. г. е избралъ ново настоятелство въ съставъ:

Председател Владимиръ Т. Мумджиевъ; подпредседател Никола Мариновъ, секретаръ Кирилъ Клисурски, касиеръ Иванъ Петровъ, домакинъ Иванъ Ангеловъ, съветници: Илия Илиевъ, Робертъ Бенбасатъ и Владо Влаевъ.

Презъ 1936 година клонътъ е ималъ 100 редовно отчетени члена, списанието е получавано отъ 100 члена. Излетната дейность е завършила при 27 излета официално обявени, въ които сж участвували 313 излетници, 187 мъже и 126 жени. Изминати сж 2816 км., отъ които 603 км. пеша, 277 км. съ разни превозни срѣдства и 1936 км. съ влакъ. Клонътъ успѣшно е провелъ и агитационната си седмица, която е закрыта съ чествуване день на Алеко. Изнесена е една сказка отъ г. Василь А. Радевъ отъ Ц. Н-во, много добре посетена и една вече-

ринка сжщо много добре посетена.

Въ паметъ на Алеко клонътъ е издигналъ голъмъ паметникъ въ градския островъ „Свобода“, който ще бжде окончателно привършенъ до края на м. априль и тържествено осветенъ на 23 май т. год. по случай 40 години отъ смъртъта на Алеко.

На 10 февруарий т. г. общото годишно събрание на клона „Голо Бърдо гр. Перникъ“ е избрало ново настоятелство въ съставъ: председател инж. Хелмутъ Броксъ, подпредседатели: Т. Лозановъ и Н. Недѣлковъ, секретаръ Ас. Семковъ, касиеръ Вл. Ганчевъ, домакинъ Ив. Келчевъ, съветници: Кр. Ангеловъ и А. Алековъ. Контролна комисия: инж. Д. Павловъ, К. Димитровъ и К. Михайловъ.

Пловдивският клон „Калояновъ връхъ“ на общото си годишно събрание на 7 мартъ т. г. избира новъ управителенъ съветъ, който се конституира въ следния съставъ: председател Георги Шивачевъ, подпредс. Михаилъ Константиновъ, секретаръ Асенъ Ал. Христовъ, касиеръ Соломонъ Бенбасатъ, домакинъ Ангелъ Тодоровъ и съветници: Никола Груевъ, Христо Буневъ и Спасъ Теневъ.

Радомирският клон „Орлитъ“ въ общото си годишно събрание на 11 февруарий т. г. е избралъ ново настоятелство въ съставъ: председател К. Лелевъ, подпредс. Ас. Теневъ, секретаръ Ив. Марковъ, касиеръ Ив. А. Тасевъ, зав. излетитъ Вл. Пенджерковъ, домакинъ Огнянъ Диневъ, съветници: Цв. Маркова, Анани Ааневъ и Симеонъ Георгиевъ. Контролна комисия: Добри Чуклевъ, Крумъ Астарджиевъ и Анна Хр. Ковачева.

Настоятелството избрано въ общото редовно годишно събрание на клонъ „Приста“ — **Русе**: председател Владимиръ Георгиевъ, касиеръ Иванъ Димитровъ, домакинъ Димитъръ Ивановъ, зав. излетитъ Никола Алексиевъ, съветници: Георги Петровъ и Елеонора Димитрова. Контролна комисия: Кънчо Косатевъ, Иванъ Недковъ и Симеонъ Даковъ.

На 13 февруарий т. г. се е състояло годишното събрание на **Севлиевският клон** „Кадемлий“, на което е избрано ново настоятелство въ следния съставъ: председател Борисъ Недевъ, подпредс. Ат. Гълъжбовъ, секретаръ д-ръ Ив. Попивановъ, касиеръ Н. Н. Дипчиковъ, съветници: Игнатъ Игнатовъ, Ив. Богдановъ и Ст. Ангеловъ. Контролна комисия: Симеонъ Симеоновъ, Т. Хр. Млъчевенски и Дочо Байрамовъ.

Тръвненският клонъ „Планинецъ“

започна новогодишната си дейност, като на общогодишното си събрание избра ново настоятелство въ съставъ: председател Василь Ст. Марковъ, подпредседателъ Ив. Пинтевъ, секретаръ Виолета Чушкова, касиеръ Влад. Велевъ, пом. касиеръ Ив. Велевъ, зав. излетитъ Ив. Славинъ, домакинъ К. Даскаловъ, библиотекаръ З. Цурева, съветникъ Ал. Цвѣтковъ. Презъ изтеклата година дружеството е развило доста добра дейност. Устроени сж били 7 еднодневни и 8 многодневни излети съ общъ километражъ 820 км. Дружеството има обзаведени спални и библиотека. Има фондъ „Туристически домъ“ и „Бедни излетници“. Въ проектъ е постройката на туристически домъ. Новоизбраното настоятелство встъпи веднага въ длъжностъ и съ новъ ентузиазъмъ заработи за осъществяването на още по-добра дейностъ.

Клонъ „Трапезица“ въ гр. В. Търново въ общото си годишно събрание, състояло се на 10 януарий т. г. е избрало ново настоятелство въ съставъ: председател Цоню Ст. Гиргановъ, подпредседателъ Стоянъ Атанасовъ, секретаръ Ив. П. Зелковъ, касиеръ Недѣлко К. Саржнедѣлковъ, пом. касиеръ Ив. Николовъ, домакинъ Борисъ Коларовъ, библиотекаръ Иванъ П. Молловъ, съветници: Леонъ Филиповъ, Ангелъ Д. Михайловъ, Стоянъ Н. Бояджиевъ и Пантелей Давидовъ. Контролна комисия: предс. Димитъръ Минковъ, секретаръ Стефанъ Ив. Киселовъ и членъ Петъръ Пенчевъ.

На 9 мартъ Фердинандскиятъ клонъ „Пъстрина“ е избралъ ново настоятелство въ следния съставъ: председателъ Ал. Радославовъ, подпредс. Йонка д-ръ Татарова, секретаръ Ат. Свѣщаровъ, касиеръ Мара Тасова, домакинъ С. Савовъ, съветници: Цено Петковъ, Станиславъ Христовъ и Ст. Каменовъ. Контролна комисия: Спасъ Дойчиновъ, Маринъ Велевъ и Евдокия Христова.

Хасковскиятъ клонъ „Аида“ е избралъ ново настоятелство въ следния съставъ:

Председателъ Димитъръ Ангеловъ, подпредседателъ Банко Д. Въчевъ, секретаръ Асенъ Атанасовъ, касиеръ Гаврилъ Бижевъ, домакинъ Върбанъ Върбановъ, съветници: Добри Илиевъ и Лука Джуровъ.

Скрѣбни. — Поминали сж се съюзнитѣ членове: Тодоръ Алексиевъ — членъ на „Планинецъ“ — Тръвна и Димитъръ М. Яблански — София — „Алеко“. Миръ на праха на добритѣ туристи!

Вести изъ клоновѣтъ

Съ разрешение на Централното настоятелство при клонъ „Безово“ — Асеновградъ е образуванъ хижестроителенъ комитетъ и съ наличнитѣ сръдствъ на комитета е започнала пострѣйката на хижа „Руенъ“.

Карловскиятъ гражданинъ г. Стоянъ Неновъ, въ память на починалата си сръпруга, е подарилъ 20,000 лв. на клона Юмрукъ-Чалъ“ за образуване фондъ — постройка туристически домъ въ града. Настоятелството е провъзгласило г. Неновъ за дарителенъ членъ на клона и е взело решение портрета му да се постави на видно мѣсто въ бъдация туристически домъ.

Сливенскиятъ клонъ „Българка“ е започналъ една нова дейностъ въ планината. Въ мѣстността „Карандиля“ въ Сливенския балканъ, която е отпусната на клона за вѣчно ползуване отъ Сливенската община, сливенскитѣ туристи ще пострѣятъ своя домъ и сж приготвили планъ за благоустрѣяването на мѣстността въ модерно туристическо лѣтoviще. Мѣстността е раздѣлена на квартали. Презъ настоящата пролѣтъ клона започва съ благоустрѣяването на кварталъ № 1, кждето се намира и домѣтъ.

Севлиевскиятъ клонъ „Кадемлий“ е започналъ вече подготвителната работа за събора, като е избралъ почетенъ комитетъ и председателитѣ на комисиитѣ, които ще се грижатъ за доброто изнасяне на събора отъ клона. Въ почетния комитетъ влизатъ: кмета на града, околийския управителъ, командира на 9 арт. отдѣление, директора на гимназията, архиерейския намѣстникъ и единъ гражданинъ.

Избрани сж за председатели на комисиитѣ: Т. Млѣчевенски — на комисията по автомобилното пренасяне; Симеонъ Симеоновъ — на квартирната комисия; Ст. Ангеловъ — по организиране излѣтитѣ; Ат. Гължовъ и Д. Бойрямовъ — на редакционната и увеселителна комисиия; д-ръ Лесевъ и д-ръ Попивановъ — по прехраната и д-ръ Попивановъ, Борисъ Недевъ и Н. Дипчиковъ — на организационната комисиия.

Новини отъ Русенския клонъ „Приста“. Дългогодишниятъ членъ и бившъ касиеръ на клона г. Любомиръ Диновъ се е вѣнчалъ съ г-ца Даринка Г. Константинова отъ Русе.

Христо Симеоновъ, дългогодишенъ членъ на клона, се е сгодилъ за г-ца Мара Гждева отъ Габрово. Членѣтъ отъ настоятелството на клона Георги Петровъ се е сгодилъ за г-ца Анка Хилкова отъ Лѣсковецъ.

Противъ лошото време

Нѣмската планинска стража, която е най-образцовата организация за защита въ планината и има голѣми заслуги при нещастни случаи, превентивни мѣрки и съобщения, напоследъкъ е въвела една новостъ, която цели да докара до пълно съвършенство предварителнитѣ мѣрки противъ нещастия въ планинитѣ.

Въ последно време е било забелязано, че сж се случили много нови лавинни катастрофи, въпрѣки предсказанията за времето въ печата и радиото — именно защото тѣзи съобщения не сж били четени и взети предвидъ отъ алпиниститѣ.

Най-голѣмата опасностъ за алпиниста, особено когато само не може да познава времето, е именно настѣпващата промѣна въ последното. Действително метеорологитѣ днесъ могатъ почти съ положителностъ да предскажатъ времето, но кого ползува това, когато алпиниститѣ въ хижитѣ нѣматъ понятие отъ това предсказание? Именно тука германската планинска стража е решила да се намѣси. Благодарение на своята великолепа организация, изградена съ телефонни връзки до последното планинско селище, тя е въ състояние да разпрѣсне веднага предупреждението за влошаване на времето. На всички мѣста, кждето могатъ да се събиратъ алпинисти — гари, хотели и хижи се издига специаленъ предупредителенъ сигналъ за влошаване на времето. Той се състои въ два червени противоположно поставени, плакати, на които е написано: „Службата за времето съобщава за предстоящо влошаване на времето. Германската планинска стража“. Германската планинска литература поздравява това нововъведение на планинската стража и се надява, че то ще допринесе много за избѣгване на нещастията въ планинитѣ.

Клубътъ на чехословашкитѣ алпинисти, елитната планинска организация въ Чехия, дава следнитѣ цифри за своята дейностъ презъ 1936 г.: клубътъ има централа въ Прага съ 344 члена и три секции въ Бърно (89 члена), Пилзенъ (44) и Храдецъ Кралове (34). Общиятъ брой на членоветѣ е 566, отъ които 23 въ чужбина и 18 дописници (1 за България — Енглишъ отъ Б. А. К.). Даже и този клубъ е получилъ субсидия отъ чешката държава въ размѣръ на лева 20.000. Клубътъ издава „Вестникъ“, едно много добре поддържано списание, отъ което личи, че неговата дейностъ се развива изключително по високитѣ чехски и европейски планини.

Нова експедиция на Еверестъ. — Английскитѣ Алпийски клубъ е направилъ постѣпки и е получилъ вече разрешение отъ управлението на Тибетъ за уреждане на една нова Еверестка експедиция презъ 1938 год.

Японцитѣ ставатъ активни планинари. — Една японска планинска група е изкачила на 5 октомврий м. г. високия 6,850 м. връхъ Нанда котъ въ групата Гарвалъ на Хималаитѣ.

Словенцитѣ въ Швейцарскитѣ Алпи. — Брой 3 на Планински Вестникъ, органъ на Словенското Планинско Д-во е посветенъ изцѣло на резултатитѣ отъ устроената отъ сжщото дружество минзлата година учебна екскурзия до Швейцарскитѣ Алпи. Отъ книгката научаваме, че членоветѣ на групата сж успѣли да изкачатъ върховетѣ: Монте Роза, Матерхорнъ, Домъ, Вайсхорнъ, Данблашъ, Циналротхорнъ, Брайтхорнъ и Обергабелхорнъ.

Върху тази книжка ще се повърнемъ.

Презъ настоящата зима Словенскитѣ планинари бѣха на два пѣти сполетени отъ нещастия въ планинитѣ, които вземаха много скѣпи жертви. Както съобщиха ежедневнитѣ вестници, въ Словенскитѣ Алпи на два пѣти падащи лавини сж затрупали скиорски групи, при които сж дадени общо около двадесетъ жертви.

СЪЮЗНИ ЗНАЧКИ



ЦЕНА 15 ЛЕВА ЕДНАТА
Доставятъ се отъ
ЦЕНТРАЛНОТО Н-ВО НА СЪЮЗА

„Върхове“, годишникът на Полското Татранско дружество, Краковъ, 1936 г. год. XIV, стр. 268.

Не веднажъ въ нашитѣ срѣди е ставало дума да се избѣгне издаването на скъпо ежемесечно списание, а вмѣсто него да се задоволимъ съ по-скромни месечни издания, въ замѣна на което да започнемъ издаването на редовни годишници — голѣми сборници, въ които да се дава по-цѣлостенъ и по-сдържателенъ материалъ отъ този на списанието. Една система, отдавна възприета и дала отлични резултати въ Алпенферайна, чиито годишни сборници сж цѣло богатство.

По сжщия пътъ върви, обаче, и полското Татранско д-во. И ако нѣкой иска да види какъ може да изглежда подобна идея, осъществена при горе-доду нашитѣ условия, той трѣбва да се спре именно на издаванитѣ отъ Полското Татранско д-во годишници „Върхове“, отъ които въ нашитѣ рѣце сега е вече четирнадесетиятъ подредъ.

По всичко изглежда, че отъ всички славянски планинарски организации, Полското Татранско дружество е отишло най-напредъ не само въ разноликата си планинарска дейность въ самитѣ планини, но е избѣгало далечъ и въ своитѣ издания, които могатъ да бждатъ посочени за примѣръ.

„Върхове“ 1936 г. е единъ обемистъ томъ отъ 268 страници технически много добре подреденъ и съ наистина избрано съдържание. Последното свидетелство, че полскитѣ планинари отдавна сж надмогнали къмъ навлизането въ тѣхъ въ всѣко отношение. Сборникътъ изобилства съ отдѣлни, специални монографии, всѣка една отъ които е завършено проучване въ известна насока на дадена планинска областъ.

Като уводъ служи етнографното описание на планинскитѣ жители Лемки отъ Р. Райнфусъ, въ което сж дадени 18 типични снимки. Сжщо чисто етнографско, макаръ и сравнително кратко, е изучаването на С. Флизакъ „Изъ живота на планинскитѣ овчари“, илюстрирано тоже съ 10 хубави снимки отъ полскитѣ планини.

Полското Татранско дружество сжщо така единствено отъ славянскитѣ планинарски организации е уредило извъч-европейски експедиции, които правятъ честъ на полското планинарство. Въ настоящия сборникъ. В. Островски дава описанието на последната експедиция въ Кавказъ, къмъ което има 14 снимки и едно прекрасно приложение, (на Дюх-

Тау), а София Х. Пачевицова описва пътуване въ Пиринитѣ „Отъ морето до океана“, т. е. обхождането на цѣлата планина, къмъ което описание — освенъ 22-тѣ снимки и сжщо едно приложение — има и карта на цѣлата планинска верига.

„Пътътъ къмъ планинитѣ“ на Янъ Счепански е единствената чиста планарска статия въ духа на чистото — духовно и техническо — планинарство. Статията е илюстрирана съ 10 хубави снимки отъ полскитѣ планини.

Две специални статии — съответно илюстрирани — довършватъ съдържанието на сборника: М. Заячковски — „Историята на соснитѣ (Б. Р. видъ дърво) въ Карпатитѣ“ и В. Гьотелъ — Планински регионализъмъ въ Полша.

Истинско богатство представлява обаче отдѣла „Хроника“ въ сборника, които включва 12 различни глави въ 100 страници: всички сведения изъ многостранната дейность на полскитѣ планинари, природната защита, книжнина и др. сж изчерпателно разгледани въ този отдѣлъ. Дадено е даже и прегледъ на международнитѣ планинарски постижения презъ изтеклата 1936 година.

Така съставенъ, сборникътъ предсгавлява по единъ внушителенъ начинъ полското планинарство.

Ст. П.

„Der Bergsteiger“, година VII, брой 1—6. 1937.

Издаването отъ Германско-австрийскитѣ Алпийски Съюзъ списание „Деръ Бергшайгеръ“ довършва вече и седмата си годишнина. Предъ насъ сж книжки 1-6 на годината, които позволяватъ да се хвърли общъ погледъ върху това издание.

„Деръ Бергшайгеръ“ минава — и съ право — за най-хубавото алпийско списание. Никое друго издание не може да го достигне въ широтата и разностранността, съ която то обгръща всичкитѣ прояви на човѣшкия животъ въ планината. Отъ строгата, академична наука за всички разклонения на планинския свѣтъ, презъ чистото (духовно и техническо) планинарство до поетичното изживѣване и пресъздаване на планинския миръ — всичкитѣ въ мощнитѣ и широки рамки на най-голѣмата свѣтовна алпийска организация — намираме ги отразени въ многото страници на това списание. Нищо не отбѣгва отъ будното око на неговата редакция: всѣки фактъ, свързанъ по нѣкакъвъ начинъ съ човѣка въ планината въ най-широката сми-

съл, бива отбелѣзанъ и коментираѣ. Така „Деръ Бергшайгеръ“ става частна цѣлостенъ изразителъ на нѣмското планинарство.

Всѣки опитъ да се запознаемъ по-отблизо съ това списание най-напредъ ще се спре предъ напълно изисканата му техника. Отъ най-финната и художествена иллюстрация до наредбата на най-случайния и дребенъ материалъ: пегитнитѣ вѣсти, всичко издава особенія вкусъ и любовъ, съ които е оградено раждането на всѣка негова книжка.

Обикновено въ началото на всѣка една книжка има една кола най-разнообразенъ материалъ съ дребенъ шрифтъ. Тука сѣ редакционнитѣ статии, вѣститѣ, книжнината, всички сведения въ връзка съ излетуването и пр. (Една система която възприе презъ настоящата си годишнина и „Български туристъ“). Следъ това — водени отъ художествено приложение — следватъ обикновено 4-6 коли илюстриранъ текстъ, които сѣ и сжщността на книжката. Въ текста има само шрихови иллюстрации и рисунки, а снимкитѣ се даватъ отдѣлно, на луксозна хромовъ хартия. Въ тѣзи свои рамки списанието въ своята седма годишнина, първитѣ шестъ книжки, ни е поднесло следния материалъ:

Брой 1, октомврий 1936 г.

Приложение: Есенъ въ долината Шубай, цвѣтенъ дърворѣзъ отъ известния алпийски художникъ Енгелбертъ Лапъ. Иллюстрации, заслужаващи особено отбелѣване: В. Пичнеръ — Изкачването на Монбланъ презъ 1859 г., В. Мителхолцеръ — Аероснимка на Монбланъ, Източната страна на сжщия, Е. Бауманъ (Единъ отъ най-добритѣ алпийски фотографии) — Източната стена на Вацманъ, В. Кюль — Облачно море при изгрѣвъ; А. Граберъ — езерото Тунъ; едноцвѣтна репродукция отъ картината на Е. Плацъ — есенна коситба. Най-интересни сж статитѣ: И. Итлингеръ — ходъ въ тъмното; В. Лохмюлеръ — Монбланъ; Х. Томашекъ — Ледена техника; А. Гьотнеръ — Вилденъ Кайзеръ; Х. Бирзакъ — приложение на стереофотограметрията при алпийскитѣ карти.

Брой 2, ноемврий:

Приложение: Синиолху — снимка отъ Юл. Бреннеръ; Други иллюстрации: Шхара (и други 6 снимки отъ Кавказъ) — отъ Шварцгруберъ; две снимки на най-големия норвежки ледникъ Иостедальсбренъ отъ Х. Кунчеръ; едноцвѣтна репродукция отъ картината „На Пордойохъ“ отъ Х. Ходинеръ; 10 снимки отъ Килиманджаро и Кибо; Нашиятъ планински свѣтъ — отъ Педретъ; Кози зъ планината — В. Майеръ; Статии: Р.

Шварцгруберъ — Кавказката експедиция 1936; Х. Кунчеръ — норвежкитѣ ледникъ Иостедальсбренъ; Л. Кюль — Ортлеръ въ Голѣмата война Д-ръ Т. Фьорстеръ — на Килиманджаро, Л. Шайнауеръ — Въ планинитѣ на Иракъ; Д. Рудатисъ — Последното въ скалитѣ; Г. Рейкеръ — Каменната примка.

Бр. 3, декемврий, 1936.

(Съдържанието е предадено на стр. 8 отъ кн. 1 на „Бълг. Туристъ“). Иллюстрации — Х. Гостнеръ — Планинска Коледа; Х. Шлагенхауферъ — На Чеведале; Е. Лапъ — Вечерно слънце (дърворѣзъ); А. Дефнеръ (най-добриятъ фотографъ въобще) — Бѣлитѣ планини; П. Адвангеръ — Приближаваща буря; Е. Торнквисъ — Замъкътъ Тиролъ (дърворѣзъ); Е. Мерлетъ — Меранъ (маслени бои); В. Миришъ — Гуглия ди Брента;

Брой 4, януарий, 1937 г.

Приложение: Шлагенхауферъ — На Ортлера. Иллюстрации: Д-ръ Хокъ — Снѣгъ и мъгла; А. Педретъ — Свѣтлина и сѣнка; Г. Бертхолдъ — Монте Роза; Р. Шварцгруберъ — Ушба; Д-ръ Хаузеку — Хижата Ангетенъ; Д-ръ Кюлай — Чеведале; И. Брунхуберъ — Монтъ Перду;

Въ текста личатъ следнитѣ статии: Ш. Гось — Нощта въ скалата; Л. Шайнауеръ — Самъ въ зимния Валисъ; Л. Кюль — Ски-турове въ областта на Ортлера; И. Брунхуберъ — Излети въ Пиринеитѣ;

Брой 5, февруарий, 1937 г.

Приложение: Е. Бауманъ — Заснѣжена колиба; Ришлау — Село подъ снѣгъ; Е. Мееркемперъ — Отиващо си слънце; О. Грьосль — Ледника Мортарачъ; А. Валде — къмъ църквата и Маски въ снѣгъ — (картини); В. Халь — Ризенгебирге;

Въ текста А. Шмидъ разказва за зимната гора, Г. Ю. Пойчекъ пише „Писмо отъ Енгадинъ; А. Хербстъ описва първото изкачване на Шнеехорнъ северната стена, Х. Шифтеръ предава частъ отъ зимния си „дневникъ въ Цилерталъ“. Р. Р. Майзингеръ ни запознава съ „Елементитѣ на времето“; Е. Буриянъ описва върха Хохкьонигъ; М. Румполдъ разказва за „Планинитѣ на Каринтия въ поезията“; последвано отъ сведенията на О. Луцъ за „Презъ Шпидбергенъ“.

Брой 6, мартъ, 1937 г. е посветенъ на миналогодишната германски подготвѣтелна експедиция въ Сикимъ-Хималай, която завърши съ изкачването на Симу и Синиолху. Приложението, 9 прекрасни снимки и първата статия на А. Гьотнеръ сж посветени на този успѣхъ. Следватъ три репродукции отъ художницѣ Вале (Недѣлно утро), Ейтъ (черква

при Лехъ съ Омесхорнъ) и Холцеръ (Грама) както и снимки отъ Бернския Оберландъ и Мимингеръ Алпенъ. Между статийтъ изпъкватъ: Кете Хойслеръ — Фюнфингершпице; Ф. Гайзеръ — Юнгфрау; Лили Ф. Веехъ — ски-писмо отъ Лехталъ; В. Флайгъ — бълитъ лавина; Т. Херцогъ — Планинитъ като сждба; Д-ръ А. Драйеръ — Л. Щойбъ, тиролски поетъ.

Така, списанието „Деръ Бергщайгеръ“ е очертало своята завършена физиономия на съвършено алпийско списание, носящо навсѣкжде високия химнъ на обичьта къмъ планинитъ.

Бюлетинъ на Постоянния секретариатъ на Асоциацията на славянскитъ туристически дружества, издаванъ въ Краковъ, Полша, бр. 5 и 6, декемврий 1936—феврурий 1937 г.

Последнитъ два броя на горния бюлетинъ (който бѣ единственото издание на Асоциацията, предстоящо да бѣде замѣстено отъ изданието „Информаторъ“, което ще бѣде издавано по решение на последния конгресъ въ София), отбелязватъ всички по-важни факти изъ живота на организираниитъ въ Асоциацията славянски туристически дружества.

Въ началото се съобщава за състояния се въ София презъ м. августъ IX, конгресъ на Асоциацията и се дава съства на новото ѝ управление (съобщено вече отъ насъ въ бр. 8 и 9 на миналата годишнина отъ „Български туристъ“).

Понататъшнитъ съобщения засѣгатъ именно новото издание на Асоциацията „Информаторъ“, както и окончателното изработване устава и правилницитъ на сжшата. За отпочване на „Информаторъ“ сж взети всички мѣрки и наскоро ще можемъ да се поздравимъ съ излизането на бр. 1 отъ общия органъ на славянскитъ туристи.

Въ една по-обширна статия се разглеждатъ националнитъ паркове въ отдѣлнитъ славянски страни, както и направеното досега за защитата на природата. За България се споменава учредяването на специалната комисиия и опредѣлянето на резервата въ Витоша, Пиринъ, Родопитъ, по Дунава и Крайморие.

Споменаватъ се издаденитъ отъ туристическото дружество „Фрушка гора“

въ Нови Садъ и Б. Т. С. календари, като за последния — нашия — се подчертава неговата художественост. Освенъ това, се даватъ сведения за опитътъ на М. Н. П. въ България да обедини двѣтъ признати туристически организации — Б. Т. С. и Ю. Т. С.

Въ последния брой на бюлетина — 6 — най-напредъ се даватъ сведения за следващия съборъ на Асоциацията, който — съгласно устава — ще се свиква всѣки две години. Клубътъ на чехословашкитъ туристи ще има да организира този съборъ презъ днитъ 28.VI — 2.VII. 1938 г., въ Прага, когато ще се чествува и петдесетгодишния юбилей на чехословашкия туризъмъ. Очаква се тогава — поради направенитъ постѣпки отъ упр. съветъ на Асоциацията — да се свика тамъ и конгреса на Международния Алпинистки съюзъ. Сжщевременно тамъ ще се състои и X-ия всесоколски съборъ, който ще съвпадне съ отпразднуването 600-годишнината на Стара Прага.

Постоянниятъ Секретариатъ отбелѣзва и желанието си, както и направенитъ постѣпки за най-приятелски отношения между българскитъ и югославски планинари.

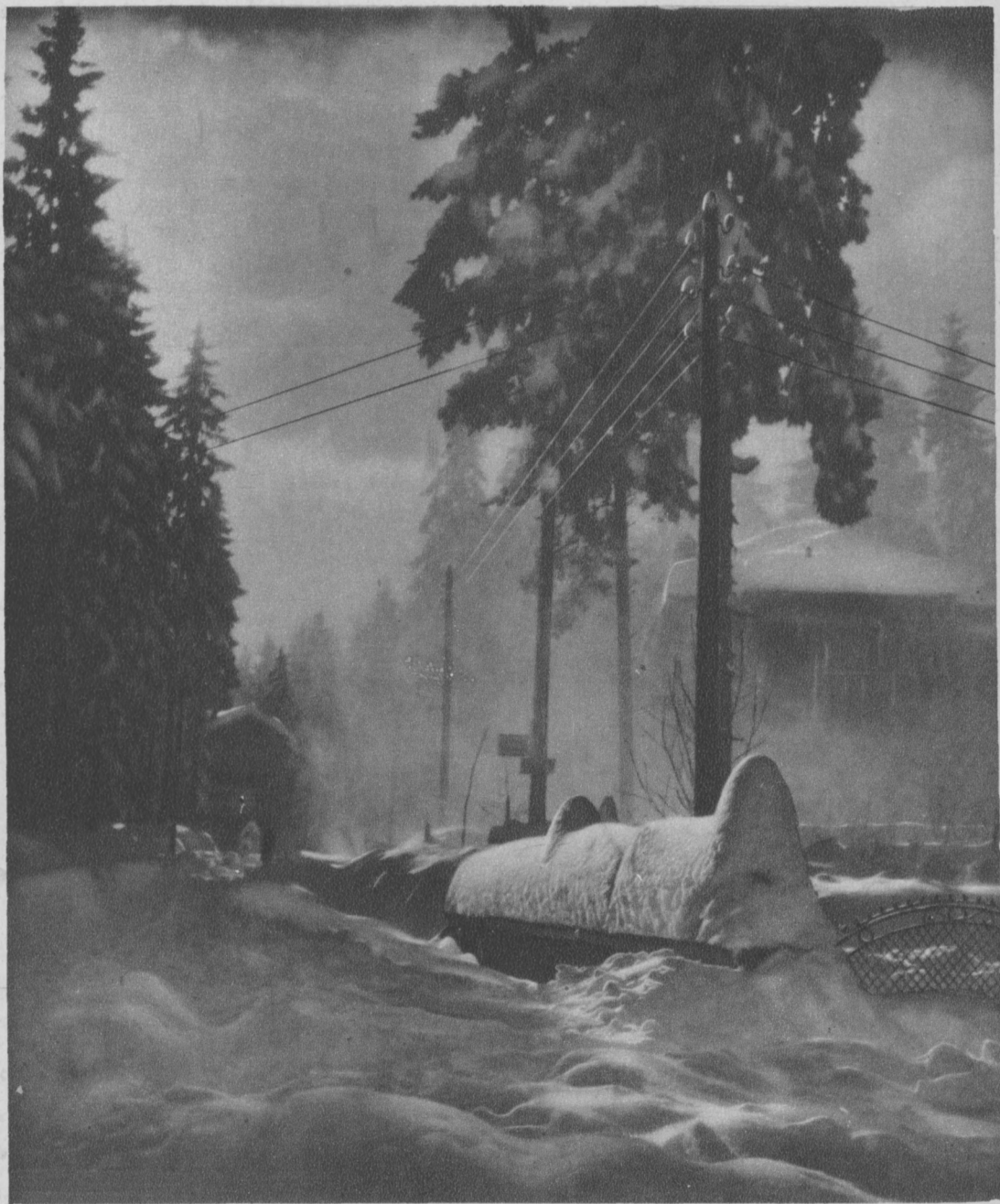
Като интересни се отбелѣзватъ излѣзлитъ на полски езикъ книги за Югославия, както и издадения отъ Софийския клонъ „Алеко“ на Б. Т. С. сборникъ за Витоша.

На 13 и 14. II. въ Яхимовъ, Чехославия, се е състоялъ скиорския съборъ, оргнизиранъ отъ клуба на чехословашкитъ туристи.

Съюзътъ на планинарскитъ дружества въ Югославия е приелъ за членъ новото планинарско дружество за Южна Сърбия съ седалище въ Скопие.

Така сжщо, споредъ бюлетина, Украинското туристическо д-во „Блай“ въ Львовъ е започнало издаването на месечно списание „Наша татковина“. Конгреситъ на славянскитъ туристически д-ва тази година ще се състоятъ както следва: на Полското Татранско д-во презъ днитъ 9 и 10 май въ Катовицъ (Силезия), а на клуба на чехословашкитъ туристи — на 1 май въ Братислава.

Както виждатъ читателитъ „Бюлетинътъ“ на Асоциацията дава изобилна материлъ изъ живота на славянскитъ туристически дружества.



Буря въ Чамъ-коря

Снимка Н. М. Божинова

ЮМРУКЪ - ЧАЛЪ — МАЗАЛАТЪ

В. А. РАДЕВЪ

(На границата между зимата и
пролѣтѣта)



Колкото пѣти съмъ идвалъ въ Карлово, винаги съмъ го намиралъ слънчевъ и радостенъ. Такъвъ съмъ го и сбикналъ: съ много, много слънце и свѣтлина по неговитѣ чисти улици и по китнитѣ широки дворове, изъ които шумолятъ бистроструйни вадички и цвѣтятъ черещи.

И такива хора ни посрѣщатъ: силни, бодри и засмѣни, планинци — бай Иванъ Златаревъ и адаштѣ Чардаклиевъ. Ясно е, че ни завиждатъ за нашия пѣтъ, който почва отъ тѣхния роденъ край, за да ни изкачи до върха и до сърдцето на стария Балканъ — и все пакъ съ радостни, че посрѣщатъ и изпращатъ къмъ радостъ свои скѣпи гости. Така е, когато се живѣе подъ сѣнката на Балкана и синьото небе на тихото Карлово.

Разполагаме съ малко време. Трѣбва да трѣгваме, защото ще гонимъ не вече старата хижа, сгушена въ буковата гора подъ Сарж-Кая, а новото славно дѣло на Карловци — слънчевия заслонъ подъ самия Юмрукъ, на границата между северъ и югъ, на застава между Видимата и Джендема. Чака ни осемчасовъ пѣтъ. Затова, следъ хубавъ обѣдъ съ истински карловски мискетъ, ние поемаме подиръ Мустафа и мулето му, добре натоварено съ нашитѣ раници и ски. И докато Мустафа гони немирното животно изъ трѣнацитѣ, изъ които то предпочита да носи скитѣ ни, сякашъ да имъ отмѣсти отъ

наше име за сѣщото, което често тѣ съ правили съ насъ — ние съ Бѣлката отпочиваме на поляната, гледаме къмъ китното Карлово, което още веднѣжъ ни става скѣпо и мило и се радваме на чудната природа на нашата родина. После обрѣщаме лице къмъ Балкана, поемаме по тѣсната планинска пѣтека, провираме се подъ трѣбитѣ на водопровода и презъ познатата скалиста врата, потѣжваме въ омайното дефиле на Старата рѣка. Ние сме всрѣдъ хайдушкия Балканъ.

Отъ хижата до Дюсчалъ къмъ насъ се присѣдини и пазачѣтъ Димитѣръ. Нарамилъ карабина, той прилича на старъ комита. Вѣроятно затова, Бѣлката го превѣря и взема повода на мулето презъ гората, за да го окуражи презъ дълбокия снѣгъ. Но все пакъ амбицията на мулето да стигне до Дюсчалъ, макаръ и да бѣше подкрепяно отъ планинара Бѣлката, който го водѣше и отъ комитата Димитѣръ, който го блѣскаше отзадъ, не може да бѣде удовлетворена. Скоро Мустафа и азъ трѣбваше да помогнемъ за изприянето на мулето и изваждането му отъ прѣспата, въ която затѣгна и се сбърна нѣколко пѣти. Тогава, въпрѣки протеститѣ на амбициозното животно, ние съ Бѣлката влѣзохме въ изпълнение на неговитѣ функции, натоварихме раницитѣ и скитѣ, сбогувахме се сърдечно съ тримата изпращачи — Димитѣръ, Мустафа и мулето и поехме пѣтя нагоре.

Скоро вечерята хвърли нѣма покривка върху планината и ние останахме само двама будни върѣдѣ тишината. По небето затрептяха звезди и полумесеѣтъгѣ свѣтливо гонѣше сѣнкитѣ на околнитѣ върхове.

На Дюсчалѣ малка разпрания: Бѣлката ми прави опозиция. Макарѣ да сѣмъ азѣ водачѣ на групата, понеже сѣмъ бил вече нѣколко пѣти зиме на върха, той твърди, че Юмрукѣ-Чалѣ е този високѣ връхѣ насреща, по който нѣма никакѣвѣ снѣгѣ. Азѣ соча Юмука въ дѣното въ лѣво, този далеченѣ снѣженѣ бѣлѣ масивѣ, който едва се подава между други склонове. Никакѣ не искахѣ да призная, че нашия пѣтъ, че този великанѣ, Юмука, отѣ който пазя свещенно страхопочитание, поради лични и налични причини отѣ близкото и далечно минало, сега така много ще се изложи. Но — истината понѣкога е горчива — скоро трѣбваше да потърся извинение за неволната си грѣшка — нали малко не довиждамѣ — и да последвамѣ Бѣлката, който авторитетно пое водаческата длѣжност изѣ тритѣ дерета презѣ Юмука, презѣ които така забавно лѣтно време кривулични планинската пѣтека.

Сѣнкитѣ ни се гонятѣ една друга презѣ диритѣ на скитѣ ни, които ту слизатѣ, ту се качватѣ, ту вървятѣ успоредни, ту се пресичатѣ, раздалечаватѣ и изгубватѣ. И презѣ тишината на нощта се стекватѣ само равномѣрнитѣ удари на скитѣ, които се мѣстятѣ напредѣ една презѣ друга и на щекитѣ, които оставятѣ по снѣга дѣлбоки сини дупки.

Азѣ се поокопитвамѣ едва като изкочихме изѣ Деринѣ-дере, за да превалимѣ къмѣ Джендема. Настигамѣ Бѣлката, който доизпушва спокойно лулата си и да загладя впечатлението отѣ некадърността си като водачѣ, тържествено го питамѣ:

— Бѣлка, знаеш ли какѣ се казва този връхѣ? — и соча къмѣ Хайдука.

— Не.

— Това е Хайдука. Тука на времето сѣ заровени седемѣ товара злато. Сега е най-добре да изкачимѣ височината въ

лѣво и ще се спуснемѣ право на заслона.

Бѣлката не слуша. Скрива лулата си, отрѣзва хоризонталѣ и се изгубва напреде ми къмѣ Джендема. Нѣма що — развѣнчанѣ сѣмъ. Следвамѣ диритѣ му и го настигамѣ едва при заслона.

Заслонѣтъ е чудесенѣ. Още повече е увеличена стойността му отѣ скорошна буря, която е разтрошила капацитѣ на първия прозорецѣ на голѣмата стѣя, отворила дветѣ крила на прозореца и навѣла въ стаята достатѣчно количество снѣгѣ, за да се направи по него една християния надѣсно и единѣ телемаркѣ на лѣво. Тѣзи скиорски уйдурми ги правя азѣ, защото Бѣлката не може да мине презѣ прозореца. После разбивамѣ сѣ ножа леда задѣ вратата на заслона и следѣ упорита борба отварямѣ.

Провѣрката на положението установява, че е необходима промѣна въ мобилировката и размѣстване на помѣщенията. Бързо печката се изважда изподѣ снѣга и се пренася въ малката стаичка. Дървата сѣ сухи и скоро-скоро Бѣлката затопля стаята.

Чувалѣтъ на Пина ни прибира на малкия нарѣ, за да ни подслони до къмѣ 3 на полунощ. Тогава сѣнуваме и двамата, че се давимѣ въ студенитѣ води на Видимата, стрѣсваме се отѣ уплаха, събуждаме се и отново палимѣ печката. И пакѣ спимѣ до 6 сутринѣта: намираме, че почивката ни не е отѣ най-лошитѣ.

На върха сме точно въ 8 сутринѣта, следѣ 45 минути отѣ напускането на заслона. Това е, значи, лѣтното разстояние — или по-право, малко повече отѣ лѣтното разстояние. Защото презѣ лѣтото обикновено не се носятѣ ски на рамо. Това се случва само презѣ зимата и то не на всѣкиму. На мене се е случвало и други пѣтъ.

Отѣ Юмука оглеждаме всичко на северѣ и югѣ. И на западѣ, откъдето идемѣ, и на изтокѣ, накѣдето отиваме, Бѣли сѣ челата само на Купена и на Амбарица задѣ насѣ. И въ далечината на Веженѣ. Примамамѣ ни бѣлитѣ полета и по нашия пѣтъ напредѣ, чакѣ до Кадемлия и Мазалатѣ. Само чернитѣ скали на

Мара Гидикъ близо предъ насъ напомнятъ на Бълката за пикелъ и вжже, само че тѣ изчезватъ изъ погледа му, щомъ той се отправи къмъ моята скромна туристическа личностъ. За да го омилости-вя, азъ насочвамъ апарата си къмъ него, запушилъ традиционна лула точно подъ пирамидата и го снимамъ. Сигуренъ съмъ, че ако въ апарата имаше филмъ, снимката щѣше да бжде великолепна.

Пътятъ ни надолу е добъръ. Снѣгътъ е отличенъ за ски, освенъ ако не се смѣта, че не е прѣхкавъ. И че не е сухъ, а мокъръ. И хваналъ отгоре една полузамръзнала кора. Съ една дума, единъ хубавъ пролѣтенъ снѣгъ.

Предимството му е, че не държи следи докато ската пропадне подъ корицата: после картината обикновено завършва по втория начинъ . . .

На хижата Тѣжа-Мара-Гидикъ не се отбиваме. Прекосяваме платотъ направо на изтокъ и стигаме Мара-Гидишкия проходъ. Тамъ почиваме и обѣдваме край бистритѣ води на разбудената рѣка и подъ топлата милувка на пролѣтното слънце, което се бори съ нивеата по нашитѣ лица: тѣ иматъ амбицията да почернятъ.

При изкачването къмъ Кадемлия-Мазалатъ произлиза втори конфликтъ между водача на групата и Бълката. Бълката казва, че трѣбва да си намажемъ скитѣ съ вакса, за да не лепнатъ съ снѣгъ такива като гумени обувки, а азъ казвамъ, че това въ сжщностъ е добре: нали се изкачваме! Понеже и двамата сме характерни хора, Бълката остава да си маже ски-

тѣ, а азъ продължавамъ. Като се изкачвамъ на билото предъ Кадемлийската рѣка, произлиза трети конфликтъ: азъ решавамъ да не слизамъ въ рѣката, защото склона на Кадемлия съ неговитѣ безбройни тераси ми е отдавна известенъ каква е баница и поемамъ билото въ лѣво, за да догоня началото на дерето и край него да поема пѣтъ направо къмъ Мазалатъ. Не знаехъ кжде е точно хижата, но ми бѣха казали, че е подъ самия връхъ и проектътъ ми бѣше да го изкачваме.

Като ме настигна, Бълката намѣри, че съмъ сбъркалъ пѣтя и че трѣбвало да минемъ презъ рѣката. Азъ се съгласихъ. Скоро, обаче, като превалихмe билото и двамата се отсѣгласихмe отъ това заключение и благословихмe пѣтя си. Защото той ни водѣше точно на нашата целъ: хижата Росица-Мазалатъ ни се усмихваше не нѣкъде изъ висинитѣ на снѣжния Мазалатъ, а далече долу, на билото на Куритѣ, лениво припечена на следобѣдното слънце. А Мазалатъ и неговитѣ скалисти съседни надъ Акъ-дере, което не веднѣжъ ми е тровило душата, насмѣшливо ни гледаха отъ югъ. Следъ единъ часъ младиятъ и веселъ Христо ни посрѣща съ звученъ тиролски поздравъ, който изъ тоя край е на мода. Бълката отначало не се трогва. Но когато надѣна налѣмитѣ и се налага съ картофената чорба на Христо, препържена сланина и прѣсенъ чесънъ и когато изпуши въ топлата стая своята любима лула, настрояването на този истински планинаръ се повиши значително и той не закъсне





да го изрази само с една забележка:

— Е, не си правъ, Василе!

Хижата „Росица-Мазалатъ“ е най-приятеливата и най-чистата хижа, която съм посещавалъ. Това не е комплиментъ къмъ севлиевци, които я построиха, нито пъкъ къмъ Христо, който я стопанисва. Това е въ сжщностъ едно пожелание за по-често и по-голѣмо посещение на хижата отъ всички близки клонове, за да може да я поизмърсятъ — така, както е и въ Рила и въ Пиринъ и особено въ Витоша. Защото, когато положихме съ Бѣлката изморени тѣла на мекитѣ и чисти бѣли пружинени легла, само ние двамата, и като си припомнихме тазгодишнитѣ нощувки подъ наритѣ въ нѣкоя отъ четиринадесеттѣ стаи на Алеко, препълнени съ туристи — не знаехме въ сжщностъ, какво ни се иска: мръсна хижа ли, но пълна, или чиста, но само съ два стари плѣха, които, въпрѣки горещото си желание, не могатъ нищо да замърсятъ.

Все пакъ, раздѣляме се съ мъжа съ хижата. Христо ни изпраща пакъ съ тиролското. Не успѣваме да му отговоримъ, защото насрѣща ни се явява новъ неприятелъ. Изъ Акъ-дере ни лѣха единъ тънѣкъ-тънѣкъ зефирецъ, който ни загрупва съ изсъхнали букови листа. Скитѣ ни сж обѣрнати въ аеропланни перки, а ние — или по-право азъ — на аеропланъ. Бѣлката, какъ да е, се бори. Неговитѣ 85 кг. му помагатъ да се чувствува поне като целелинъ. Но азъ едва сега признавамъ неудобствата на теката категория: макаръ и да хвърчахъ двадесетъ пѣти по двадесетъ метра нагоре — надолу, Бѣлката трѣбваше да ме чака единъ часъ при гората.

Отъ тука вече е по-лесно: скитѣ отново сж на краката, за да използватъ последния снѣгъ изъ събуждащата се за новъ животъ гора. Скитѣ ни носиха дори до Куритѣ.

Слизаме презъ Мокрешъ. Възхищаваме се отъ полянитѣ надъ селото, презъ които, уви, слизаемъ съ ски на рамо — и се заричаме идущата година пакъ да дойдемъ тукъ, но само че не на 20 мартъ, а на 20 януарий!

Отъ Мокрешъ до х. Цонювъ мостъ маршируваме съ военни пѣсни, които азъ пѣя, а Бѣлката слуша. После въ излета ни се намѣсватъ Франция и Германия и Мусолини и генералъ Франко. Братската война, обаче, можа да бѣде избѣгната...

Въ Габрово бат'Дянко се опита да ни устрои моабетъ, но суровото банково началство отъ далечния градъ, което не позволява току така за нищо да се отсѣтствува или закѣснява отъ работа, прекъсна този хубавъ опитъ.

И презъ дългата нощъ, единъ бавенъ пѣтнишки влакъ връщаше къмъ живота въ голѣмия градъ двама, които бѣха живѣли три дни надъ живота!

радостните коментари, когато ни изненада друго разочарование; на вратата освен нашия грамаден ключ, имаше и секретна брава, която не можахме да отворим въпреки всичките наследени и придобити из българските планини качества.

Мечтите изгаснаха. Настроението също. Но Янъ спаси положението: на 50—60 метра една малка хижа, нъщо като старата мусаленска, затрупана, се подаваше из снъга. Вратата отворена, вътре печка, одеяла, прибори, дърва. Спасени! Скоро замръзналите ни членове се раздвижиха, чаят засвири въ чайника и към 8 часа настроението ни стигна върха си. Янъ пф шведски пфсни, ние съ доктора български, а тримата млади баварци — нфмски скиорски. Всички бфхмече вече на „ти“, тфй обикновеното за тфзи, които се чувствуват еднакви хора там горе. Навън валфше снфгъ, раздухван леко от вфтъра, който през нощта престана.

Утринът на 7 февруарий, опредфления за Цугшпице день, ни посрещна съ всичката прелест на една слънчева, планинска зимна сутрин. 60-см.-овъ новъ валежъ. На около 1 км. долината свършваше. Предъ насъ се издигаше една стена, а горе въ изгрфващото слънце, свфтфше върха Платшпице. Кнорхюте трфбваше да е нфкжде подъ този връхъ. Имахме още 3 ч. пжтъ. Никога нфма да забравя възторга на шведеца Янъ, който за пръвъ пжтъ виждаше такава долина, оградена съ настръхнали збери и върхове, високи надъ 2,800 м. Той бфше първиченъ въ радостта си, скачаше и се търкаляше из снфга като дете.

Слънцето ни поздрави вече на срфдата на тая импонираща стена, чийто наклонъ ни респектираше не толкова сега, въ момента на качването, колкото съ представата за слизането по нея. Гледката ставаше импозантна. Настръхналите върхове свфтфха на синьото небе, а долината още спфше въ утринната си дремка. Радостта на всички бф неописуема. И въ нея неусфтно стигнахме Кнорхюте. Може би само 50 метра преди да влфземъ въ хи-

жата, една закфснфла лавина се изсипа предъ носа ми. Обфдвахме, любезно приети отъ пазачката г-жа Лаубъ. Следъ като узнахме, че до Шнеефернерхаусъ е само два часа и че пжтът не е труденъ (вървфше се вече по платото), веднага трфгнахме. Ние трфбваше да бждемъ на върха! Пжтът до Шнеефернерхаусъ — единъ хотелъ, станция на електрическата желфзница на 2644 м., бфше великолепенъ, снфгът — „знаменитъ“.

Публиката въ този хотелъ ни срази. Луди пари се харчфха тамъ. Нашите хлфбчета съ шунка изгубиха самочувствието си всрфдъ менютата по 8—10 марки. По-скоро на върха!

Зимно време на Цугшпице се ходи само съ желфзницата, защото поради опасността отъ лавини изкачването е забранено. И ние не се кодебахме много — тримата чужденци: доктора, азъ и шведът — следъ 6 минути бфхме на върха.

Въ наша честъ времето започна да се разваля, видимостта бф пострадала, а вфтъртът свирфше не много насърчително. Традиционни снимки, кафе въ Мюнхенеръ хаусъ, най-високата постройка на Германия, писане картички. Слава Богу, честта бф спасена. Половинът час нфмъ възторгъ ни бф отсфденъ горе. Видфх и моя старъ познатъ, Гросглокнеръ, въ синевината на далечината и му изпратихъ поздрава си по вфтъра, който наново зашиба и ни прибра въ вагончето на висящата желфзничка. Долу чакаха нетърпеливо нашите нфмски приятели. Следъ бързо приготвление на скитф, за 10 минути се спуснахме по вълшебния снфг отново до хижата Кнорръ.

Слънцето залфзваше и бф последвано съ незабрвима вечеръ всрфдъ планински приятели. Д-ръ Ш. бф предметъ на особено внимание. Импонираше имъ не само съ умфнието да кара ски, но и съ веселостта и пфсните си.

Следниятъ день ни предстоеше изкачване до Шнеефернеркопфъ, 2938 м. Въ ранната утринъ богатството на свфтлини, нюанси и финни смфни на освфтление-

то, прехвъркващитѣ мъгли — всичко съ-
нищо не отстъпваше на прелестта отъ
предната утринъ. Бързо приготовление и
нишката на 6-тѣ се заточи по Хоенъ
Платъ. Времето до върха мина неусѣт-
но. Изкачили се горе съ скитѣ си, бѣхме
посрещнати съ жестокъ вѣтъръ. Но
гледката бѣ божествена! Грамадно море
отъ върхове, блѣснали цѣли въ снѣгъ, и
дълбоки, насѣчени долини, ни заобика-
ляха.

Цѣлитѣ австрийски Алпи бѣха предъ
насъ. Отново видѣхъ Гросглокнера, съ
елегантната му контура и ясно очерта-
ние на хоризонта. Преди 5 години въ не-
го се приключи единъ листъ отъ моя
планинарски животъ. Съ свидна тѣга и
подгоненъ отъ вѣтъра напуцахъ сега
този връхъ, който изглеждаше да при-
ключва други листъ отъ сѣщия животъ.

Едно стремгво спускане по прекрас-
ния снѣгъ ни докара бързо отново до
Шнеефернерхаусъ, ултра-модерната по-
стройка всрѣдъ планината. Никога не
допускахъ, че цената на една супа ще
има такова значение за вкусовата ѣ пре-
ценка, но обективно казано супата бѣ
добра. Цѣли три часа се любувахме отъ
терасата на хотела къмъ знаменития
Хоеръ Платъ и Платшпице. Капризната
игра на облацитѣ и желанието имъ да
се показватъ въ най-чудни форми и цвѣ-
тове, имаше нѣщо общо съ фашинга,

който се празнуваше днесъ и на 2644 м.
Янъ, докторътъ и азъ мълчаливо съзер-
цавахме. Впечатленията се предаваха
безъ участието на съзнанието.

Следъ четвъртчасово спускане следъ
обѣдъ, отново се прибрахме въ „наша-
та“ вече Кнорхюте.

Последна вечеръ. Мисълта, че утре
ще се връщаме ни гнетѣше леко и ра-
достта отъ изживѣното ставаше скри-
та. Имаше нови гости и всичко мина ти-
хо и въ размишление.

Следната заранъ, обаче, ни доказа, че
и въ Алпитѣ се случва лошо време. Ду-
хаше много силенъ вѣтъръ, гѣсти мъ-
гли лежаха неподвижни и валѣще снѣгъ.
Къмъ обѣдъ, когато бѣхме решили да
тръгнемъ, излѣзе буря. Всички съ на-
прежение очаквахме часа на тръгването
и споменътъ за стената подъ хижата бѣ
отново оживѣлъ. Колко пѣти падахме
по тази стена до Ангерхюте не зная, но
струва ми се, че Янъ и д-ръ Ш. ще си я
спомнятъ добре. А тримата млади нѣм-
ски приятели бѣха второ издание на по-
знатия въ областта Кнехтъ Рупрехтъ.

Следъ четиричасово спускане по Райн-
тамъ, въ седемъ часахмъ бързия влакъ за
Мюнхенъ, а въ 10 часа се чукахме съ
Льовенброй (б. р. специална бира) въ
бюфета на гарата и отпразнувахме на-
шето ново приятелство. За да тръгне
после всѣки единъ изъ своя пѣтъ.

ОТЪ НЕВРОКОПЪ ДО ПОПОВОТО ЕЗЕРО

ПЕТ. ПЕТРОВЪ

Звънгенето на будилника бѣ придру-
жено отъ сутрешното пѣене на ранобуд-
нитѣ пѣтли, презъ прозорцитѣ се виж-
даха усмихнатитѣ главици на звездитѣ,
въ далечината се очертаваше величестве-
ниятъ и мраченъ силуетъ на Пирина, по
който днеска трѣбваше да се катеримъ.

На улицата се чуваше вече шумътъ
отъ подкованитѣ обуца на другаритѣ
туристи. На сборището, групата чака съ
весели лица.

Всички потеглятъ разговорливо, но

съ устремени погледи къмъ необятнитѣ
хоризонти, чувствувайки още отъ сега
величието на природата, въ чинто обятъ
ще бждатъ следъ нѣколко часа.

Пѣтуването до с. Брѣзница, макаръ и
въ равнината, представя интересъ: на-
всѣкжде се простиратъ тлѣсти, хубави
пасища и кичести овощни градини, обси-
пани съ сочни плодове.

Ето и самото селце Брѣзница, населе-
но отъ българо-мохамедани и христия-
ни. Стари къщици, потопени въ зелени.

на, проръзано отъ бистъръ потокъ, въ който изобилствува тъй вкусната планинска пѣстърва. Въ Брѣзница се снабдихме съ единъ катъръ, който ни освободи отъ носенето на раницитѣ. Сега сме напълно готови за далечниятъ пѣтъ, който ни предстои.

Не следъ много, навлизаме въ сѣщинския Пиринъ. Първитѣ гори, които се изпръчватъ, сѣмъ букови. Отъ рѣдки, тѣ ставатъ все по-гѣсти и гѣсти, докато нѣкъде въ дълбокитѣ пазви на планината се озовахме въ полумракъ, заобиколени отъ букове. Свѣщообразни, стройни като млади невѣсти, тѣ наистина оправдаватъ приказнитѣ разкази за девственитѣ лѣсове. Въ тѣхъ царува вѣчниятъ полумракъ и тишина, смущавана само отъ време на време отъ крѣска на нѣкоя подгонена или изплашена птица.

По-нагоре букътъ започва да отстъпва мѣсто на бора и елхата съ тѣхнитѣ чудно хубави иглолистни снаги. Въздухътъ е тъй приятно напоенъ отъ благоуханиятъ ароматъ на бора, гърдитѣ се разтварятъ, чувствува се вливането на слизащата отъ просторитѣ нова жизненостъ. Струи, непознати за тѣзи, които сѣмъ далеко отъ тия омагьосани кѣтове.

Още по-нагоре борътъ започва да отстъпва мѣсто на клекътъ, този опасенъ обитателъ на планината, който често убърква пѣтя и смѣткитѣ на туриста.

Сърдцата туптятъ все по-силно и по-силно, чувствува се отъ всички близката целъ, енергията се удвоява, умората престава.

И изведнѣжъ . . . като съ магическа прѣчка предъ насъ изниква построената и недовършена туристическа хижа, съ своята вълшебно хубава околностъ. Сърдцето спира да тупти отъ чудната гледка: отъ една страна се разкриватъ стройни борове и страховити сипеи, а въ далечината легендарниятъ връхъ „Момини двори“, който съ своята величественостъ и чудновата форма приковава погледа, държи зрителя въ състояние, което само величествената и страховита природа може да предизвика.

Непосрѣдствено до „Момини двори“ се издига могщиятъ връхъ „Мънгъръ-тепе“ — третиятъ по височина въ България.

Предъ самата хижа има прекрасна естествена градина, съставена отъ храсти на туфи, между които протичатъ поточета и се образуватъ езерца, обкичени отъ срамежливата водна лилия.

Наистина, цѣлата тая гледка има въ себе си нѣщо приказно, нѣмащо разнo на себе си.

Вѣчната тишина на лѣсътъ тукъ се замѣстя отъ вѣчната пѣсенъ на вѣтърътъ, който не дава миръ на високитѣ борове, накацали по заобикалящитѣ хижата околни върхове.

Следъ кратка почивка и любуване на това вълшебно кѣтче, групата съ нова енергия потегли къмъ „Поповото езеро“.

Едночасово катерене и минаване покрай многобройни езера най-после ни открива прекрасното „Попово езеро“, което съ своята огледално гладка повърхнина и въздушна прозрачностъ съблазнява посетителитѣ да навлѣзатъ въ него, но уви, ледено студената вода ги спира и тѣ оставатъ само съ желанието си.

Гледката става още по-интересна, като се наблюдава езерото и останалитѣ езерца, изкачвайки се на Мънгъръ-тепе. Езерата придобиватъ най-вълшебни цѣтсъве, наблюдателтъ забелязва постоянното минаване отъ ясно синьо къмъ тъмно синьо и зелени и други нюанси, гледка, наистина омайваща зрителя.

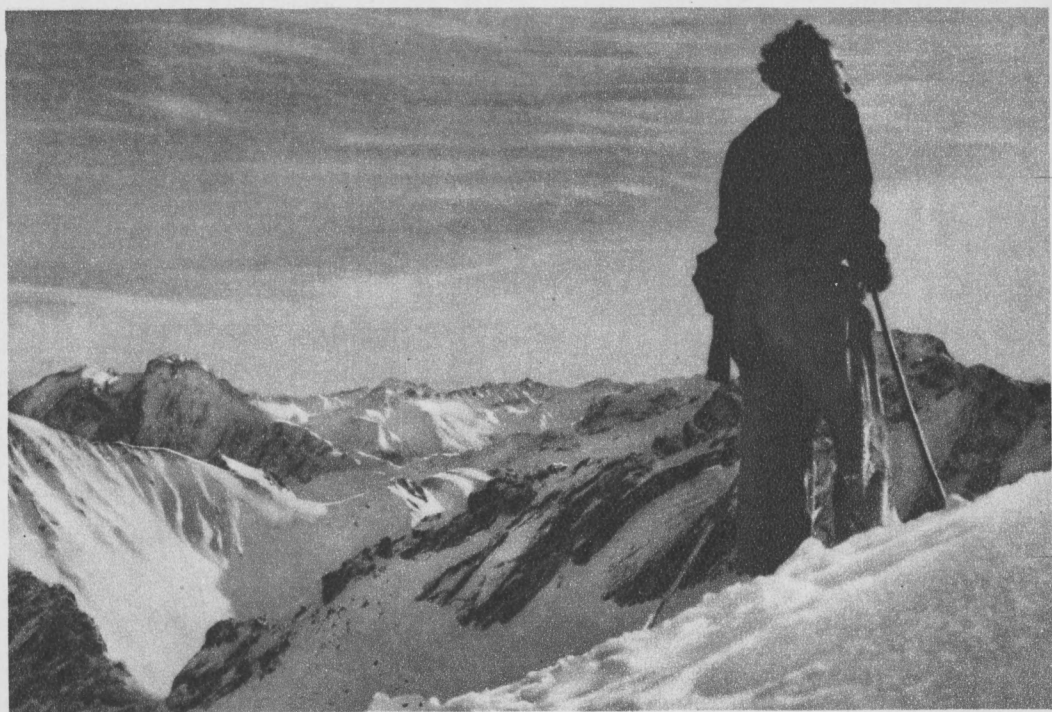
Велико е въздействието на планинскитѣ висини. Духътъ се освобождава отъ всѣкидневieto, което тегне върху му, той тукъ се чувствува необятенъ, както обкрѣжаващата го природа.

За нещастие, престояването всрѣдъ недрата на природата е мимоходно. И сега, следъ нѣколко дневно пребивание въ нейнитѣ красоти, ние отново трѣбвашо да се намѣримъ всрѣдъ монотонното всѣкидневие и да се примиримъ съ задушната атмосфера на града. До следващия празникъ всрѣдъ Пирин!



Алпийско утро

Снимка Д-ръ Люб. Пеневъ



На Мусштитце



Долината Райнталъ

Снимки Д-ръ Люб. Пеневъ



Платинитце



Шнегфернеркопфъ

Вилки Д-ръ Люб. Пеневъ



Родопитъ. Чукурета и Пърженакъ

Снимка Н. М. Божиновъ

ЗАБРАВЕНЪ, НО НЕ ИЗОСТАВЕНЪ КРАЙ

† СОФИЙСКИ СТЕФАНЪ

Хубава и богата е нашата родина. Всичко, което дава на живота благоденствие и възкриля духътъ му къмъ чертозитъ на красивото и вѣчното, изобилно лежи въ недрата и въ висинитъ на разнообразната, плодonoсна и прелестна българска земя. Отъ съперника на Слимпъ — дивната Мусалла, отъ чаровнитъ сродници на Алпийскитъ пики и ледници — Пиринскитъ бѣлоснѣжни върхове, отъ свѣтилището на всебългарскитъ копнежи, завети и идеали — величествена Рила, отъ необозримитъ, несписуеми и тайнствени Родопски гиздави вериги на долини, поля, гори и планини, отъ чувовния Балканъ, огнище на легендарнитъ апостоли на свободата, слизайки къмъ тихитъ брѣгове на бѣлия Дунавъ, къмъ вълноломитъ на Черно море, къмъ плодovitата Тракийска равнина, оросена съ кървавитъ съзи на Марица, огръна отъ пожарищата на лютата борба за свободата, съ най-сублимнитъ жъртвоприношения отъ историческитъ Родопски и Сръдногорски селища, съ мощенъ полетъ къмъ лазурнитъ води на Егея, гдето мълчаливо се къпятъ надеждитъ и мечтитъ на вѣковенъ бѣгъ и презъ него къмъ цвѣтата на тихия Вардаръ . . . България е рай земя. Подъ нейното красиво и благословено небе само радость и възходъ трѣбва да цвѣти. Нейната флора и фауна сж нѣщо изключително подъ всеобщия покривъ на човѣшкия животъ — небето. Затова тя е била и не престава да бжде обектъ на завистливи погледи и вражески нападения. Но печалното не е тамъ, че България има външни врагове, това е въ естеството на нѣщата съставляващи всѣка национална и държавна лѣтопись, а въ това, че по думитъ на великия националенъ поетъ Вазова: „Мнозинството на българскитъ синове, сякашъ сж чужденци за родната страна“. Печално, но фактъ: въ нашитъ книги, списания и вестници по-малко се говори за минало-

то, настоящето и бждещето на българската сждба, по-малко се изнасятъ на показъ многобройнитъ български кжтo-ве дишащи съ мощъ на свѣтла история, на пленителна хубость и на картини отъ трудъ, грижи и жертви за напредъкъ и съвършенство. Да бждемъ откровени. Ако провидението не бѣше ни изпратило великиятъ художникъ на звучната и сочна българска речъ, на необозримитъ великани отъ пленителната и вълшебна българска природа, ако въ стихията на Вазовия гений не се огледватъ неописуемитъ красоти на българскитъ поля и гори, долини и балкани, тжги и неволи, копнежи и идеали и не се отразява цѣлата върволица на всебългарското битие, както въ естеството на земята, тъй и въ екстаза на душата, уви, ние децата на България, нѣмаше да я знаемъ и да се наслаждаваме отъ това вдъхновено и свещено очарование, което щедро ни дарява музата на Вазова, презъ която влизаме въ обширния храмъ на великата татковина . . .

Слава Богу! По стжпкитъ на този великъ български народенъ поетъ — Вазова и по заветитъ и любовта къмъ роднитъ планини на безвреме загиналия български щастливецъ — Алеко Константиновъ, една избрана родолюбива частъ отъ българското гражданство съ жаръ въ душата и сърдцето вдига знамето на любовта къмъ родната земя, пѣе химна на нейнитъ красоти и усилено свива гнѣзда въ равнини и висини за почивка и полетъ на българския туристъ, на любителя на всемогжщето величие, тъй щедро разляно по цѣлата наша родна земя!

Ние горещо благославяме, съ най-взторжени пожелания, българското туристическо дѣло. Нека то да живѣе, да расте и цвѣти на вѣчни времена като будна стража на българската земя и на българската душа . . .

Казахме въ началото, че ще гово-

римъ за единъ забравенъ, но не изоставенъ край. Кой е той? Отъ цѣлия образъ на нашата миловидна и благословено красива страна, най-малко е познатъ Родопския колосъ, тая величествена верига на планини и долини, която единствена подъ небето е заслужила да бжде люлката на чаровния Орфей.

Преди години, когато слана не бѣше обсипала възрастта на живота ни и когато Родопитѣ стояха, катс будна стража на всебългарскитѣ копнежи и идеали, въ времето на нашето студентство, дошли отъ далечни страни въ родната земя, ние имамхе рѣдко удоволствие да срѣщнемъ въ сърдцевината на Родопитѣ любители на природата — туристи и голѣми авторитети на научнитѣ дисциплини въ областта на географията и историята, на археологията и геологията, на ботаниката и зоологията, както и на фолклора и филологията на безбрежния планински Родопски океанъ, истински лабиринтъ на красоти, богатства и тайни . . . Тѣ всички бѣха чужденци, тѣ познаваха не само Европа, но почти и цѣлия свѣтъ. Изкачили се на вълшебния в. централнитѣ Родопи несбозримъ гребенъ нареченъ: Широко-Лѣшки Карлъкъ, отъ върховетѣ на който при ранни зори окото се любува на лазурнитѣ Егейски води и благоговейно се унася въ свещенитѣ трептения и възвишени силуети на Атонския полуостровъ, тѣ всички, сякашъ свалѣйки шапка предъ необятния куполъ на необозримия Божий храмъ — небето и земята — гледани и съзерцавани отъ простора на необезпояванитѣ самотници — върхове, свалиха шапка и колѣничиха предъ Твореца на вселената и казаха велегласно и единодушно: „Какъвъ рѣдъкъ брилянтъ Богъ е турилъ въ вѣнецътъ на българскитѣ гори и планини, въ лицега на величествения Широко-Лѣшки Карлъкъ — тая рѣдка по хубостъ и богата по зеленина, незамѣнима по безкрайни простори и величествена въ мечтания планина!

Знаете ли що значи Перликъ, или Шилеста Чука, отъ гдето вие обхващате Бѣломорието, Боздагъ и Пиринъ, Рила и

Балкана? Ако не знаете, елате и вижте. Това е най-красивиятъ кѣтъ отъ красивитѣ кѣтове на родната земя, макаръ и забравенъ, но не изоставенъ . . . Въ неговитѣ пазви, на височина повече отъ 2000 метра, прочутата въ лиризъмъ и героизъмъ мѣстность Мизаръ-Гидикъ, гдето на всѣка стѣпка се изпрѣчватъ легенди и фантоми, хвърковати безспиръ прозрения въ безбрѣжнитѣ простори, българскиятъ туристъ на Широко-Лѣшка, съ любовта на щастливца на българскитѣ туристи, е построилъ прилична, бихме казали и твърде сгодна и удобна хижа подслонъ за вѣрнитѣ деца на родната и за истинскитѣ любители на нейнитѣ красоти . . .

Тукъ, въ тия най-сгодни кѣтове на видимо и невидимо величие, нашиятъ духъ ще срещне могѣществото на разнородната и въ всѣко отношение богатата природа, която отражава всичката историческа мощъ на вѣковетѣ, презъ които се е люлѣла мечтата за единна, културна, стопанска благоденствуваща и духовно издигната България . . .

Тайнствената тишина на неописуемия Родопски масивъ, въ неговитѣ сказания и безброй легенди, въ неговитѣ приливи и отливи на осъзната и дѣлова любовъ предъ олтаря на църквата и отечеството, вие ще почувствувате благословението на мъченика Патриарха Ефтимия и геронтъ-мѣченици светци, загинали съ него и подиръ него за вѣра и родъ и отъ горделивия останалъ безъ съперникъ Карлъкъ, виждайки свещената Атонска гора, неволно ще се огледате въ скрижалитѣ на Паисия Хилендареца и повече нѣма да се срамувате да бждете български и повече нѣма да останете равнодушни предъ тия, които сж чужденци за родната земя и душа.

Нека въздадемъ похвала, честъ и насърчение на малкия, но плодовитъ квасъ на туристическия блѣнъ свилъ своето гнѣздо и въ Широко-Лѣшката българска челядь, за да магнетизира орлитѣ на България, къмъ нейнитѣ красиви върхове и нейнитѣ пѣлни съ очарование омайни и благодатни простори . . .

ЧОВЪКЪТЪ И ПЛАНИНАТА

СТ. ПОПОВЪ

Голѣмото развитие на туризма и планинарството, особено следъ войната въ България — и не само у насъ, но и въ другитѣ страни — даде на мнозина поводъ да заговорятъ за демократизиране на това особено и странно влѣчение на човѣка къмъ планинския свѣтъ, съ което преди това се отличаваха само малцина представители на духовния ни елитъ.

Фактически българинътъ никога не е изгубвалъ връзката съ своитѣ планини, но въ сжщностъ специалното отношение на човѣка къмъ планината, когато той отива при нея подбужданъ отъ изключително духовенъ интересъ, започна да се разширява като обществена проява действително въ годинитѣ следъ войната.

Наистина, планинскиятъ миръ престана да бѣде обетована земя за малцината избраници, способни на по-висши духовни преживявания, а разтвори широко вратитѣ си за всички, които — послушни къмъ най-разностранный поттици на своята душа — се запжтиха къмъ този чуденъ свѣтъ на видения и красота. Поддържаното на едно високо дотогава ниво сближение между човѣка и планината се обърна въ масова проява, въ която единицата загуби както оригиналността на своитѣ лични основания и стимули, на своитѣ индивидуални преживявания, така и чисто пространствената самотностъ на своитѣ душевни настроения. Планината престана да бѣде единъ свѣтъ за себе си, въ който иматъ достъпъ малцина избраници, а бѣ включена въ обикновената — даже и спортна — обстановка на цѣлото общество.

Въ този процесъ на демократизиране планинарската идея, обаче, стана една промѣна, която скоро ни обърна не само вниманието, но която хвърли въ истинска тревога всички обречени на планинската религия: въ потока отъ хо-

ра, който нахлу въ планинитѣ, мѣродавно стана настроението и разбирането именно на масата, която сведе цѣлото си преживяване въ планината до физиологическото влияние на слънчевитѣ лжчи и високопланинския въздухъ и до простото недѣлно удоволствие, криещо се въ промѣната на обстановката.

Какво имаме да кажемъ ние, планинаритѣ, по поводъ на този очевиденъ за всѣкиго процесъ, който — откъсвайки се отъ всѣка основа на планинарската етика и естетика — и признавайки само грубото лично удоволствие, отиде тамъ, че отрече и смисъла на туристическата организация? Нима т. н. неорганизиранъ туризмътъ, който заплашително и просташки се шири изъ всичкитѣ наши планини, нѣма въ основата си именно примитивното и невежо отношение къмъ планинитѣ, сведено до грамофонни компании и фриволенъ маскарадъ?

Ние никога не ще можемъ достатъчно силно да протестираме противъ обстоятелството, че демократизирането на планинарството — противъ което като явление никога не бихме могли да имаме нѣщо противъ — въ сжщностъ се изроди въ една безмилостна и просташка профанация на ония съкровени стремежи и надежди, които образуватъ истинскиятъ и дълбокъ фонъ, върху който цвѣтятъ най-възвишенитѣ трепети на нашата душа въ планината.

И ние никога нѣма да се съгласимъ, че численото развитие на планинарството значи напредъкъ, ако то е съпроводено съ подобно обезценяване на неговитѣ основни стимули, и се обръща въ праздния навикъ на единъ недѣленъ спортъ, на когото за убедителностъ се изброяватъ ползитѣ.

Не принизяването на планинската религия сме искали ние въ желанието си да приобщимъ повече хора къмъ свѣта на планинитѣ, а издигането именно на

тѣзи хора до висшата красота и хармония на единъ свѣтъ, доскоро притежание на малцина, измѣкването имъ изъ условността и нивото на безсѣдържателния ежедневеиъ животъ и издигането имъ до единъ по-високъ и обширенъ кръгзоръ.

И затова въпроситѣ за значението на планинарството като идея, за сѣщността на отношенията между човѣка и планината и нейното въздействие върху него, както и проблема за съзнанието на самитѣ планинари за насъ винаги ще бждатъ въпроси, които ще разглеждаме вънъ отъ баналността на убеждаващата полезностъ и очебиещата приятностъ на просташкото разнообразие, а само въ кръга на една по-висша проблематика, която единствено може да върна човѣка къмъ неговото божествено начало и предназначение въ свѣта на земната красота.

Та какво друго бихме могли да противопоставимъ на неорганизирания туризмъ като масова проява, която петни въ сѣщностъ самитѣ планини, ако не вътрешната стойностъ на самата идея на планинарството или по-високия уровень на самия планинаръ, ако не повисшето отношение на човѣка къмъ неговия планински животъ, изтъкнато като върховна духовна ценностъ? Нима не знаемъ ние до кжде ни доведе хлъзгавата плоскостъ на материалнитѣ ползи и облаги, върху която искахме да поставимъ цѣлата привлѣкателностъ и сугестивностъ на нашата идея и нашата организация — до хленченето за процентни намаления по БДЖ или до предимствата на намалената хижна такса!

Не, срещу това убого разбиране и тълкуване на собствената ни планинска вѣра ние сме длѣжни да надигнемъ гласъ на протестъ и високо да издигнемъ истинската вътрешна ценностъ на планинарството, което единствено може да призове нѣкого къмъ съвѣстна служба предъ планинскитѣ олтари.

Азъ знамъ предварително критиката, която ще породятъ тѣзи и следващитѣ

редове. Критика, която — забележете! — иска точно безкритичностъ въ отношенията на човѣка и планината и за която е достатѣченъ простия фактъ на налични хора, които отдѣлятъ частъ отъ почивката си, за да се „наслаждаватъ на природнитѣ красоти“ или се погрижатъ за тѣлесното си здраве, хора, които подарявайки времето си на планината — разбира се, за собствено удоволствие — считатъ, че ѝ правятъ благодеяние.

„Какво искате повече отъ това, че хората мирно и тихо (да бѣше така!) си отиватъ въ планината и тамъ всѣки намира каквото търси — отмора, здравѣ, бодростъ, радостъ“ казва тази критика, „оставете всѣкакви проблеми и въпроси за по-дълбоки и отговорни отношения настрана, избѣгвайте всичко, което може да смути довольството на посетителя и да го направи човѣкъ на духовната несигурностъ и страдания. Има на този свѣтъ планини, има и хора.

Нека сме доволни, че тѣ ни слушатъ да отиватъ въ планинитѣ и тамъ прекарватъ свободното си време. Всичко друго е съчинение, илюзия и изкуствено създаване на проблеми тамъ, кжде то всичко си е ясно“.

Така говорятъ хората, за които никогато трагичниятъ отъ вѣкове за човѣчеството въпросъ „защо“ не се е сложилъ съ всичката тежестъ на една мъчителна загадка, които никогато не сж търсили, за да намѣрятъ и никогато не сж жертвали праздното спокойствие на духа си, за да изминатъ пътя на страданието къмъ крайното тържество на човѣшкия духъ. Да, хората лишени отъ всѣкакво въодушевление, хората на програмата, на навика, за които всичко плитко е ясно и всичко ясно е плитко, за които всѣки въпросъ, който настоява за отговоръ е излишенъ и вреденъ и които предпочитатъ незнанието предъ мъката на познаването търсене. За тѣхъ и животътъ въ планината е едно обикновено протичане на време, свързано съ най-баналнитѣ и лесни преживявания.

Но за всички насъ, за които планинарството не е недѣлната порция по-

чивка и отмора, а стръмния въздох към едно друго съзнание, при стремежа към което ние безстрашно поемаме всеки риск на храненето, за нас, които в планинарството виждаме по-скоро едно предопредѣление, отколкото единъ безотговоренъ изборъ на удоволствие, за насъ въпросътъ за сжщността на нашия вроденъ и подсъзнателенъ стремежъ къмъ чертозитъ на планинското царство се слага съ една повеля, която ни кара — ако искаме да пренесемъ живота си въ областта на съзнанието и познанието — да потърсимъ и намѣримъ по-висшата истина и по-дълбокия смисълъ, тѣзи, които правятъ човѣка достоенъ за неговото предопредѣление на земята.

Нашиятъ търсещъ погледъ иска да се задоволи не само съ виждането багритъ на единъ планински пейзажъ и да ги отнесе като скжпо видение, което времето когато и да е ще покрие съ саждитъ на забравата — не, той иска да проникне въ тѣхната сжщностъ като частица отъ цѣлия планински свѣтъ и да ни разкрие цѣлия неговъ смисълъ и значението му за нашия животъ, за да се приближимъ и по този пѣтъ до онова върховно познание, което единствено дава висше доволство и безсмъртие, онова познание, което действително издига човѣка до желаната духовна висота.

Ние искаме да знаемъ защо отиваме въ планината и следваме тайнствения потикъ на вътрешния ни гласъ, какво намираме тамъ и кое ни кара да скжсаме съ обикновената условностъ на нашия ежедневенъ животъ и да се обричаме на пѣтя къмъ висинитъ и дали действително този пѣтъ ни извежда и къмъ повисоки духовни висини или ни изкачва само Х-картографически метри надъ земното равнище. И тогава може би ние ще откриемъ единъ другъ, по-висшъ смисълъ не само на нашитъ дни въ планината, но въобще на нашето битие.

Не се ли крие, обаче, въ причинитъ и обяснението на първоначално релевирания отъ насъ фактъ за широкото

разпространение следъ войната на планинарството частъ отъ готовия отговоръ на тази редица въпроси?

Не е ли възможно, щото условията на самия животъ, тѣй както се сложиха следъ войната за всички ни да сж направили планината неизбежна сцена за изнасяне на една дълбока човѣшка драма, която увлича и потърсва еднакво силно всички ни?

Изглежда, че отношението между човѣка и планината се е промѣнило по вина на самия човѣкъ и че причината за тази промѣна се крие дълбоко въ измѣнената обстановка на нашия животъ, която изтика планината на преденъ планъ.

Не бихме ли желали, прочее, да разгледаме веднажъ отношенията на човѣка къмъ планината подъ аспекта на този новъ животъ, на който ние всички станаме неволни последователи и върху който планината изглежда е добила едно ново влияние и значение?

— — — — —

Въпросътъ за сжщността на планинарството, за истината въ отношенията на човѣка къмъ планинитъ предполага две понятия, които трѣбва да ни бждатъ по-отдѣлно ясни и които трѣбва да познаваме поединично, ако искаме съ сигурностъ да навлеземъ въ загадката на тѣхнитъ взаимоотношения.

Въ планинарството има два елемента: човѣкъ и планина. Има може би и трети: сждбата, надъ която човѣкъ никога не е станалъ владетель. Но този елементъ — за да не увеличаваме и безъ това голѣмия баластъ на спорното — засега ще изключимъ отъ нашето разглеждане.

Не тука е мѣстото да се занимаваме съ проблема за човѣка, като явление, за неговия произходъ и задача, за неговото предопредѣление и завещание, съ което той е обремененъ отъ вѣковетъ на неговитъ предтечи, нито пъкъ въпросътъ за неговото мѣсто въ цѣлата система на всемира: първично или допълнително.

Ние ще оставимъ като твърде дълбокъ и неподходящъ за рамкитъ на подобна беседа и проблема за нашето съ-

знание: дали то предхожда материалния свят и той израства едва въ и чрез него или пък то открива и подрежда единъ съществуващъ мимо него святъ.

Ние ще вземемъ човѣка, както го познаваме и както се чувстваме всички ние: може би не центъръ на цѣлия космосъ, но все пакъ центъръ на единъ святъ отъ мисли и обекти около себе си, спрѣмо които той е опредѣлилъ отношенията си.

Нашиятъ въпросъ, който единствено трѣбва да ни занимава, въпрочемъ, е: какъ вижда сега именно този човѣкъ партньора на своя планински животъ — планината? Какво мѣсто заема тя въ нашитѣ представи днесъ и какъ си я мислимъ ние въ момента, когато я включваме въ кръга на нашия святъ и тя става притежание на нашата мисль и нашия духовенъ кръгъзоръ?

Планинарската литература е осѣяна изобилно съ загатвания и мисловни фрагменти по този голѣмъ въпросъ и тѣ могатъ да се намѣрятъ въ всѣки опитъ да се опише нѣкое посещение и преживѣвание въ планината. Даже и сведена последната като обстановка, въ която протича единъ чуждъ на нея животъ, все пакъ третиращиятъ я човѣшки умъ я рисува по единъ опредѣленъ начинъ, отговарящъ на вътрешнитѣ разбирания и представи на този, който я гледа съ опредѣлени очи.

Като оставимъ разкази отъ рода на тѣзи, за които презъ цѣлия животъ въ планината всичко се свежда до това, какво се е случило съ самия човѣкъ, който — „за зла честь“ — се е намѣрилъ въ планината, кѣде се е почувствалъ уморенъ и кѣде гладенъ, кѣде е дотежала раницата му и кѣде е избърсалъ потъта си, кѣде е било леко и кѣде тежко на душата му, въ колко часа е тръгналъ и въ колко е пристигналъ и кого е срещналъ изъ пътя си, кога е задухалъ вѣтрътъ и кога е спрѣлъ и пр. и пр.; като оставимъ настрана и онѣзи, които посвещаватъ цѣлия си престой въ планината на сухата и бездушна на

ука и за които намирането на нѣкой рѣдѣкъ камѣкъ два метра подъ върха прави отиването на самия връхъ вече излишно, ние ще откриемъ въ всѣки спитъ да се обхване и предаде мисловно планинския святъ една опредѣлена цѣлостна представа за планината, продиктувана отъ схващането въобще за свѣта.

И действително, какъ ние виждаме планината зависи изключително отъ това, какъ ние си представяваме въобще свѣта. Нашата представа за планинския святъ е само една консеквентна частица отъ общата ни представа за свѣта изобщо.

Азъ говоря разбира се отъ името на тѣзи, които сж си задали задачата да иматъ въобще едно единно разбиране и схващане на цѣлия одухотворенъ святъ, отъ името на тѣзи, които иматъ опредѣленъ мирогледъ, когото прилагатъ последовно къмъ всички явления на човѣшкото и земно битие и които иматъ едно единичко цѣлостно обяснение за живота на тази земя. А не заради тѣзи, които скачатъ при различни случаи отъ налучкване къмъ мигновено прозрѣние, за да изгубятъ после въ мъглата на собствената си мисловна дезориентираностъ нишката на това прозрѣние и потънатъ въ тъмнината на незнанието.

Ние не бихме могли да кажемъ, че живѣемъ съзнателно, ако въ нашето съзнание не се включва едно единно и цѣлостно разбиране на цѣлата вселена, отъ което консеквентно да теглимъ заключение за всички познати ни и непознати явления и съ помощта на което да задоволимъ нашия интересъ, (присъщъ на всѣко мислецо същество), къмъ тайнитѣ на всемира и проникване до една — макаръ и относителна — истина. Нека да предоставимъ на други да търсятъ и намиратъ тази истина въ областта на научнитѣ явления, въ тази на емиричното и експериментално познание, както и въ областта било на висшитѣ духовни прояви: религия или изкуство или пъкъ на политическитѣ, стопански и социални отношения. Ние ще се задоволимъ да из-

дигнемъ една малка и скромна система отъ взаимозависящи и взаимодоказващи се понятия и представи само по отношение на това, което засяга планинския свѣтъ и проявитъ на човѣка въ него.

А тука именно планинарѣтъ не е останалъ слепецъ. Съ своитѣ физически и духовни очи той вижда и преживѣва планината, той си създава за нея единъ образъ и едно обяснение и неговата мисль изработва едно понятие, съ което занаяпредъ той се мѣчи да даде едно задоволително го съдържание на своя животъ. За всѣкиго отъ насъ планината значи нѣщо: дали простъ теренъ за проява на най-благороднитѣ ни качества и достоинства, дали единъ затворенъ за себе си свѣтъ на красота и съвършенна хармония, дали единъ символъ на нѣкакъвъ скритъ свѣтъ или най-после простата, невъодушевена материя, която само задоволително любопитството ни, дали частица отъ една душа на всемира или жилище на забравенитѣ богове — все едно е: но ние си представляваме планината като една завършена цѣлостъ, която по единъ или другъ начинъ се мѣчимъ да разберемъ, да обикнемъ и да се приобщимъ къмъ нея и къмъ страннитѣ закони на нейното съществуване.

Достатъчно е напиримъ да разгнемъ само миналата годишнина на нашето списание, за да откриемъ всичкитѣ разновидности на картинитѣ, които човѣкъ има за планината.

„Най-трезвото“ схващане за планината ни даватъ Павелъ Делирадевъ и д-ръ Б. Ковачевски, чиито мнения сж почти идентични. Първиятъ характеризира планинарската задача като тежка и мѣчно постижима; нейнитѣ корени лежатъ въ суровата борба съ природата, въ лицето на най-смѣлитѣ ѝ творения (стр. 24) и поставя значи ударението върху самия човѣкъ, за когото планината е единъ суровъ материаленъ противникъ. „Планиннитѣ“ казва той на следващата страница, „сж необятно поле и за научна работа, и за практически постижения, и за художествено и поетично творчество, и за възвишени радости и приятна отмо-

ра“. Делирадевъ е далечъ отъ всѣкакви видения и символи, отъ всѣкакъвъ елементъ на спиритуализмъ. На сжщата плоскостъ развива и Ковачевски своето разбиране за планината. „Планинарѣтъ“ (стр. 67) се характеризира съ наученъ интересъ, укрепяване на тѣлото и преди всичко духовно освежаване чрезъ любовта къмъ природата и радостта отъ завладяването ѝ“.

Типиченъ примѣръ на отношение, което вижда въ планината единъ одухотворенъ свѣтъ съ своя душа, воля, прояви и личностъ ни дава М. Борова, за която планината е „горда и студена“ (стр. 54) „великанѣтъ гордо се присмива“ (стр. 56) или отдѣлнитѣ върхове сж братя — единъ антропоморфизмъ, свойственъ на всички планинари. Ако въ този планински свѣтъ човѣкъ търси само радостта и тя е канавата на неговитѣ душевни преживѣвания, ние ще получимъ картината, която описаниятъ алпийски авторъ Францъ Ниберлъ (стр. 320) ни рисува за планината.

За планината, като единъ отдѣленъ свѣтъ за себе си, ни разказватъ Д. Пантелеевъ (стр. 125 — „единъ новъ и непознатъ свѣтъ, съ свой животъ, съ свои закони, съ своя сурова и дива красота, като **обектъ** за научни и стопански изследвания, като естественъ пиедесталъ за съзерцание на божественото начало на мирозданието“), както и Л. Телчаровъ (стр. 210) за когото планината действа съ своя цѣлокупенъ образъ и е все пакъ обектъ за дейността на планинарѣ.

На единъ другъ край — този на бездушния материализмъ, е д-ръ Ем. Шаранковъ, за когото планината е „единъ кжсъ отъ тѣлото на цѣлата природа“, която за човѣка е само срѣда (стр. 68). Планината е нѣма, безразлична, чужда на човѣшкото страдание. Тя не сѣща, не желае, тя не знае. „Тя и не може“. Макаръ че сжщиятъ на стр. 209 — теоретизирайки — стига до заключението, че за планинарѣтъ планината е символъ, въ който той се мѣчи да долови едно висше откровение.

Единъ възвишенъ сантиментализмъ,

който иска красотата и планинския свят да бъде **чувствен**, лъха от „Писма от планината“ (стр. 14, 102 и 338). Тука рационализма бива съзнателно отречен, като негоден да достави истинското преживяване и разбиране на планината.

Ив. Иванов ни представя планината като един завършен и пълен съвкупен смисъл и красота символ, пред когото само трябва да се благоговее (стр. 189). „Всѣка чупка по збежитъ е единъ новъ въпросъ“ или „търбва много пъти да го сподобите, да изкупите свободата си от неговия гнетъ и достойно да се възможните до величието му“ — пътът на една символика, която води неизбежно към пантеизъм. Не далеч от това разбиране, според което планината израства едва чрез очитъ на човѣка, ни дава и Х. Пфял (стр. 135), който слага тежестта повече върху естетическата страна на това възможване. Чистъ естетизъм, обаче лъха у Ото Амперер (стр. 220). „Често нѣкое мѣсто въ гората е така освѣтено от проникващата свѣтлина, че човѣкъ би трѣбвало да коленичи или пристѣпи съ умиление“.

Единъ съзнателен и идеологичен спиритуализъм, въ който има голѣма доза и пантеизъм, ни дава д-ръ Попиванов — „Духът на планинарството“ (стр. 172). Той поставя картината на планината върху плоскостта на субективното душевно богатство и пледира за възкресение душата на всемира тамъ „където днесъ всичко е сведено до бездушнитъ закони на материята“.

Като оставимъ настрана мистицизмът на Ламмеръ и О. Е. Майеръ, които сѣ цитирани чужди автори, тука ще споменемъ само становището и на пишущиятъ тѣзи редове, който открито под-

чертава романтичната страна на нашата картина за планината. („Не сензация търси той въ планината, а святото мѣсто за своята най-съкровена молитва... — стр. 214), както и достигащия чрезъ символиката на планината до насъ идеализъм („Върхът — това е последния отговоръ, който земята смогва да даде на безкрая и достигналъ неговото чело, планинецътъ обсебва този отговоръ за себе си“ — 214), поставенъ въ служба на една крайна мистика. („Планинецътъ... търси да достигне духовното „отвъдъ“ образътъ на което за него е планинския святъ“, 215). Това личи и отъ статията „Планинитъ на България“ (кн. 7), въ която се чете: „За цѣлостното проникване въ долинитъ на българскитъ планини и свѣтащитъ тронове на тѣхнитъ върхове се иска **сърцето и погледа** на планинаря, който ги схваща и разбира едновременно и като простъ обектъ или като легенда за времето, и като символъ на стремежа къмъ истинския животъ“ (стр. 232).

Така горе-долу само едногодишното наше литературно творчество въ връзка съ планината е зачекнало всички видове отношения и картини, които човѣкътъ може да има за планината.

Но коя отъ всички тѣзи различни представи за планината въпрочемъ е най-правата и най-вѣрната? Кой отъ насъ е успѣлъ наистина да проникне въ загадката на нейната мистерия и да навлѣзе въ гънкитъ на нейнитъ свръхчовѣшки повели?

Да направимъ този опитъ, опита да установимъ истината за планината и може би тя тогава ще възкрѣсне предъ нашия взоръ още по-величава, по-сияйна и по-мощна, не само въ своитъ физични размѣри, но и съ ценността на своята скрита идея. (Следва)



Мартенско слънце



Спилки

Мих. Кръшняк

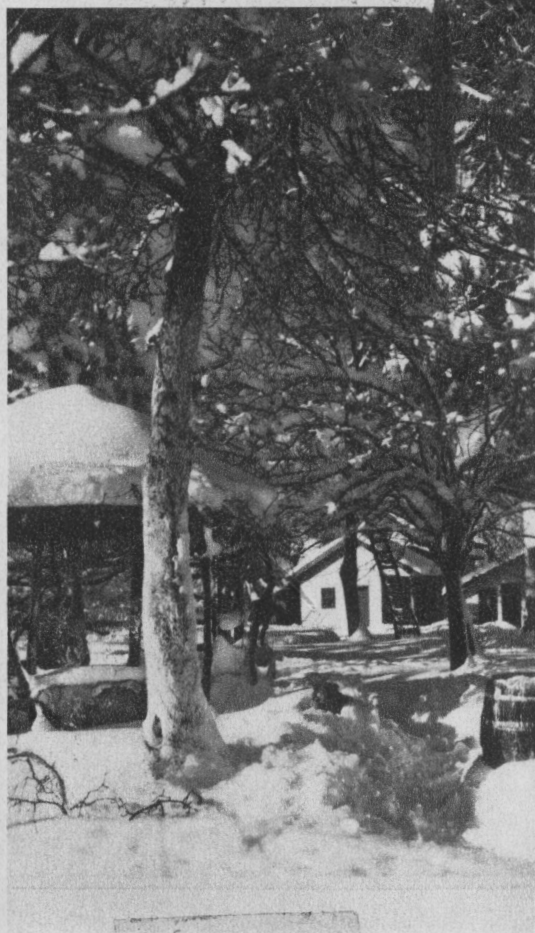
Следи



Долината Мгльовица

Снимка Мих. Кръшняк

Зима въ планината



Зима въ полето

Вилки Мв. Пръстеляковъ



Късна зима въ Пила



Витанки Тетевъ

ЗИМЕНЪ ТУРИЗЪМЪ

ПРОФ. В. ЗАХАРИЕВЪ

(Резюме на реферата четенъ предъ ХХІХ съюзеиъ съборъ въ Лжджене).
(Продължение отъ кн. 2 и край)

При зимнитъ излети владееието ски-техниката значително улеснява не само ходенето изъ равнина, спускането по наклонъ, но и възкачването по стръмнина. За да се изкачи съ ски покритъ съ дълбокъ снѣгъ планински върхъ съ наклонъ отъ около 35°, сж необходими почти толкова, въ известни случаи даже и по-малко, време и енергия, колкото биха се употребили презъ лѣтото.

На равнина туристътъ скиоръ може да развие бързина отъ 8—9 километра въ часъ. Още презъ 1901 год. въ Финландия е отбелязана рекордна бързина за ходене по равна мѣстностъ, като е изминато едно разстояние отъ 30 километра за 1 ч. 46 мин.

Презъ тази зима (1936 г.) вестниците съобщиха, че 10 млади работнички отъ Московскитъ електрически заводи сж изминали съ ски разстоянието Москва—Тоболскъ и обратно, общо около 2400 км. за 35 дни, като сж вземали срѣдно по 65 км. на день.

Съветскитъ сибирски офицеръ Капустинъ и войникътъ Харитоновъ сжщо сж изминали съ ски разстоянието Москва—Тоболскъ и обратно, общо около 200 км. за 24 часа при 28° подъ нулата.

Бързината, която може да се достигне при спускане съ ски, е просто невѣроятна. Пакъ презъ тази зима въ Мармолата (Италия) норвежецътъ Свере Лансенъ Урдалъ измина разстояние отъ 3 км. и 250 м., съ разлика въ височината отъ 1 км. и 250 м. за 2 минути и 34 с., значи развита е бързина отъ около 78 км. въ часъ, или 1 км. за 79.9 секунди.

Посочихъ тѣзи рекордни постижения, които нѣматъ нищо общо съ ски туризъма, за да се види какви възможности предлага ски техниката, така не-

обходима при упражняване зимния туризъмъ.

Българскитъ туристически съюзъ презъ досегашната си разнообразна дейностъ, разграничена на нѣколко етапи, си е поставялъ различни задачи. Следъ като въ първитъ години отъ основаването на Б. Т. Д. биде изтъкната ползата отъ общуването съ природата, пристѣпи се къмъ една по-широка организационна дейностъ чрезъ основаването нови клонове, както и къмъ опознаването и проучване на нашитъ планини.

Следъ като се създаде едно мощно туристическо движение, направиха се залѣсявания въ най-широкъ мащабъ, създадоха се така нареченитъ туристически паркове, започна се интензивенъ строежъ на туристически домове, хижи, и високопланински заслони. Въ последнитъ години се построиха метеорологически наблюдателници на Мусала и на Черни връхъ.

Сега, когато Б. Т. С. има задъ себе една толкова богата и разнообразна дейностъ, не остава освенъ да се даде преднина на чисто планинарската дейностъ.

Тѣсно свързана съ работата въ планината е излетната дейностъ и презъ зимата, зимниятъ туризъмъ както сме свикнали да я наричаме. Естествено, за зимната излетна дейностъ е нужна известна подготовка и тренировка.

Създаването ски секции при нашитъ клонове, най-вече при тѣзи които притежаватъ високопланински обекти, ще улесни упражняването ски туризъма. Задачата на подобни секции преди всичко ще бжде всестранната подготовка главно на начинающитъ, които все още не познаватъ ски техниката, не знаятъ какво е необходимо за тѣхната екипировка и не познаватъ границитъ на възможното.

Чрезъ беседи, придружени съ наставления за хигиена и екипировката на туриста-скиоръ и чрезъ вещо ръководение ски курсове, ще се допринесе за популяризиране и осмислянето излетната дейностъ презъ зимата.

Миналата зима Берлинското издателство Вилхелмъ Липертъ издаде една великолепа книга на Д-ръ Ервинъ Хофереръ, посветена на „Планинарството презъ зимата“, въ която е подчертана необходимостта отъ основното познаване на ски техниката.

Освенъ насърдаването зимната излетна дейностъ, предъ насъ се простира още едно широко поле за работа, тѣсно свързано съ нея, а именно маркировка-та въ планинитѣ.

Нуждата отъ такава маркировка се чувствува най-вече презъ зимата, когато снѣжната покривка основно мѣни характера на планината и поради това, а особено при мъгла, ориентирането е значително затруднено. Като ценно указание за подобна маркировка може да се иматъ предъ видъ установенитѣ отъ „Научния комитетъ при италианския алпийски клубъ“ картографически знаци за скиорски излети, публикувани въ миналогодишната априлска книжка на списанието „Ревиста дел'Клубъ алпино италиано“.

Пригодени къмъ нашитѣ условия такива условни знаци, заедно съ съответната маркировка, могатъ да бждатъ нанесени на специално приготвени туристически карти съ означени излети.

Преди да завърша реферата си съ изказанитѣ по-горе пожелания, не мога да отмина факта, че всички инициативи за насърдаване планинарството презъ зимата бѣха чувствително затруднени съ въвеждането акциза върху скитѣ. Известно е на всички ви, че облагането скитѣ съ акцизъ, по право облагането съ данѣкъ ползуването отъ снѣга, чистиятъ въздухъ и слънцето, стана по настоящето искане на нѣкои господа отъ У. С. на Б. ски съюзъ, чиито многократно официално правени постѣпки най-сетне бѣха увѣнчани съ успѣхъ.

Резултата отъ тѣзи тѣхни постѣпки е на яве. Презъ тази зима (1936 г.) напълно бѣше преустановена зимната ни излетна дейностъ, както и високохуманната пропита отъ чувство на истинско другарство работа на планинската спасителна служба. Хижитѣ и високопланинскитѣ заслони, особено въ Рила и Пиринъ почти бѣха затворени. Особено тежѣкъ ударъ се нанесе на току що зараждащата се у насъ нова индустрия на артикули за туризмъ и зименъ спортъ, която създаваше прехрана на много семейства.

Облагането скитѣ съ акцизъ тѣкмо по искането и настояването на една организация, която си е поставила за цель популяризирането зимния спортъ у насъ, предизвика очудване и възмущение и въ всички планинарски срѣди въ чужбина. Въ кн. 3 и 4 на сп. „Български туристъ“ бѣше помѣстено резюме на една статия въ този духъ, публикувана въ „Деръ Бергцайгеръ“ бр. 7., априлъ 1936 г. Трѣбва да се радваме, че настоятелно правенитѣ постѣпки отъ страна на Б.Т.С. предъ съответнитѣ учреждения допринесоха за отмѣняването на този акцизъ.

Презъ идващата година ние пакъ ще се срѣщваме изъ планинитѣ. Нека двойната следа на нашитѣ ски да отбележи устрема ни къмъ високитѣ ясни и свѣтли простори, къмъ върховетѣ, отъ които да поздравимъ неизказано хубавата българска земя съ нашето мощно „Здравей“!

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Geschichte des Schilaufs (mit besonderer Berücksichtigung Mitteleuropas) von Dr med et phil. Anton Obholzer. S. 88.
2. Alpine Skilauftechnik von Hermann Amanhauser. S. 693.
3. Unterrichtslehre des Schilaufs von Dr E. Fridl. S. 40.
4. Das natürliche Schwunghfahren von Dr phil et med Fritz Hoschek und Friedl Wolfgang—Wien.
5. Das Training des Skiläufers von Harald v. Bosio und Emil Dowisch. S. 114.
- Всички отъ Deutsche Verlag für Jugend und Volk—Leipzig.
6. „Von Tonnenklipper zum Ski-meister“ von Helmut Körnig.

7. Skilaufen mit leicht zu lernen* von Felix Riemkasten, Berlin und Dr Rud Leutelt, Innsbruck—Bruckmann Verlag, München.

8. „Schilаuf und Gymnastik“ von Karl Ehgartner — Bruckmann Verlag.

9. Unterrichtslehre des Schilаufs von Dr Eduard Fridl—Schulwissenschaftlicher Vergag Gesellschaft m. b. H., Leipzig, Wien, Prag.

10. Wie man flот Skilaufen lernt — Kino-Sportlehrbuch von A. Janner Otto Maier Verlag Ravensburg.

11. Winterliche Bergsteiger — Alpine Schilаuftechnik von Dr Erwin Hoferer Wilhelm Limpert Verlag—Berlin.

12. Die Schule des Schilаufs — Pfeifer.

13. Der Skilauf in Bildern von Max Winkler—Bergverlag Rugolf Rother — München.

14. Die Laufschule von Max Winkler — I. Lindsaurische Universitäts Buchhandlung München.

15. Der Skilauf von Max Winkler — I. Lindsaurische Universitäts Buchhandlung — München.

16. Der Skikurs in vier Sprachen von Rudolf Friedlich (Verlag H. Karpi & Co Wien, im deutscher, englischer, französischer und italienischer Sprache).

17. Kinder und Jugend: Schee-lauf, Schneelaufspiele.

18. Winterlicher Geländesport von F. Goetzelt u. K. Weinhold (Verlagsbuchhandlung U. Huhle, Dresden.

19. Skileben in Oesterreich v. Dr F. Martin (Verlag Adolf Holzhausens Nachf. Wien)

20. Wie man flот Skilaufen lernt. Band 2 der Kino-Sportbücher, mit 168 Foto und Filmbildern (Herausgegeben von A. Glucker, Verlag Otto Maier, Ravensburg).

21. Hygiene des Skilaufes v. Alois Koch, 2 Aufl. Bergverlag Rudolf Rother, München).

22. Die Massage des Skilаufers von Alois Koch (Verlag H. Karpi и Co. Wien.

23. Der Bergsteiger, Monatszeitschrift des D и Oe. Alpenvereins (Verlag T. Bruckmann A. G. München).

24. Ski-Sport. Illustrierte Zeifschrift für Ski-Sport und Ski-Touristik Reichspor-verlag, Berlin Sw. 68 Charlottenstrasse 6.

25. „Ски ржководство“ отъ Dipl. Rer. gymн. Бориславъ Йордановъ, София 1932.

26. Ски, сжщностъ, снаряжение техника, спортъ, туризмъ и хигиена съставили: П. Златевъ и Мл. Филиповъ — София 1927 — издание на Министерството на народното просвъщение.

27. „Уроци по плзгане (скиорство) съставили: А. Руменовъ, А. Друмевъ, Д. Драмжиевъ — София.

28. „Скијаџа“ (Смучарство) упути и савети — Анте Беввар и арх. Браниславъ Којити, Београд, 1933. Издание Зимско-спортског потсавета.

29. Vera Košak — Kрplje, hodaljke за snijeg — Етнографска библиотека при Загребския Университетъ — Загребъ 1934.

30. А. Сп. Разбойниковъ—Обувки за ходене по снѣга“ сп. Просвѣта, год. 1. 1935. кн. 3.

31. Георги К. Георгиевъ — „За обувкитѣ за ходене по снѣга“ — сп. „Просвѣта“ год. 1. 1936. кн. 6.

32. Списание „Български Туристъ“.

33. Списание „Младъ Туристъ“.

34. Годишници на Българския Ски Сюзъ.

35. Годишници и бюлетини на Българския Алпийски Клубъ.

Съставилъ В. З.



РЕЛЕФИ И ПЛАНИНАРСТВО

ГЕОРГИ СТ. ГЕОРГИЕВЪ

Днешното многообразие и пъстрота на планинските форми е само една брънка от веригата непрестанни промъни, които незабелязано протичат във живота и външния облик на майката-земя. Отличителен белег на тия бавни процеси е **разрушението**, което тук едновременно става и творец на нови форми, които винаги се съчетават и кръстосват според началата на една космическа закономерност и метафизична целесъобразност.

Докато всяко друго разрушение предизвиква тъжно настроение и покруса, природната скулптура по високите планини събужда у човъка чувство на обаяние и радост. Това своеобразно въздействие подтиква мнозина към сравняване формовите съкровища на високите планини с произведенията на изкуството.

Съзнателното пък отношение към тия творби на разрушението води почти всякога към проникване във великите тайни на планинския свят и към изостряне способността у човъка не само да вижда, но и да проумява причините и дейността на разрушителните сили във природата. Когато се стигне до такова съвършенство, човъшкото съзнание почва да възприема сложните планински лабиринти не вече като откъснати и безразборно разхвърляни скални формации и върхове, но като органически свързани вериги и гребени и дори като изящно и логично изваяни художествени творби, въ които наблюдателното око може да открива даже определени стилове и епохи.

Знае се, че въ сложния състав на понятието „планинарство“ важно място заема един съществен естетичен елемент: вънният устрем на човъка към възлещения свят на планините за наслада от хубостите им. От паметивъка планинските картини произвеждат неотразимо въздействие върху

човъшкия дух, който винаги отеква със дълбока и нова радост. Това въздействие поражда инстинктивното желание у човъка за възкресяване спомени за изживяното въ планините, макаръ и по вторичен път. От тамъ черпи произхода си и подсъзнателния интерес у планинаря към снимките и картините на планински обекти, съ които сж свързани тия спомени, както и към всичко друго, което може да предизвика повторение, или само даже далечен намек за миналите емотивни състояния. Няма съмнение, че най-мощно ще бжде въздействието за онова срѣдство, което може да наподоби и възпроизведе най-правдоподобно естествената обстановка.

Фотографната снимка, картата, живописната картина и всеки други графичен начин възпроизвеждат действителността само **условно**, защото въ тях липсва **третото измерение**, което е най-съществената нейна характеристика. От това гледище безспорно **релефите** ни поставят най-близо до действителността, стига, разбира се, тѣ да изобразяват обстановката възможно най-реалистично и подробно. Веднага добавямъ, че тукъ не става дума за обикновените релефни карти, които служат като учебни помагала, а за особен род релефи, които по същността си представляват повече художествено-пластично пресъздаване на част от земната повърхнина въ умален вид, отколкото картографно пособие.

Историята на релефите е сравнително млада. Вътрешното им развитие се е движило успоредно съ завоеванията и усъвършенствуванията на науката за графическото изобразяване на земната повърхнина. Мощно влияние върху развитието на релефната техника е упражнило военното дѣло, което, както и планинарството, по същността си е чисто практическа дейност, свързана винаги

сът определен теренъ. И затова военните музеи на културните страни притежават най-богатите сбирки от стари и нови релефи на бойни полета, белжити крепости, укрепени лагери и пр.

Следъ разрастването на алпинизма като масово движение и особено, следъ като въ негова помощъ се явиха редица помощни науки, къмъ релефитъ се създаде и единъ новъ, чисто планинарски интересъ. Най-интересните и най-ценни обекти днесъ въ алпийските музеи въ културните страни, които задържатъ по-дълго вниманието на любознателния посетителъ, сж разнообразните сбирки отъ планински релефи. Групата „Юнгфрау“ (мюнхенски алпийски музей) и Бернскиятъ оберландъ (бернския алпийски музей) и до сега сж ненадминати майсторски творения на релефното строителство, които поразяватъ съ удивителната си натуралистичностъ и колосални размъри.

У насъ релефното строителство сж-ществува въ твърде скромненъ видъ. То ги поставя предимно дидактични задачи. Въ страната сжществуватъ за сега две работилници за училищни релефи на бившите учители Антонъ Диневъ въ Стара-Загора и Сава Поповъ въ Варна. Въ много държави и обществени учреждения може да се види релефната карта на България съ Македония и части отъ съседните страни (1:400,000) построена отъ покойния генералъ К. Бояджиевъ, която по изработка не се различава отъ училищните релефи.

Най-големата по размъри релефна карта на България (1:120,000) е построена отъ покойния полковникъ Г. Караурдановъ, бившъ директоръ на картографическия институтъ, която сжщо не се отличава съ нъкои особени достоинства.

Въ нъкои научни институти и учреждения се намиратъ релефитъ на наши и чужди планински масиви, въ сравнително едри мащаби, които представляватъ по-голямъ интересъ за планинаря. Две голъми работи отъ тоя родъ сж: Витоша и околноститъ ѝ (1:10000) отъ

учителя М. Антоновъ и Рила и Витоша (1:40,000) отъ техника А. Петровъ. И дветъ работи сж още въ постройка.

Въ повечето случаи нашите строители сж се стремили да запазятъ напълно картографния характеръ на първообразната карта, по която се строи релефа, съ всичката ѝ условностъ и синтетичностъ. Дори и при едрите мащаби у тяхъ природата е изобразена абстрактно и условно. Ръдко се чувствува опитъ за внасяне повече живостъ и наподобяване на действителността.

Първиятъ по-сериозенъ опитъ у насъ да се изостави шаблона и да се догонватъ художествени ефекти и илюзия е направенъ отъ швейцареца Августъ Рамю (чиновникъ въ дирекцията на железниците, сега покойникъ), съ построения отъ него презъ 1898 г. релефъ на Витоша и софийската околностъ (1:40,000). Резултатитъ сж доста задоволителни. Тоя интересенъ релефъ се намира въ сбирката на геологичния институтъ прадържавния университетъ.

Почти всички построени у насъ релефи страдатъ отъ единъ основенъ недъжъ. Мащабътъ на височинитъ спрямо мащаба на дължинитъ е прекомърно едъръ, поради което теренитъ форми силно одължени и деформирани, понъкога до неузнаваемостъ. Отношението между височинитъ и дължинитъ въ единъ релефъ не е произволна, нито постоянна величина. То зависи всецъло отъ мащаба на дължинитъ. При мащаба надъ 1:100,000 височинитъ могатъ да се увеличатъ 3, 4 и даже 5 пжти, за да изпъкнатъ по-добре теренитъ форми. При много едрите мащаби (напр. 1:10,000 или 1:5,000), мащаба на дължинитъ спрямо мащаба на височинитъ тръбва да бжде въ отношение 1:1.2 до 1:1 за да не се разруши илюзията за реалностъ вследствие на деформацията.

Най-важната работа при релефното строителство се състои въ върното моделиране на теренитъ форми и художественото имъ оцвътяване. За сполучливото изпълнение на тая задача се иска известенъ художественъ усетъ,

безъ който не би могло да се възпроизведе сполучливо колоритното преливане на тоноветъ въ природата. Изобразяването на по-важнитъ земни предмети, като: растителностъ, образи, сипеи, раздробени скали и ератични материали, паркове, постройки и пр. изисква и известна находчивостъ и изобретателностъ за да се постигне максимално наподобяване на действителността. Противно на обикновеното релефно строителство тукъ ръководното начало е: повече земни подробности, даже и когато нѣматъ сжществено значение, защото тия подробности засилватъ впечатлението за реализъмъ. При оцвѣтяването сжществено условие е хармонизацията на тоноветъ. Наситенитъ и креливитъ бои винаги действуватъ антихудожествено. При извършването на тая работа трѣбва да си представяме, че наблюдаваме обстановката отъ високо, презъ дебелъ въздушенъ пластъ,

който образува така наречения „атмосференъ вуалъ“. Последниятъ намалява тоновата сила на всички цвѣтове въ природата и ги подравнява и омекотява по най-свършенъ начинъ. Тоноветъ трѣбва винаги да бждатъ леки, прозрачни, безъ остри контрасти и съгласувани.

Постройката на единъ релефъ е бавна, но приятна и увлѣкателна работа. Това е най-добрата школа за основно проучване на единъ планински обектъ въ най-малкитъ му подробности, които следъ това никога не се забравятъ. Добре би било всѣки съзнателенъ планинаръ да построи самъ поне единъ релефъ.

Препорѣчвамъ на клоноветъ на Б.Т.С. да се заинтересуватъ съ тая извънредно благодарна работа, и на голѣмата съюзна юбилейна изложба презъ 1939 г. да се явятъ съ трудове отъ тоя родъ.

ЗИМЕ ПО КАМЧИЯ

Д. ТИШИНЪ

Рѣка Голѣма Камчия извира отъ Сакаръ-Балканъ, нѣгде между с. Тича, Котелъ, Омортагъ и с. Кипидово (Еленско) До с. Тича носи името на селото. Надолу протича презъ хълмистата земя Герловото.

Герловото е населено изключително съ турци. И то турци съ нрави, обичаи, та дори и култура отъ преди 100 и 200 години. И сигурно заради това тукъ Камчия изобилствува съ риба и е тъй красива и тайнствена . . . Пѣтникътъ, минавайки отъ тукъ, взирайки се въ кристалната вода на Камчия, за да наблюдава облацитъ риба, заобиколени отъ ниви съ множество овошки срѣдъ тѣхъ, възхищаващъ се отъ тайнствеността що вѣе отъ примитивнитъ воденици и селцата съ схлупени кжщурки, заобиколени отъ градини, срѣщащъ само турци въ национална носия, — за моментъ се чувствува, че живѣе въ епохата преди два

вѣка или че се намира нѣгде изъ далечния Кюрдистанъ . . . И ето защо, екскурзията по Камчия, изъ Герловото, не само лѣте, а и зиме е приятна. Човѣкъ има тукъ какво да види.

Тръгнахъ и азъ съ приятели, въ една ранна мразовита утринъ отъ с. Тича надолу по Камчия. Облѣкли сме се въ дебелы дрехи, съ гугли на глави. Въ раницитъ ни сж скрити мрежи за риба и провизии за 2 дни.

Времето е тихо. Земята е покрита съ педя дебелъ снѣгъ. Клонитъ на дърветата сж провиснали отъ тежестта на снѣга върху тѣхъ. Дебелъ ледъ е сковалъ водитъ на Камчия. Ракитацитъ по брѣга, отъ тежестта на скрежа и снѣга по тѣхъ сж се надвесили до водата.

Вървие по пѣтя край рѣката. Но пѣтъ издѣлбанъ отъ порокитъ, по който и праздна кола мжчно може да мине. Отъ дветъ страни на Камчия се прости-

ратъ много ниви. Минаваме край запу-
стъли воденици и тепавици. Срѣдъ про-
странна вѣковна гора, край брѣга на
рѣката, съзираме наново воденица. Край
нея се простира равна земя, сигурно
зеленчукова градина. Предъ воденицата
е разпрегната кола. Турчинъ, съ фесъ и
чалма на глава, облѣченъ въ потури и
аба, обутъ съ царвули, товари върху ко-
лата торби съ брашно. Слизаме въ воде-
ницата. Ниска постройка, покрита съ ке-
ремиди. Зидовѣтъ сж дебѣли, градени
отъ камъни. Надъ улея — едно малко
прозорче, съ стѣкло. Влизаме въ водени-
цата. Полутъмно е вътре. Греди, камъ-
ни, стени — всичко е покрито съ брашно
и паяджини. Не се вижда мливо. Но во-
деничните камъни сж въ движение. Бав-
но, неспирно изхвърлятъ въ коша добре
смѣсно царевично брашно. До коша е из-
правена торба отъ кожа — „тарджикъ“
— наполовина пълна съ брашно.

Въ единъ жгълъ на воденицата се
издига като печка — „кюмбе“ — изпле-
тена отъ пърти, измазана съ калъ, стаич-
ка за воденичаря. Малката вратичка е
отворена. Влизаме вътре. Малка, подоб-
ни на хамбаръ, опушена отъ димъ,
стаичка. Малко, съ години немыто про-
зорче, пропуска блѣда свѣтлина. По сте-
нитъ висятъ окачени 2 черни бакърчета
и тиганъ; на полицата — 2 прѣстени па-
ници. Подъ тѣхъ, на гвоздей, е провесе-
на съчмалия пушка. Въ огнището огъ-
нътъ буйно гори. Върху него къкрятъ
черно бакърче съ ошафъ и гърне съ
бобъ.

До огъня, върху голата земя е по-
стлана рогозка. На единиятъ ѝ край,
далечъ отъ огъня, сж сгнати завивки.
Воденичарьтъ, — старъ турчинъ, съ бѣ-
ла брада и миловидно добродушно лице,
облѣченъ съ потури и аба, препасанъ съ
бѣлъ поясъ отъ който се подава дрѣжка
на ножъ, съ фесъ и чалма на глава,
обутъ съ емени, седналъ турски върху
кожа, край огъня — пуши съ чибучка.
Посрѣща ни усмихнатъ. Подава ни три-
ножни столчета да седнемъ.

Ошафътъ пуца приятна миризма, въз-
буждаща срѣдъ тая обстановка апетитъ.

Вадимъ провизии за закуска. Воденича-
рьтъ изважда отъ огъня голѣма препе-
чена пита хлѣбъ. Закусваме не съ наши-
тъ провизии, а съ топлия „чорекъ“ на
воденичаря и рибена чорба. Но каква
чорба! — Нѣкаква черна водна течностъ,
изъ която се гонятъ малки рибчета и
скълцанъ лукъ. Нѣма зехтинъ. Мирише
на мащерка, джоджанъ и магданозъ.
Люта, киселичка, благоуханна — чудо.

Поемаме пжтя срѣдъ гората надолу.
Пжтьтъ е заледенъ. Горскитѣ поточета
сж покрити съ ледъ и снѣгъ. Срещаме
стадо кози. Козарчето, малко турче, съ
червено като божуръ отъ студѣтъ и
здраве лице, ни гледа съ любопитство.

Минаваме край друга воденица. Нѣма
никой въ нея. Запустѣла е. Край нея —
широкъ виръ, съ надвесени надъ него
върби. Дебелъ ледъ е сковалъ водата.
На една страна на вира, подъ върбитѣ,
където водата изглежда дълбока, пра-
вимъ пръвъ опитъ да хванемъ риба.
Разбиваме леда съ брадвата. Още при
първия ударъ съ бликналата вода изка-
ча надъ леда малко кленче. Въ изчисте-
ното отъ леда пространство хвърляме
мрежата. Извадена отъ водата, въ нея
се оказаха десетина дребни рибки. Въ
другъ виръ наново разбиваме леда и
хвърляме мрежата, но тамъ не хванах-
ме нито рибче. На нѣколко пжти вър-
шихме подобни манипулации. За жа-
лостъ, обаче, хванахме риба само за една
супа. А имало много риба. Опитни хора
не рѣдко, въ прочистено отъ леда про-
странство, само съ едно хвърляне на
мрежата хващали до 1 кгр. риба. Не сме,
обаче, опитни. Не знаемъ и кжде зиму-
ва рибата. Но все пакъ трѣбваше да бж-
демъ доволни. Не само че никой отъ
насъ не направи студена баня подъ ле-
да, но и краката ни слабо почувствува-
ха, че ходѣха върху вода.

Кжсиятъ зименъ день скоро преваля.
Студѣтъ се усилва, обаче, нѣма вѣтъръ.
Намираме се въ рѣката подъ турското
село Топузларе. Отправляме се не къмъ
него, а къмъ друго. Наричало се Вайсла-
ри. То се намира срѣдъ гора на лѣвния
брѣгъ на Камчия. Отстои на 3-4 клм. отъ

последната. Отъ Камчия до селото е стръмно. Не знаемъ пътя и удряме направо презъ нивитѣ. Срещаме козари, подбрали стадата си, за да се завръщатъ. По покрайнинитѣ на селото: овце, говеда, коне, отиватъ или се връщатъ отъ водопой изъ близкитѣ край селото долове и кладенци. Стигаме селото. То е малко турско село. Има до 50 ниски къщи, покрити въ мнозинството си съ папратъ. Стенитѣ сж измазани съ калъ. Въ повечето къщички, върху малкитѣ прозорчета, нѣма стъкла, а е лепната книга. Посрѣщатъ ни нѣколко зли кучета. Турци, подбрали говедата си, съ кошове плѣва на гърбъ съ любопитство ни разглеждатъ. По улицитѣ срѣщаме ханъми, забулени съ черни яшмащи. Стигаме странноприемницата на селото — „одаята“. Намира се на полянка срѣдъ селото. Четвъртита постройка, покрита съ керемиди. Стенитѣ сж дъсчени. Прилича на курникъ на нѣкой заможенъ български селянинъ отъ старото време. Влизаме вътре. Голѣма стая, измазана съ бѣла прѣстъ. Малкото прозорче е съ счушено стъкло. Въ огнището гори буенъ огънь. На земята, върху рогозки, сж насѣдали десетина турци. Пушатъ и приказватъ „масали“. Посрѣщатъ ни любезно, съ поклони. Размѣстватъ се да ни сторятъ мѣсто край огъня. Току що седнали, младъ турчинъ туря върху огъня голѣмо медно джезве. Свари ни горчиво кафе. Всички турци въ „одаята“ сж любезни и внимателни къмъ насъ. Скоро ни поднасятъ — кой знае отъ коя къща доброволно дадено — по две голѣми прѣстени паници бобена чорба и кисело зеле; последното сготвено вмѣсто съ оризъ — съ булгуръ. Може би, мисля, взеха ни за хора на властѣта. Не отказахме отъ гостбитѣ, но и не ги ядохме.

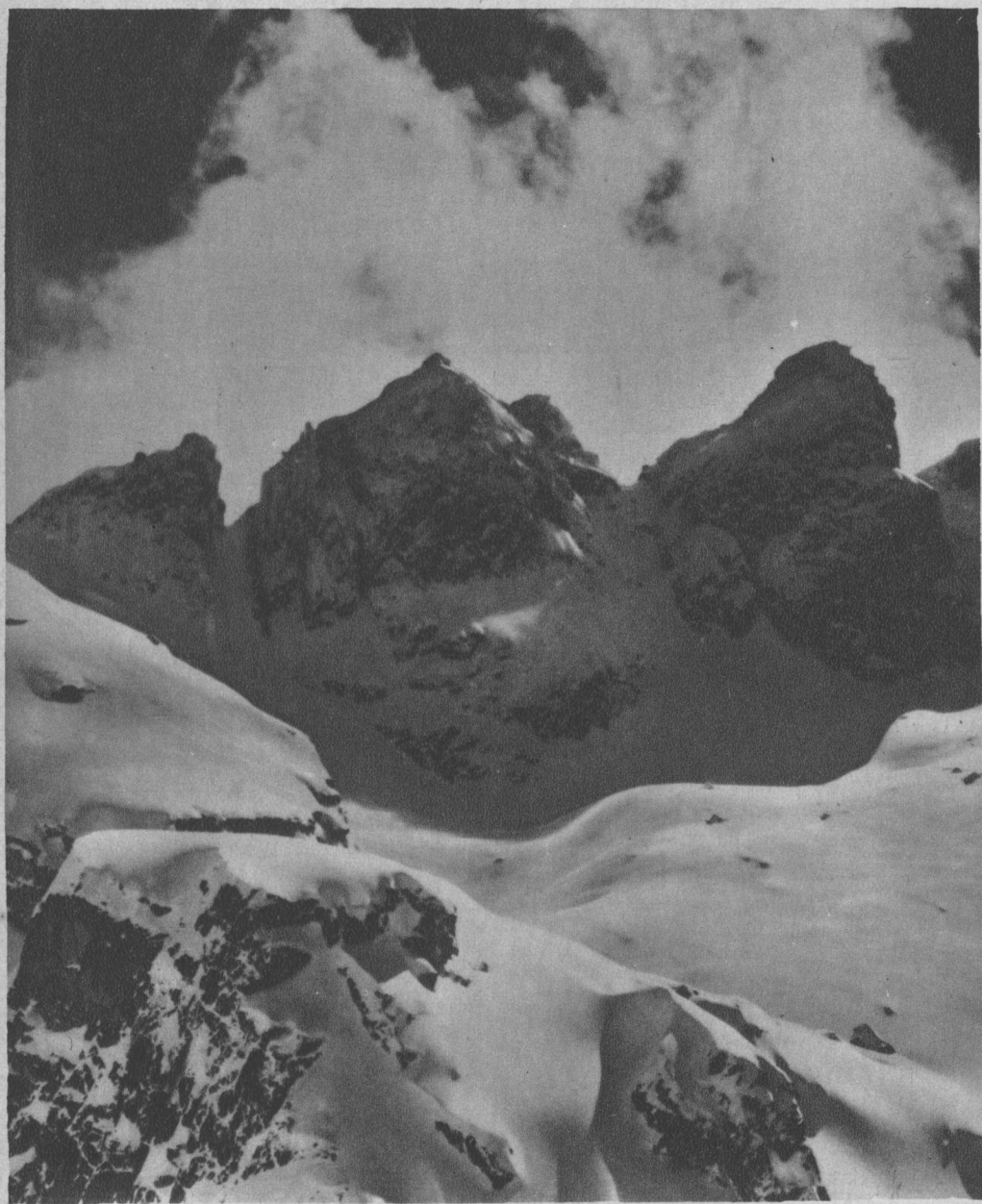
Трѣбваше да преношуваме въ „одаята“. „Одаитѣ“ сж предназначени за приютяване на пътници. Не се плаща за нощуване. Въ тѣхъ, обаче, се събиратъ и възрастнитѣ турци отъ селото, както ние въ кафенстата. Жалко е, обаче, че не чувамъ, за да разправа, драги читателю, „масалитѣ“ имъ. Часътъ е вече

11 и половина, а турцитѣ не смѣтатъ да си ходятъ. Смушкватъ постоянно огъня, тѣй като лампа нѣма, отъ една страна, отъ друга — студено е. Къмъ 12 часа най-после се разставатъ. Оставаме сами. Излизамъ вънъ. Мразовита нощъ. Небето е ясно. Луната е освѣтила земята като денъ. Изъ куминитѣ на схлупенитѣ къщурки дими. Тукъ-таме презъ малкитѣ прозорчета се виждатъ свѣтлинки отъ буйно горящъ огънь. По улицитѣ преминаватъ кучета. Край селото гората, въ своята бѣла премѣна, изглежда страшна. Всичко открито подъ Божието небе е покрито съ снѣгъ.

Лѣгаме върху рогозкитѣ съ крака къмъ огъня. Завивки нѣмаме. А и да имахме, като несвикнали, не можемъ заспа. Засърбява ме. Кой знае, дали не ме е напѣпало нѣщо. Турцитѣ смѣтатъ тѣзи животинки за свещени и не ги биятъ, а ги ловятъ и пушатъ на земята...

Не дрѣмвамъ цѣла нощъ. Огънятъ не топли. Още не се е зазорило и ранобудни турци пристигатъ въ „одаята“. Запалватъ тлѣещия огънь. Сваряватъ кафе. Най-напредъ поднасятъ на насъ. Пиятъ кафе, пушатъ и пакъ почватъ „масали“. И тѣй е всѣка зимна утринъ и вечеръ. Тѣй сж живѣли и преди 200 години, тѣй ще живѣятъ и още дълги години. Има нѣщо приятно въ тѣхнитѣ идиличенъ животъ и за насъ, несвикналитѣ.

Мисля, че не само така прекарватъ дългитѣ зимни нощи. Може би, до късна доба, надъ селото ехтятъ тѣжни старинни пѣсни, въ които се възпѣватъ мощѣта и величието на тѣхнитѣ прадѣди. И въ пѣснитѣ, сигурно, се долавятъ нотки и отъ пѣснитѣ на племената, живущи дълбоко въ Мала-Азия и Кюрдистанъ — тѣхната прародина. И кучетата баукатъ, та ехти цѣлата ширъ... И може би, вечеръ, въ малкитѣ си стаички, край огъня, дрънкатъ кеманета и даарета. Сжщитѣ инструменти, съ каквито сж се веселили дивитѣ орди на Лала Шахинъ. А мелодията въфротное е тиха — ту тѣжна, ту игрива, пропита съ мистичностъ, илюстрираща напълно тѣхната земя, тѣхния животъ, тѣхния битъ...



Гила. Купенитъ въ зимното си величие

Снимка В. Пенковъ

ОПИТЪТ ДО ХИДЕНЪ ПИКЪ

Миналата година къмъ Химачаитъ (Каракорумъ) се отправи първата френска експедиция, съ намѣрение да изкачи върха Хиденъ Пикъ (8068 м.). За хода на експедицията давахме редовния сведения (вж. стр. 37, 182 и 228). Тука предаваме извадки изъ дневника на експедицията, воденъ отъ нейния шефъ Анри де Сегонъ, председателя на Френския Алпийски клубъ, за да добиятъ нашитъ читатели представа за мъжнотиитъ, съ каквито сж свързани подобни експедиции.

На 8 априлъ всичкитъ членове на експедицията сж събрани въ Сринагаръ — столицата на планинската областъ Кашмиръ. Мѣстнитъ власти оказватъ всичкото съдействие, нужднитъ разрешения сж получени и се очакватъ само багажитъ на експедицията, за да потегли къмъ своето предназначение. Условиата, на планината сж малко благоприятни: въ течение на последнитъ месеци снѣгътъ е падналъ въ изобилни количества, натрупвайки лавини; пролѣтътъ въобще е много закъснѣла и слънцето, на което се разчита да разчисти пътя на предстоящия походъ, още не се е появило.

Планътъ е билъ да се напусне Сринагаръ още на 13 априлъ, но придадениятъ къмъ експедицията английски капитанъ за свръзка. Стритфилдъ, съветва да се позабави съ нѣколко дни тръгването. Той е добъръ познавачъ на мѣстнитъ условия и споредъ него високитъ проходъ Зой-ла, който трѣбва да се премине най-напредъ, ще създаде огромни мъжнотии. При това състояние на снѣга преминаването на 500 тежко натоварени хора не ще мине лесно.

Продължавайки своитъ приготовления, членоветъ на експедицията наблюдаватъ пояса на високитъ планини, напълно заснѣжени, които придаватъ на Сринагаръ видъ на характерното алпийско градче Гренобълъ или Инсбрукъ. Носачитъ сж дошли подъ шефството на своитъ водачи (сърдари): 35 души малки, плещести човѣчета, съ жълти лица, живи очи и странно облѣчени.

17 априлъ. — Четиримата другари, които съставляватъ предната група, тръгватъ още сутринътъ въ 7 часа. Експедицията е трѣбава да бжде разпределена на 5 групи, защото зимнитъ условия на Зой-ла не позволяватъ преминаването дневно на повече отъ 100 души. Еднажъ преминатъ този проходъ, петтѣхъ групи на експедицията ще се съединятъ въ една единствена въ Драсъ — на другия склонъ.

Освенъ шефа Анри де Сегонъ, експедицията е съставена отъ:

1. Деветъ френски алпинисти: Д-ръ Арло (лѣкаръ на експедицията), Пиеръ Аленъ, Жанъ Карлъ, Жанъ Шариньонъ, Жанъ Дьодонъ, Жанъ Лейнингеръ, Луй Нелтнеръ, образуващи ударната група, Марселъ Ишакъ (фотографъ) и Жакъ Аземаръ (главенъ секретаръ).

2. Английскиятъ офицеръ за свръзка, капитанъ Стритфилдъ.

3. Двама главатари на носачитъ и четирима бѣгачи, които ще се грижатъ за превоза на пощата, както и двама тѣхни готвачи.

4. 35 водачи за високата планина и най-последно.

5. 512 обикновени носачи за прохода до Асколе.

Като челна група заминаватъ Аленъ, Лейнингеръ, Карлъ и Дьодонъ, за да изучатъ условията за минаването на Зой-ла. Групата се командва отъ Аленъ, известенъ съ своитъ планински познания, енергия и човѣчностъ.

18 априлъ. — Заминава втората група съ Нелтнеръ и Шариньонъ.

19 априлъ. — При изгрѣва времето е заплашително. Въ осемъ часа заваява. Стритфилдъ предупреждава, че времето е невъзможно и той ще бжде благоразуменъ да отложи днешното заминаване. Въ 17 часа пристига известието, че надъ Зой-ла вали изобилно. Третата група остава.

20 априлъ. — Обещанията за поправяне на времето не се сбждватъ. То е отвратително. Минаването на Зой-ла за

много дни става невъзможно, осъзнавайки, че ако не се рискува . . . Де Сегонъ отива на самото място, за да обсъди положението и да поеме върху себе си отговорността за опитването. Той напуска на 21. сь Арло Сринагаръ при хубаво време и стигатъ въ Гундъ втората група на Нелтнеръ и Шариньонъ, които недоумяватъ отъ тѣхното забавяне, понеже при тѣхъ времето е било все хубаво. На Аземаръ се изпраща телеграма да тръгне сь останалитѣ две групи. Първата е вече въ Драсъ, преминала прохода, втората е въ Балталъ, готова да започне преминаването, а третата е въ Сонемаргъ.

На 22 априлъ и втората група преминава високия проходъ, а третата ношува на открито. На следния день дветѣ последни групи пристигатъ въ Гундъ.

24 априлъ. — Времето е плачевно: небето покрито изцѣло, върховетѣ забулени въ облаци, вали снѣгъ. Сегонъ напуска сь групата Сонемаргъ и сь Арло поставятъ скитѣ, защото по-високо дъждътъ се замѣня сь снѣгъ. Пѣтя е пресѣченъ отъ огромни преспи. Облацитѣ сж се надвесили като мъгла и на 50 метра не се вижда нищо. Вѣтърътъ духа като бѣсенъ. Сь почти боси крака, носачитѣ потъватъ въ снѣга. Тѣ вървятъ сь съвсемъ дребни крачки и всѣки 20 метра се спиратъ да си отдѣхнатъ. Най-после, въ 15 часа, следъ трудно изкачване, Сегонъ и Арло навлизатъ въ колибитѣ на Балталъ. Снѣгътъ продължава да вали. Именно днесъ третиятъ обозъ трѣбва да премине прохода. Дали сж успѣли...

25 априлъ. — Отвратителното време и опасността отъ лавини принуждаватъ къмъ благоразумие. Арло отива напредъ да изучи условията. Зой-ла е извънредно опасенъ, донася той. Тѣсенъ и стрѣменъ проходъ, кждето преспитѣ сж подозрителни. Последната, която е паднала, е заличила всичко на повече отъ 100 метра.

Четвъртата група, която този день трѣбва да пристигне въ Балталъ закъснява и предизвиква безпокойства. Въ 18 часа, обаче, пристига Шариньонъ и

съобщава, че поройниятъ дъждъ принудилъ обоза да спре на пѣтя и едва днесъ сж пристигнали въ Сонемаргъ; той лично продължилъ до Балталъ, за да извести, че дветѣ групи ще предприематъ преминаването на следващитѣ два дни. Арло и Шариньонъ продължаватъ сь третата група презъ прохода, а Сегонъ остава да дочака другитѣ две. На 26 въ Балталъ пристига и Нелтнеръ и двамата си размѣнятъ мисли и впечатления отъ досегашния ходъ на експедицията, която очевидно закъснява. Въ дефилето Гранъ Шартрьозъ една група отъ 20 носачи едва е избѣгнала затрупването: тъкмо надъ нея единъ коридоръ е изсипалъ своитѣ лавини.

28 априлъ. — Въ Балталъ пристигатъ последнитѣ две групи сь Стритфилдъ и Аземаръ. На следния день тѣ трѣбва да се запознаятъ сь Зой-ла.

Проходътъ Зой-ла най-напредъ е едно плато, после стрѣменъ наклонъ до тѣсно гърло, изложено на лавинитѣ. Числото на загиналитѣ тамъ е огромно. Следъ това се достига друго плато, което бавно се възвисява въ продължение на 11 километра. Наклонътъ е така еднообразенъ, че мъчно може да се различи дъното на устието. Отъ края на платото, кждето започва спускането, гледката назадъ къмъ Зой-ла е великолепна. Една планина близо 6,000 м. изглежда да прегражда преминаването по високия 3,500 м. проходъ.

На 28 дветѣ групи преминаватъ последователно прохода и достигатъ Метео, примитивни колиби, кждето ношуватъ. На 29 тѣ пристигатъ въ Драсъ и се събиратъ сь останалитѣ три групи, които чакатъ тамъ. Тежкото пътуване и лошото време правятъ умората двойно по-тежка. Драсъ е високо 3000 м. и надъ него се издигатъ планини високи надъ 6,000 м. Обширнитѣ форми на долината биха направили отъ това място чудесенъ зименъ курортъ.

За експедицията най-сетне сж се свършили неприятноститѣ на прохода Зой-ла. Голѣмата верига на Хималаитѣ — на която Зой-ла отбелѣзва най-низ-

ката точка върху едно разстояние от 2,500 километра! — сж вече задъ експедицията. Сега тя трѣбва да слѣзе въ долината на Индъ, за да се опжти къмъ самия Каракорумъ.

1 май. — Два етапа, единиятъ отъ 36, другиятъ отъ 24 километра, довежда експедицията въ Кархалъ, кждето незабелязано отъ зима се преминава въ пролѣтъ. Тамъ експедицията остава два дни, за да наеме понита (малки кончета), които занаяпредъ до Скарду ще пренасятъ по-голѣмата частъ отъ товара.

Експедицията потегля наново на 4 май и движейки се по долината на Зуру, достига на 5 май нейното вливане въ Индъ, едно великолепно мѣсто, презъ гдето сж минали всички голѣми завоеватели, начело съ Александъръ Македонски. На 6 май вече тя продължава по долината на Индъ, която е по-широка и по-малко грандиозна.

Още три дни продължава еднообразното и скучно пътуване по долината на Индъ съ голитѣ ѝ стени, по които нѣма никаква следа отъ култура. Тука-таме малки, мизерни села внасятъ разнообразие въ тази пустинностъ. Нѣколко километра преди Скарду високитѣ стени на Индъ се замѣнятъ вече съ снѣжни върхове и експедицията преминава последнитѣ оазиси. Скарду, което експедицията достига благополучно на 9 май, е важно село, въ което сж съсредоточени всички власти на цѣлата околностъ. Членоветѣ на експедицията сж първитѣ французи, които го посещаватъ и това внася разнообразие въ живота на селото. Въ него става престой отъ два дни, изпълнени съ „приеми“ отъ властитѣ, смѣна на хубавитѣ френски банкноти съ мѣстни пари и последнитѣ приготовления за пътъ къмъ самата планина.

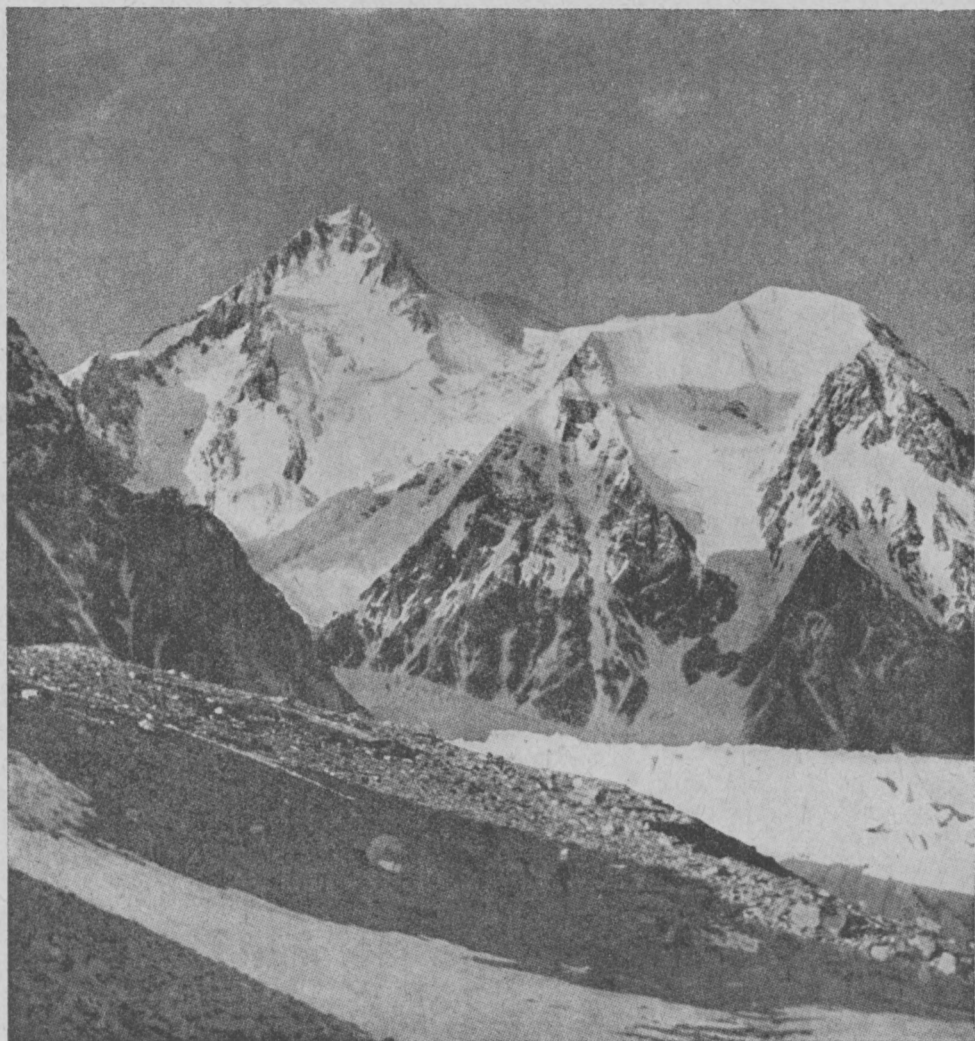
На 11 май експедицията поема третия голѣмъ етапъ: между Скарду и Асколе — последния населенъ пунктъ. Пжтътъ, самъ по себе си мжченъ, се затруднява отъ появилия се пѣсъченъ вѣтръ. Заслепен отъ него, изгорени и задушени, членоветѣ на експедицията

достигатъ устието на рѣката Бралдо въ Индъ и при вида на последната, усърдието на носачитѣ се стопява. Бралдо е стръменъ, бързъ потокъ, изпълненъ съ камъни и пѣсъкъ. По нея експедицията трѣбва да се движи до началото ѝ — ледникътъ Балторо, преминавайки множество мостове отъ лияни, направени само отъ три вжжета, завързани около грамадни камъни.

12—17 май, петъ дни, експедицията се скита изъ една страна, още по-дива и пуста. На 18 май достига Асколе, кждето подновява носаческия си кадъръ, 650 души за предстоящитѣ деветъ етапа, отъ които 5 по ледникъ. Още първия день е страшно тежъкъ, защото трѣбва да се минава най-широкиятъ ледникъ на Хималаитѣ: Биафо. Следъ двучасово скачане отъ гребенъ на гребенъ най-после ледникътъ е преминатъ. Така следватъ и днитѣ до 21 май, когато експедицията достига най-после ледника Балторо, който трѣбва да бжде преминатъ на петъ етапа. „Моренитѣ на Дофинето“, казва Сегонъ, „които се ползватъ съ лоша репутация между алпиниститѣ, въ сравнение съ покрития съ плъзгащи се камъни ледникъ Балторо, изглеждатъ като поле за упражнение и игра“. Носачитѣ напредватъ съ безкрайна бавностъ и се точатъ единъ по единъ, пристигайки въ продължение на четири часа въ крайния пунктъ. Първата нощъ върху ледника е много студена.

На 23 май експедицията продължава по ледника, който съ непрестаннитѣ си възвишения и кули, съ голѣмитѣ водни ями и ужасно плъзгащи се камъни, затруднява движението до неимовѣрностъ. Когато експедицията достига Ордокасъ — малко гола земя всрѣдъ ледоветѣ — тя имъ се струва като рай, макаръ, че върху нея има само малко зеленина и цвѣтя. Последнитѣ цвѣтя!

На 24 май експедицията преминава ледника Масербрумъ и достига единъ отъ най-голѣмитѣ ледникови басейни въ Хималаитѣ. Около него се издигатъ четири върха надъ 8,000 метра и размѣритѣ на декоритѣ, които го заобика-



Върхът Хиденъ-Пикъ
(Въ дъсно е южното крило, по което сж правени опититъ за изкачване)

лятъ е невъзможно да бждатъ опредѣлени отъ очи свикнали на алпийския мащабъ, които предъ формитъ на Хималаитъ се колебаятъ.

На 35 клм. отъ мѣстото на експедицията се издига върха Газербрумъ. Макаръ, че отъ два дни се движатъ въ негова посока, височината и разстоянието му изглеждатъ непромѣняеми. Тукъ днитъ на пътуването опредѣлятъ размѣритъ на планината, както часоветъ въ Алпитъ.

На 25 май експедицията продължава пътя по дължината на морената, загледана въ грандиозната рамка на околната прелестъ. Ледникътъ Балторо започва да разкрива чудесата си. Въ дъното отзадъ остава Мазербрумъ, отъ лѣвата страна се издига кулата на Мустагъ (7,373 м.). Колкото повече напредва, толкова повече снѣгъ среща експедицията изъ пътя си. Утринътъ е вече много студена, а по обѣдъ настѣпва ужасна горещина. Ходътъ, поради за-

тъване въ снѣгъ, става извънредно ба-
вено и само благодарение на Нелтнеръ
и Шариньонъ, които вървятъ отпреде
и правятъ пътина, движението е въз-
можно. На сѣщия день експедицията не
може да стигне предопредѣленото мѣ-
сто и се вижда принудена — поради
страданията на хората — да нощува на
една морена. Тя е достигнала мѣстото,
наречено по подобие на Бернския Обер-
ландъ „Конкордияплацъ“, отъ кждето се
открива една отъ най-величественитѣ
планински панорами въ свѣта.

Точно предъ тѣхъ е втория по висо-
чина връхъ въ свѣта, Чого-Ри или К2,
които издига великолепната си пирами-
да на 8,591 м., т. е. цѣли 4,000 м. надъ
мѣстото на лагера. На юго-изтокъ се из-
дига върха Голденъ Тронъ, единъ отъ
малкото изкачени седемхилядници на
свѣта (експедиция Диренфуртъ), който
показва невѣроятнo струпване на ледни-
кови стръмнини; на югъ е билото на
Брайдъ Пикъ, който рисува по небето
финни снѣжни изрѣзки; и най-после на
северъ е целта на експедицията: Хи-
денъ-Пикъ!

На 26 май експедицията потегля още
въ три часа сутринта, за да може да
достигне мѣстото, опредѣлено за бази-
сенъ лагерь на нападението и носачи-
тъ следъ като бждатъ освободени —
да могатъ да се върнатъ още сѣщия
день назадъ. Това е последниятъ етапъ
отъ приближаването до върха. Базисни-
ятъ лагерь е избранъ на височина
4,900 м., отъ кждето гледката сжщо е
ослепително хубава.

Цѣли 40 дни експедицията се е дви-
жила, за да достигне това мѣсто и се
изправи предъ целта си. Умората, пред-
извикана отъ този дългъ походъ,
трѣбва да се премахне и затова след-
ватъ два дни почивка, въ които всѣки
устройва палатката си, а водачътъ Се-
гонъ проучва плана на атаката.

— — — — —
На 29 май, най-после, започва истин-
ски опитъ къмъ върха. Нелтнеръ, Ша-
риньонъ, Карлъ и Дьодонъ напушатъ
лагера, придружени отъ 37 носачи. За-

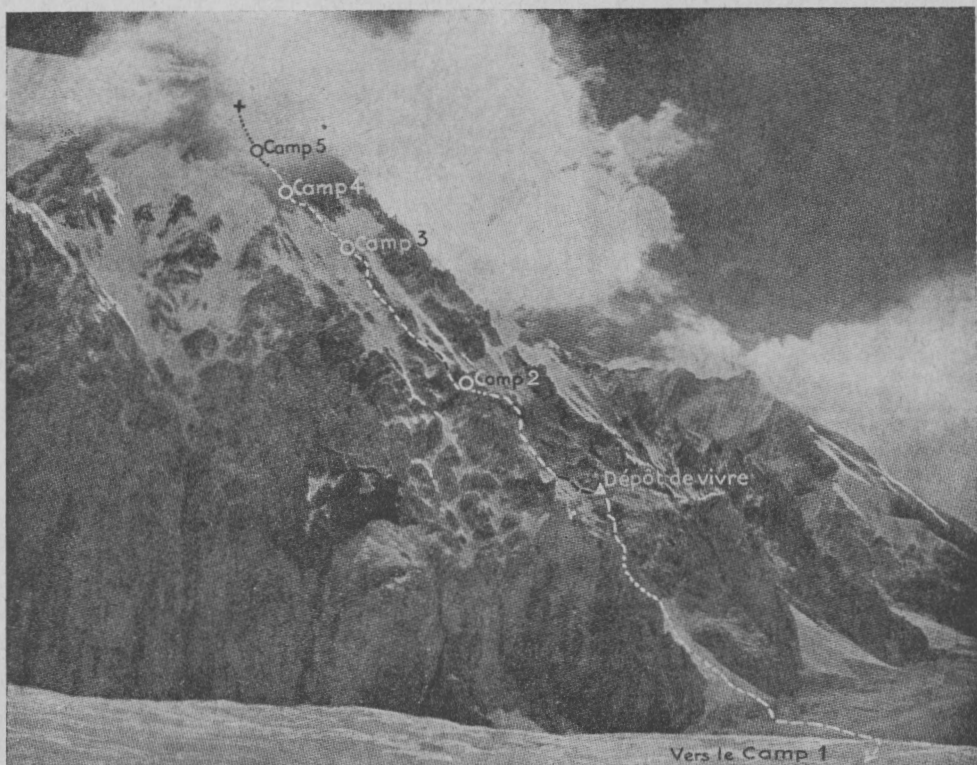
дачата имъ е да установятъ лагерь I и
— докато по-голѣмата частъ отъ носачи-
тъ се върнатъ въ базисния лагерь
за новъ багажъ — да опознаятъ об-
щитѣ условия на изкачването и едно
евентуално придвижване до лагерь II.

30 май. — Тримата (безъ Шариньонъ,
който не се чувствува добре) тргватъ
рано сутринта отъ установения на
5,100 м. лагерь I. Тѣхното вжже (б. р.
алпийски изразъ, съ който се наричатъ
нѣколко души вързани на общо вжже и
представляващи една група за качване)
изкачва единъ тѣсенъ коридоръ и до-
стига стена, която не могатъ да преми-
натъ поради липса на съоржжения. Тѣ
откриватъ, обаче, единъ другъ леденъ
коридоръ, който ще помогне да се по-
строи пътя на изкачването.

31 май. На свой редъ Аленъ и Лей-
нингеръ, заедно съ 6 носачи, тргватъ
къмъ лагерь I и коридора. Вървейки по
следитѣ на предната група, тѣ напред-
ватъ бързо и въ 13.30 ч. преминаватъ
скалитѣ, откривайки една площадка за
лагерь II.

Маршрутътъ, който експедицията си
начертава и който дава шансове за ус-
пѣхъ, минава презъ ледения коридоръ
и скалната стена и понагоре следва
единъ скалистъ ржбъ, малко издаденъ,
който на 6300 м. се губи въ назжбена
стена надъ другъ снѣженъ коридоръ.
По него изглежда лесно достигането на
южния връхъ Хиденъ, следъ който след-
ва фирново плато нѣколко километра
съ малкъ наклонъ, които издига до пи-
рамидата на главния връхъ Хиденъ Пикъ
(8,068 м.). Експедицията още не е сигур-
на, че ще достигне южния връхъ — но
при това предположение тя върва и въ
достигането на главния връхъ.

Аленъ и Лейнингеръ сл. обѣдъ под-
готвятъ съоржженията на двата най-
мжчни пасажи, опжватъ 200 м. вжже и
устройватъ лагерь II, на 5.800 а. върху
площадката, която се издига надъ два
коридора. Групата на Нелтнеръ сжщо
достига лагерь II, кждето намиратъ
Аленъ и Лейнингеръ. Презъ цѣлата
нощъ последнитѣ двама страдатъ отъ



Южното крило на Хиден-Пикъ, по което сж правени опититъ

ужасни болки въ главата и сутринта на 1 юний положението имъ не се подобрява. Тъ трѣбва да слѣзатъ обратно, въ базисния лагеръ.

На 2 юний, следъ една нощъ, прекарана въ лагеръ II при температура 10 градуса, Нелтнеръ и неговитъ носачи потеглятъ да намѣрятъ мѣсто за лагеръ III. Тъ напредватъ бавно. Къмъ 6,100 м. билото се губи въ заледенъ снѣгъ, надъ който стърчатъ нѣколко скали. Никакво мѣсто за лагеръ не се вижда по него и затова Нелтнеръ решава да го постави на едно малко рамо, добре укрепено. Сѣщиятъ день, още, следъ инсталирането на лагеръ III, Нелтнеръ слиза да прекара нощта въ лагеръ II. Неговитъ голѣми усилия заслужаватъ почивка, но той решава да дочака на мѣстото групата на Карлъ и Дьодонъ, която трѣбва да го замѣсти при изкачването.

3 юний: Тримата се изкачватъ отно-

во въ лагеръ III и чакъ тогава Нелтнеръ слиза въ базисния лагеръ. На следния день Карлъ и Дьодонъ трѣбва да се изкачватъ къмъ лагеръ IV, за да го установятъ. Въ това време Аленъ и Лейнингеръ достигатъ отново лагеръ II и се занимаватъ съ поставянето на укрепителни съоръжения и уреди за вдигане на тяжести за снабдяване съ храна горнитъ лагери.

Но единъ периодъ отъ лошо време, изключително въ тоя месецъ и за тая частъ на планината, промѣня всичкитъ проекти и принуждава всичкитъ алпинисти да слѣзатъ въ базисния лагеръ. Цѣлата планина побѣлява отъ новъ снѣгъ. Действията се прекращаватъ за много дни.

На 8 юний Нелтнеръ, Дьодонъ, Аленъ и Лейнингеръ се изкачватъ отново до мѣстото, кждето бѣха достигнали порано. Първитъ двама ще спятъ въ лагеръ

III за да установят на другия ден лагер IV, а Аленъ и Лейнингеръ отиватъ въ лагеръ II, за да ръководятъ построяването на съоръженията. Придружаватъ ги още Ишакъ и Шариньонъ.

9 юний. Надъ седлото Конвей се показватъ отново голъми облаци. Въпрѣки това, съ нѣколко носача Нелтнеръ и Дьодонъ започватъ изкачването. Но изведнажъ надъ лагеръ III времето се влошава: новъ, мекъ снѣгъ покрива леда и тъй като при тия условия движението по коридора е опасно, тѣ взематъ дѣсния бръгъ на рѣбера. Много труденъ теренъ. Къмъ обѣдъ умората и леко подхлъзване на снѣга заставятъ групата да се прибере въ лагеръ II.

На 10 юний отъ изгрѣлото слънце се очаква да стопи снѣга по скалитѣ. Нелтнеръ и Дьодонъ отново трѣгватъ нагоре. Достигатъ до една отвѣсна стена, където не се вижда никакво мѣсто за лагеръ. Смръчава се и тѣ сж принудени да се върнатъ въ лагеръ III.

11 юни. Благодарение на опънатитѣ вече вѣжа алпиниститѣ достигатъ отново вертикалната стена. Една много трудна пукнатина помага на Дьодонъ да преодолѣе пречката. Надъ нея се решава да се установи лагеръ IV. Въ него пристигатъ на следния денъ и Аленъ и Лейнингеръ, привършили работата си въ лагеръ II. Тѣ ще продължатъ на другия денъ нагоре къмъ установяване лагеръ V. Но времето пакъ се влошава — започва да вали снѣгъ.

Двата следващи дни при съмнително време Аленъ и Лейнингеръ оставатъ въ лагеръ IV, а Нелтнеръ и Дьодонъ се връщатъ въ лагеръ III, отъ където ще свалятъ единъ боленъ носачъ. Дьодонъ го сваля на другия денъ въ базисния лагеръ, а Нелтнеръ съ провизии се качва отново въ лагеръ III. Времето се разваля отново и когато той пристига въ лагера, вече вали снѣгъ. На 16 юний снѣжната покривка става 10 см., но времето се оправя за кжсо, за да нахлуятъ следъ обѣдъ отново облаци. Аленъ и Лейнингеръ, които отъ три дни стоятъ затворени въ лагеръ IV, трѣбва да слѣзатъ и

починатъ въ лагеръ I. Нелтнеръ слиза въ лагеръ II, за да поеме нови 10 носачи, съ които на другия денъ — благодарение на оправилото се време — достига лагеръ III.

На 18 юний Аленъ и Лейнингеръ достигатъ въ лагеръ IV Нелтнеръ. Въ това време Дьодонъ остава въ лагеръ II, за да осигурява преноса на храна и материалитѣ къмъ горнитѣ лагери.

19 юний е великолѣпенъ денъ. Надъ лагеръ IV единъ много лошъ коридоръ прерѣзва стената. Въпрѣки умората си Аленъ и Лейнингеръ успѣватъ да преминатъ около 300 метра нагоре и да намѣрятъ мѣсто за лагеръ V. Най-мжчно то е вече извършено и занаяпредъ теренътъ ще се подобрява.

Следващия денъ събира четирмата алпинисти въ лагеръ IV. Аленъ и Лейнингеръ сж се върнали, защото имъ липсва вѣже, а Нелтнеръ и Дьодонъ идватъ отъ долу. Първитѣ двама — въпрѣки умората си — се изкачватъ да построятъ лагеръ V.

На 21 юний времето е заплашително. До експедицията достига новината за пропадането на английската експедиция върху Еверестъ поради ранното настѣпване на мусона три седмици преди определеното време за източнитѣ Хималаи. Следъ кжсо време той ще дофтаса и въ Каракорумъ. Време за губене на експедицията не остава.

Нелтнеръ достига въ лагеръ V Аленъ и Лейнингеръ, за да имъ помогне изкачването къмъ лагеръ VI. Времето, обаче, се влошава внезапно и тѣ оставяйки вѣжетата и пиронитѣ неизползвани, отлагатъ за другия денъ установяването на лагеръ VI. Тѣ и не сж допускали, че веднажъ слизайки, тази година тѣ не ще могатъ повече да се изкачатъ на тази височина.

Отъ 21—26 юний петъ дни вали непрекъснато снѣгъ. Отъ базисния лагеръ се виждатъ свличания на грамадни маси снѣгъ. Нелтнеръ съобщава по инсталираното радио, че температурата тамъ е паднала на — 17. Вѣтърътъ е толкова силенъ, че заплашва да отнесе палатки-

тѣ. Четворката горе вече изнемогва. Отъ двадесетъ дни Нелтнеръ, Дьодонъ, Алень и Лейнингеръ не сж напускали високитѣ лагери. Последнитѣ петъ дни тѣ сж били изложени на голѣми изпитания. Водачътъ Сегонъ започва сериозно да се безпокои за изхода на експедицията. Мусонътъ показва вече характернитѣ си особености. Той ще трае около два месеца съ малки прояснения. Тѣ оставатъ като единствена надежда да бждатъ използвани.

Нелтнеръ изпраща отъ горе писмо, въ което настоява да се взематъ всички необходими мѣрки, за да се продължи престоя въ базисния лагеръ поне още съ една седмица; той допуска, че това лошо време не е още настѣпването на мусона и се кадява, че тази серия лоши дни ще се свърши въпрѣки всичко. Той иска сжщо да бжде натоваренъ съ мисията да опита съ Божията воля едно директно изкачване до върха. Сегонъ му отговаря, че му забранява всѣкакви авантюри и му напомва честната дума да действа само споредъ полученитѣ заповѣди. Споредъ него, условията сж пълни съ опасности и печатъ на всѣкаква героична стѣпка.

Малкото прояснение въ днитѣ до 29 юний, последвано веднага отъ новъ и по-буенъ пристѣпъ на мусона, отнема всѣкаква надежда. Сегонъ взема решението да прекрати опита за изкачване на върха и има само желанието да върне групата здрава и читава. Всичкитѣ шансове за изкачване се изпаряватъ: за да го направятъ, сж потребни поне още осемъ дни постоянно хубаво време, което мусонътъ не ще подари. Отъ друга страна да оставя ударнитѣ група по-дълго въ високитѣ лагери, значи да приеме ужасенъ рискъ, на който Сегонъ

счита, че нѣма право. Той нарежда лагеритѣ да се опразнятъ и да започне отеглянето.

На 1 юлий времето е толкова лошо, че Нелтнеръ, Дьодонъ и Шариньонъ, (който междувременно се е изкачилъ горе) не могатъ да изпълнятъ заповѣдта за слизането. Алень и Лейнингеръ сж слѣзли въ лагеръ II. Отъ всички страни се спускатъ лавини и бучението на планината е непрекъснато. Благодарение на куража и енергията, достойни за адмирация, горната група успѣва да слѣзе въ лагеръ II, преодолявайки безкрайни мъжнотии. Междувременно Алень и Лейнингеръ слизатъ въ лагеръ I. Тамъ слизатъ на другия день и горнитѣ трима, заедно съ носачитѣ си. Когато всички се събиратъ отново въ базисния лагеръ, тѣ се пригръщатъ силно развълнувани. Опасностъ вече нѣма за никого.

— — — —

Това е краятъ на предприятието. Сегонъ завършва разказа си така: „Блѣноветѣ ни се изпариха. Въ деня, когато мусонътъ блокира нашия възлазъ, намъ бѣха потребни още три седмици за успѣшното провеждане на експедицията. Така поне разправяха всички предни експедиции. На насъ тѣ бѣха представили мусона като единъ редовенъ феноменъ, пристигащъ на опредѣлено време, допускащъ нѣкакво закъснение или избързване само съ нѣколко дена.

Каракорумъ мусонътъ трѣбваше да достигне едва на 10 юлий, следъ като е засегналъ единъ месецъ преди това групата Еверестъ. Въпрѣки всичкото предвиждане, обаче, той дойде три седмици по-рано. Непредвиденъ лошъ шанс!...

Но годинитѣ си следватъ и не си приличатъ всички една на друга. . .“

Преведе Т. М.